

11724-1

5

Udarnik

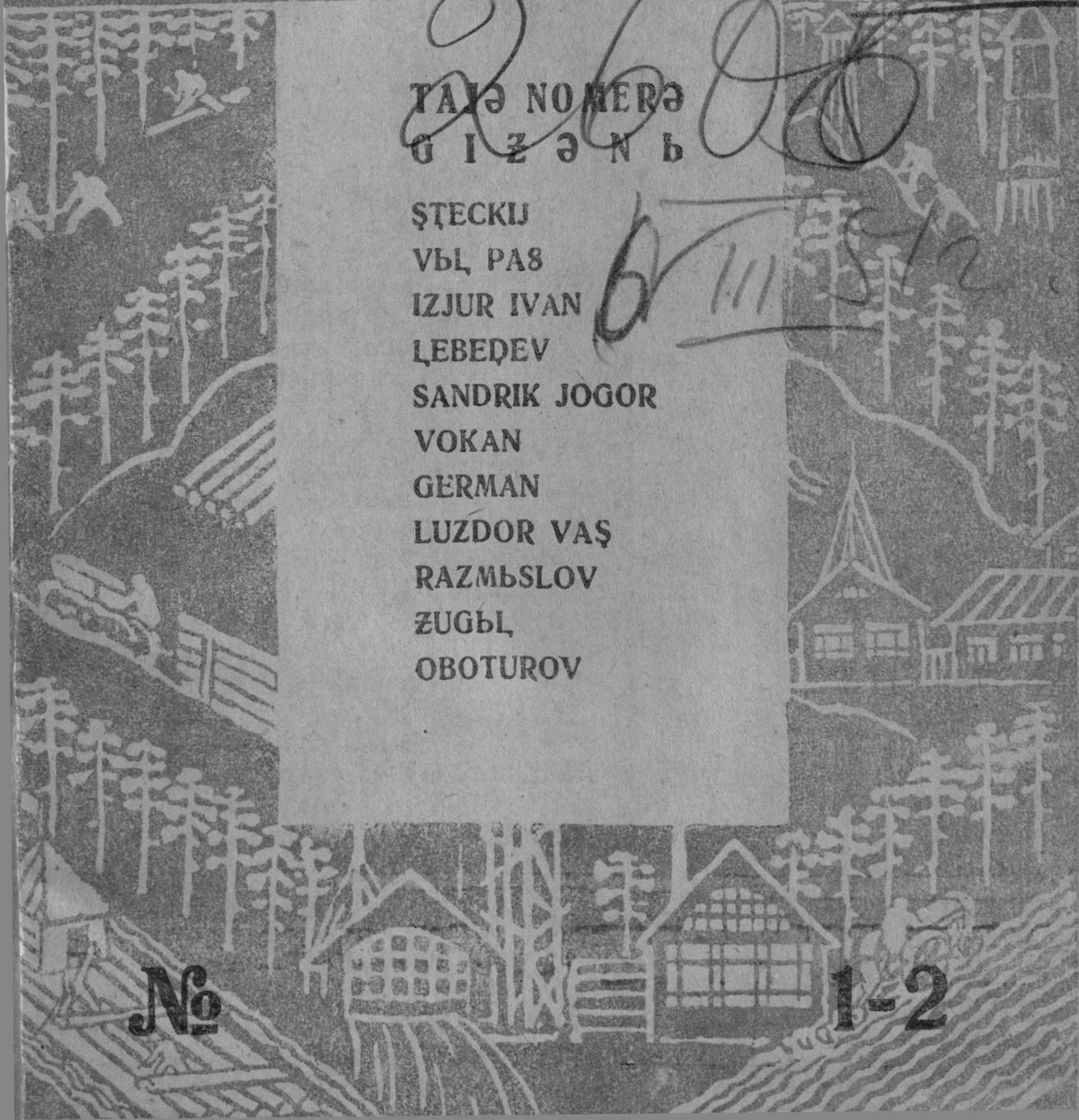
ТАЈО НОМЕРӘ
G I Z Ə N Ъ

ŞTECKIJ
VBL PAS
IZJUR IVAN
LEBEDEV
SANDRIK JOGOR
VOKAN
GERMAN
LUZDOR VAŞ
RAZMBŞLOV
ZUGBL
OBOTUROV

6 III 5/2

№

1-2

UDARNIK

KOMI XUDOZESTVOA
SƏVETSKƏJ LİTERATURA
Z U R N A L
LEZƏNƏ VKP(B) OK-lən KULTURA da
LENİNİZM PROPAGANDA ŞEKTOR DA
KOMI SƏVETSKƏJ PISATELJAS
SOJUZLƏN ORGKOMİTET

S	II	ŞTECKIJ—Partijalən 17-əd sjezd da gizəşjaslən mogjas	5
P		VBL PAS—Mamlən qimkodaşəm	10
		” Kommunist brigadir	11
I		SANDRIK JOGOR—Pučovka	16
A		IZJUR IVAN—Politotdelskəj oçerkjas Politotdelseiklən lun	17
		” Kuzuk Əşip maləstis tossə	19
P		P. GERMAN—Pyr vblə i vblə	22
I		I. VOKAN—Kok jblə suvtigən	23
P		SANDRIK JOGOR—Leninskəj	30
		MITRUK JAK—Gərd lotçiklən şbləm	31
		V. LATKIN—Asja kba əzjigən	32
		VBL PAS—Jevdokija Petrovna	34
		LEBEDEV—„Kolxoçnik“ Mitrəjan Batrək	37
		” RAZMBSLOV—Jagsa muzьka	39
		LUZDOR VAŞ—Veşkəd tujəd	40
		A. RAZMBSLOV—Asja şerpas	42
		ZUGBL—İlla Vaş—Komi burzuaznəj nacionalist	43
		OBOTUROV—Komi litratnra istorija velədəmyñ prog amma ləşədəm jbləş	51
		Komi litratnra velədan programma	52
		Pionerjaslən cəkəstçəm	57

№ 1 — 2
1 9 3 4 v o
Janvar-Fevral

НПЦ Комм
1-1a

Partijalөн XVII-эд sjezd da gizьsjaslөн mogjas

A. Ŗteckij jortlөн moskvasa gizьsjas
собрание вьльн doklad, zendөdөmөн

Г.П.Б. в ЛНГР.

Ц, 1934 г.

Акт. № 49/1

Jortjas, partijalөн XVII-эд sjezd artalis itogjas ьзд istoričeskaj polosalьs da voštis asnas vьl kad, mөd pјatiletka kad.

Partija XVI-эд XVII-эд sjezdjas kostьn mijanьn, Sөvөt sojuzьn, loisnь jona gьrьs vezьsөmjas. Əni pozө tьršөlөmөн sunь, mьj socializm strөitөmөн medьkөd kadьs koli vөrө-qin. Tajө kadnas mi vermim vьl texnika pod vьльn lөsөdnь, vьna sociališticeskaj promьslennost. Lois resajuseaj bergөdөm šiktьn: kreštana massajas suv-tisnь socializm tuj vьlө, kolhozjas da sov-xozjas əni loənь muviz vөditөmөн vevtьralan ovməsөн. Tajө kadkolastnas Sөvөt sojuzsa uzalьs massajas, partija veškөdiөm ulьn, nuөdisnь medvөrja da resitelnөj tьs strana pьkөssa kapitalizm elementjaskөd. I partijalөн XVII-эд sjezd tөdөdis, mьj zvьl olөmөн petkөdlөma ңe sөmөн teoretičeskөja, no i praktičeskөja mijan stranayn socializm strөitnө pozөmsө. Texnika da ekonomika vьdmөmkөd əteə vьdmis-sodis mijan stranasa rovoçaj klasslөн tvorčeskөj aktivnoštьs, kьptis massajaslөн kulturaьs.

Tajө stavьs vajөdis setçө, mьj mijan partija aslas XVII-эд sjezd vьlө vois kьzi ңekor torьdөн, jonөн. Stalin jort aslas dokladьn pasjis, mьj partija zүgөdis oportunističeskөj vizuvtasjasilьs medvөrja kolasjassө. Nalөн medvөrja predstaviteljась XVII-эд sjezd vьльn stav partija voznь javitisnь aslanьs oportunističeskөj strөjvajas putkьltөm jьlьs da lьddisnь veškөdөн partijalьs vizsө. Siz-kө, mijan

partija aslas XVII-эд sjezd vьlө vois kьzi ңekor jedinөjөн.

Mөd torjөdana çerta XVII-эд sjezdlөн—sija partijaəs aslas vozd gөгөrьs—Stalin jort gөгөr—kotьrtөm. Bьdөн tөdam, kuөөm ьзд rөdөitөm da nimkodəšөm vөli petkөdlөma XVII-эд sjezd vьльn Stalin jortilь. No tajө gөгөrvoana: əd partija adzө Stalin jortьs sijəs, kodi dorjis leninskaj velөdөmlьs sөstөmlunsө, kodi çorьda veškөdlө sociališticeskөj ovestvo strөitөmөн, kodi vozө sөvmөdis Marks—Engelьs—Leninilьs velөdөmsө da řetis əni strojnөj teorija vuzan kad jьlьs.

XVII-эд sjezd suis primitnь Stalin jortilь dokladsө kьzi sjezd suөmөs, kod řeti kolө puktьnь uz stav partijnөj organizacijalь i partijasa řlenjasilь aslanьs praktičeskөj uzьn. I zvьlvьv, tajө dokumentьs, eөa kьvjasөн da vьd kьvjө ьзд pьkөs řujөmөн, oz sөmөн vөç itog stav mijan vermөmjasilь, no i voštө mijan voznь vьl olөmө əzөs, klassjastөm sociališticeskөj ovestvo strөitөmө əzөs.

Partija kutө ašsө uverenнөja da sploçonнөja Stalin jort veškөdlөm ulьn. I ңe sөmөн mijan partija, no i stav organizacijasьs, kodjas sijəs kьealөнь—komsomol, profsojuzjas—i una miļlon uzalьs massajas eskөнь ašьpьns pomөz vermөmsө, eskөнь sь vөsna, mьj najanөs, stav uzalьs massajasөs i mijan partijaes nuөdө vozө ьзд genij—Stalin jort.

Vozə sessa Šteckij jort donjalə mezdu-
narodnəj oləməs, vištalə vojennəj opasnošt
jəlyš, SSSR vən lun sodəm jəlyš da sessa
paškəda petkədlə məd pjatiletkaləš vse-
mirno-istoričeskəj mogjassə, kodjasəs pa-
jəma partija XVII-əd sjezd suəmjasən.

Tajə mogjasəlyš ʙədalunsə tədčədəmən
Šteckij jort juvalə, məj sijə loə məd vitvoša
planš, da kəvvižə:

—Məd pjatiletka loə, məj Səvet sojuzsə
užalyšjas matəsa vojasə estədəsnə kapita-
lizmšan socializmə vuzan kad estədəmsə.

Məd pjatiletka dərji texničeskəj rekon-
strukcija estədəm kuzta užalyš ʙədalun-
jassə petkədləmən Šteckij jort vištalə:

—1937-əd vo pomyšn žyn mnda pro-
myšlennəj produkcijəsə loə vəčəma vyl
predprijatəjas vylən. I nəsta əti detal:
məd pjatiletka dərji straitəm predprijat-
təjas vylən vyl oborudovančəš loə 50-60
prəcent mnda stav sijə oborudovančə-
šəš, məj loə Səvet stranən 1937-əd vo
kezlə.

Zev podrobnəja Šteckij jort suvtlə
texničeskəj rekonstrukcija estədəmən
konkretnəj mogjas vylə—kueəm konkret-
nəj mogjas sulalənə promyšlennostən,
transportən, siktsa ovməšən, siz-zə užalyš-
jalyš materialnəj da kulturno-ʙyləvəj
oləmsə burmədəmən. Šteckij jort torja
tədčədə ʙədalunsə organizacionnəj vop-
rosjalyš, kodəs ovstojatelnəja razrabo-
təjtəma Kaganovič jort dokladən da
partija XVII-əd sjezd suəmjasən. Partijalən
XVII-əd sjezd vəli ne səmən ʙəzə ve-
nəmjasa sjezdən, no i zdorovəj bolševist-
skəj askritika sjezdən.

Aslas dokladən medəzəz jukənas Štec-
kij jort suvtə sə vylə, kueəm mogjas su-
lalənə səvetskəj gizəšjas vozən partija
XVII-əd sjezd suəmjas serti.

—Jəz jurvezəzəš kapitalizmlyš kolə-
jassə ʙərədan mog, kodəs suvtədis parti-
jalən XVII-əd sjezd, veškəda inmənə gi-
zəšjas organizacija uz dinə. Tani xudozest-
vennəj literaturalən rolyš vɔvti ʙəzə.
Partija bura artalə da vylə donjalə lovja
xudozestvennəj kəvlyš ʙədalunsə. Əni
ʙədləšan vəonə ʙəzə korəmjəs bur xudo-
zestvennəj proizvedennəjas vylə. Seeəm

proizvedennəjasə paškələnə vɔvti ʙəzə
tirazjasən. So nekəmyš ʙəpasjas. 1929—
1934-əd vojasə, pjatiletkasa vojasə, Mak-
sim Gorkijlən proizvedennəjasə razalishə
18.963 šurs ekzemplar, I Gladkovlən proiz-
vedennəjas—1 889 šurs ekz. Uš. Ivanovlən
—521 šurs, V. Katajevlən—213 šurs, Leo-
novlən—343 šurs, Novikov-Privojlən—1.977
šurs, Panferovlən,—1291 šurs, A. Tolstoj-
lən—202 šurs, Sobolevlən, kodə nevə-
zən-na suvtis literatura uz vylə,—40
šurs, Konstantin Fedinlən — 220 šurs,
Soloxovlən—2100 šurs. Tajə kəvlytəm-və-
lytəm tor, medəm xudozestvennəj pro-
izvedennəjas razalishə una šo šurs ek-
zemplarjasən. Kovmə najəs peçatajtnə
rotacionnəj sposobən. Vɔvti ʙəzə korəm
xudozestvennəj literatura vylə vəə kol-
xoznəj siktsan. I razalənə ne səmən əni ja
kadsa gizəšjaslən proizvedennəjasəš. Və-
tašlis-ə Fonvizin, məj sələn „Nedoroslyš“
pondas paškavnə 75—100 šurs ekzempla-
rən. Gribojedov paškələ 100 šurs ekzem-
plarən.

Kor lezishə əti tomən mijanən radejta-
na, Səvet sojuzsə poetlyš—A. Š. Puskinlyš
—gizədjassə, stav nigajasyš razalishə zik
səmyš kəmyš-kə lunən. (A p l o d i s-
m e n t j a s). Sələn massəvəj izdannəja-
sə razalənə una šo šurs ekzemplarən.

So-əd məj loə səvet stranən kultura
kəptəmyš.

Xudozestvennəj literatura vylə korəm-
jassə pəddi voštəmən gizəšjalyš kolə sor-
qitnə da duməstlyš, kəzi da məj jəlyš
giznə. Tijan vylə vɔvti ʙəzə otvetstven-
nost ušə. Ti pɔrtad jəz jur vezəzə vyl
stroj, socialističeskəj stroj. Rəlyšvylən ti-
jan proizvedennəjas serti veləčənə, kəzi
straitnə socializm, gəgərvoonə, məj sijə
socializm straitəmyš: əd mukəd brosurə-
ʙd oz-na petkəd seeəm miçaa tajə stro-
itelstvəš, kəzi bur xudozestvennəj proiz-
vedennə, kodə voštə straitčəmsə stav
aslas konkretnəstnas da sijəs petkədə.

Tajə stavəš əəktə mijanəs çorəzəka
suvtədnə askritika gizəšjas pəvstən. Mi-
jan gizəšjalyšd avu-na velələməəs zəlyvə
askritika dinas. I vešig kritikjas mukəd
dərji oz kuznə kritikujtnəš.

Naja siz çajtəny: te-kə kritik—bošt kiad ызd nəс da nəsav jur kuztaəs, ky-çəз mortьs oz uš sadtəg. Tajə avu kritika. Kritikaly kolə i velədnь, i otsavnь, i kontrolirujtnь. Mədarsan-kə, mijanly oz kov i seeəm jumov gələsьd, kodі vərja kadə petkədcə mijan literaturnəj organizacijasьn. Poləny sunь, kəni omələs, oz ləštnь zəblyog suvtədnь vopros xudozestvennəj proizvedennəjas kačestvo jьlyš. Pьma çoləmalə sijə inicitivasə, kodəs petkədlis A. M. Gorkij gizьsjas pəvstьn askritika kьpədəm mogьš. Sijə çorьda, zьblyog suvtədə gizьsjaslyš uzəš kritikujtəm jьlyš vopros (Aplodimentjas). Me sikəz səgləšən „O бойкости“ stəttəkəd, kodəs A. M. Gorkij çevazən jəzədlis „Правда“-ьn (Aplodimentjas). Euk tazi, çuzəmjəs vьlə vizədtəg, mijanly i kolə suvtədnь šorņi literatura kačestvo jьlyš.

Mijan xudozestvennəj proizvedennəjas kačestvo jьlyš šorņitigən Šteckij jort torja tədcədə, kьzi ызd bur tor, „Правда“-ьn, „Известия“-ьn da nəstə mukəd gьrьš gazetjasьn oçerkjas, vištjas da mukəd pələs xudozestvennəj gizədjəs pəçatəjtəm.

—Tajə mьj loə, kor gazeta, publiçitika organ, əni jənzьka pondə pəzujtçьny xudozestvennəj əruzijəən? Tajə loə, mьj gazeta vostə torja javlennəjas, torja mortjasəs mijan stranašьš stav konkretnoštjasnas da zljə petkədlьny nalyš opьtsə as listbokjas pьr konkretnəj xudozestvennəj formajasən.

Šorņitnь-kə mijan xudozestvennəj literaturə jьlyš, to tani mədarə—publiçitika lyš vьvti unə. Em gizьsjas, utvərdəjtəny: xudozestvennəj literaturədlь-pə əni kolə lonь publiçiticnəjən. Najə suəny, medьmpə ədjənzьk ьəšəny loəmtorjas vьlə, kolə səmьn fotografirujtnь sijəs, mьj munə Səvet sojuzьn. Mem kazitçə, mьj tajə tuj vьlə səvet sojuzsa xudozestvennəj literaturalь da gizьsjaslyš oz kov suvtnь, oz kov sь vəsnə, mьj tajə pondəs petkədlьny zьblyv xudozestvennəj tvorçestvoš, iskusstvo pozicijəšəš vərəntçəm. A vəd euk iskusstvoš aslas sredstvojasnas kolə petkədlьny, mьj vəçšə mijan strana pьkьn. Kor mi šorņitam socialističeskəj rəalizm jь-

lyš, mi kutam təd vьlyš seeəm metod, kodі šetə mijanly pozanlun xudozestvennəj formaən pьdьšən da tьrbura, xudozestvenno-konkretnəja petkədlьny sijəs, mьj vəçšə Səvet sojuzьn. Mijan zьblyoəm (dejstvitelnost) šetə pomtəm material xudozestvennəj gizədjəs vьlə. Kolə səmьn šən tədmašny da kuzəmən vostnь sijəs. Strəitçьš socialističeskəj vьnjəšəš əni seeəm pəškьd frontən pəškədcisnь, mьj ti kəšjad kə əšnyd gəgərvonь da mukədlь eə petkədlьny mьj vəçšə mestəjas vьlyš, ti sijəs on verməj vəçny səmьn lьdpəšəš da svodkəjas šerti. Tijan kolə petkədlьny oləmsə stav aslas konkretnošt-nas da individualnošt-nas.

Vladimir Illic dugəvtəg tədcədlьvlyš, mьj ətuvja əti vly dьrji mijan vьt kolə lonь i loə socialism strəitəməš unə nogən, unə pələs metodjasən nuədəm. I səmьn sijə unə nogьš (mnogoobrazijəš) šetə mijanly zьblyv socialism. Sь vəsnə mi i šorņitam konkretnəj vəškədlətm jьlyš. Mьj tajə loə?—Tədnь mortjasəs, organizacijəšəš, uzlyš texnikəsə konkretnəja, qətəlnəja. Sijə konkretnoštə mijan kolə šetnь i xudozestvennəj literaturə. Sijə konkretnoštə poduləšəmə stav mijan socialism strəitçəmnьm.

Tajə məvpsə Šteckij jort petkədlə lovja primerjasən:—vostəj primer tujə MTS-jas. Mьjšan vostçis? Gəskə MTS-jastə kabinetjasn duməjtəmə da? Medvojdər MTS artmis Odesseləny, kьzi individualnəj partij-nəj opьt. Opьtsə pəšəmə partij-nəj organizacijəən, CK-ən i Stalin jort. Opьtsə vьl-mədisnь, pəškədisnь, a əni MTS-jas pə-rəny sər mestəən muvlyš uzəš mexənzirujt-mьn. Siz vəli i socialističeskəj ordjəšəmən. Sьlyš medvozsa opьtsə Lenin kazəlis Moskovsko-Kazanskəj kərttuj uzlyš da kьpədis sijəs vьvti vьləz, kьpədis sь vəsnə. mьj adzis sijə vьvti ызdlunsə, mьj em tajə ordjəšəmə sajas. I ordjəšəmə əni unə mišton massəjəšən munəm, kodjas nuisnь as pəlpom vьlas pərvovjə pətitl-kaəs i, tədəməš, nuasnь i məd pətitlkaəs. Təəmə primerjəšədlə vьvti unə. Najə vištə-ləny unə nog matəstçəm jьvšəš, mьj-jьlyš velədlis Lenin.

Sijā mnogoobrazljasā kolā velēdn̄ konkretņaja: ēd sām̄n konkretņaja velēdāmšan pozā von̄ xudozestvennēj oboveennā da xudozestvennēj tvorčestvoā, ызьд произведенņajas lāšādāmā. Sьtэг mijan oz lo xudčestvennēj, a publicističeskēj, algebraičeskēj n̄iga. No mijan una gизьшjas-na, залпыгьs suam, бурē ta noga algebraičeskēj n̄igajaslan šinēn̄. Mortьd nalān petkādčā kьzi algebraičeskēj pas. Mijanl̄-zā kolā, medьm xudozestvennēj произведенн̄m̄n mort olis stav aslas konkretnoštnas, medьm sijā vāli i oboveonnēj i sьkād ēteē konkretņej tipān, kod sajn̄ sulalān̄ ььдsa slāj vьl l̄vā vaz pālās jэzjasьs. Tajā korā ызьдьs-ызьд uz. Tani oz poz dejstvujtn̄ kivьv, pyr̄ mu-nan moz voštavn̄ da gизьn̄.

Šteckij Jort nēsta-na tādčādā gизьшjas pāvstьn askritika jьlьs.

— Mem kazitčā, mьj gизьшjasl̄s askritikasā kolā veškād̄n̄ sijā tujtām xalturnēj произведенн̄ajas vьlā, kodjas mijan zev eākьda petavlēn̄. Bolševikjaslān partija tādā-kā unā seeām slučajjas, kor torja partijecjas, vešig vazdьrša zev gьrьs zaslugajasān, zьvьlvьv kontroltag, ot-sagtā da askritika avutām vāsna ušlisn̄ zaznajstvoā, lantādčāmā da pēsti avuēz volisn̄—taeāmьs-nā oz-māj verm̄ lon̄ i gизьшjas pāvstьn? Najā nā sььs mezmēn̄-māj? On māj-nā tādā unā seeām slučajjas, kor gизьs petkādčā paškьd oveestvennēj arena vьlā, loā ььdān̄l̄ tādсаān, a vāgьnnas sьlān petkādčā zaznajstvo, uz verdā, askritika dinā naplevatelskēja vizādām? (G-lāsjas: „Vьvti una taeām slučajjasьd”). Pisatelskėj oveestvennošt̄l̄ asl̄s kolā joša reagirujtn̄ taeām slučajjas vьlas. On-kā reagirujt, vermasn̄ una talantjas, vešig tom talantjas von̄s vešsārā. Vārja kadā menьm kovmьvlis paņьdašn̄ una gизьšjaskād, kodjaslān tādčьmān čini xudozestvennēj tvorčestvoєslān kačestvoьs. Indьn̄l̄ tatčā seeām tor: menьm nekьz avu gēgərvoana, kьzi verm̄is „Молодая гвардия“ lezn̄ Utkinl̄s vārja poemasā, „Милое детство“-sā, kēni sijā poetizirujtā tātkasā v̄in̄ kəsьjлāma-da.

Mād primer: Zarov, kodās menьm kovzьlis ēti kadā mezdьn̄, kor sijās kəsьj-lisn̄ zikēz „likvidirujtn̄“. Zarovьd, burakā, omāla as vьlas uzalā. Siz-zā artmьlis i Malaskinkād; sijā vārja romanьn stav mijan socializm straitāmьs petāma kьz-ьttā cukla rāmpəstan pyr. Artmis kazus i mijan talantlivāj dramaturgkād, Afinogenovkād: sьlān pьessāьs, kodās ēni šetis, loāma vьvti nadumannājān, avtor ačьs zugsāma raznēj pālās „pərjəgjasā“. Burakā, vārja kadnas sijā zev omāla tādma-sāma mijan socialističeskėj zьvьllunān.

Dumajtčьsšā, mьj tani voprossā kolā suvtād̄n̄, kьz suasn̄, revrom. Literatural̄ kolākā otsavn̄ jэz jur vezārьs kapitalizm dьrša kolasjas ььrādām̄n, to siz-zā kolā ььrād̄n̄ ēti-mād kolasjas i ēti-mād gизьшjas jur vezārьs. (Aplodišmentjas), Pervoj kolās: „Моя хата с краю, ничего не знаю“. Mьj vāčān̄ jэz—tād̄n̄ n̄ināmla, sām̄n med menā ez vāzčād̄n̄-a“. Me dumajtāda, voim-kā mi gизьшjas organizacija lāšādāmāz, to kolā, medьm gизьшjas ašn̄s šuša vizisn̄ sāvetskėj gизьшjas organizacijal̄s čestsā, medьm najā vizādisn̄ produkcija kačestvo vārša da veškādisn̄ oveestvennēj mnennāl̄s jošlunsā, kritikal̄s l̄s jošlunsā paņьdān̄ nal̄, kodjas oz kəsьjn̄ uzavn̄.

Gизьшjasьd mijan avu eea. Sām̄n ēti Moskvaьn lēddьsšā šurs gизьs. Juavšā, avu-ēš-māj veš olьsjasьd, sājəvoьsšjasьd gизьшjas organizacija pьekьn? ēti произведеннā gizasn̄-da, sijān lantādčān̄, vāčān̄ siz, „mьj menam sulga l̄vā veškьd kokēj kəsьj“, māvpalān̄ sizi „kovmaš-kā, giza, oz-kā—og“. Taeām gизьšjasьsl̄ pa-ņьd kolā veškād̄n̄ gизьшjas organizacijal̄s obseestvennēj mnennāšā. ēd sevetskėj gизьšān loāmьd—ызьдьs-ызьд čest. Matьssa kadьn-zā tijan kovmas primitn̄ ustav sāvetskėj gизьшjas organizacijal̄s. Avu-n̄n̄ gərə sajn̄: sāvetskėj pisateljas sojuzlān sjezd. Tijan kovmas pukt̄n̄ poduvjas tajā organizacijal̄s. I tādāmьs-zā mьj gизьшjas pāvstьn ēti-mād kolasjaskād tьskašām jьlьs voprossā kolā suvtād̄n̄ ēni-zā i jona čorьdььka, kьzi sijā suvtādčьvlis ānāz.

Kolā māvrysīl'nj i uzalan metodjas jyls. Orgkomitet omāla uzalā tvorčeskaj voprosjasen. Sblān loklunb s'bn, m'j sija ašsā t'rtā tekuseaj xozajstvennaj da organizacionnaj uzjasen. Šornit'n-kā uz metodjas perestroitām mogjas jyls, m'j petā partija XVII-ād sjezd suāmjas's, to sija perestrojka's loā s'bn, med'm v'rād'nj stav zašedatelskaj nošsāmjasā. Pisateljas'dlj oz kov'nj ob'čnāj zašedanjas'd (kuzā aplodirujtām), nalj kolān' s'obšedovan'ņajas tvorčestvo voprosjas kuzta da torja proizveden'ņajas kuzta. Torja jortjas'lj otsāg šetāmb kolā ne s'ornjā Orgkomitetsa sekretariatsā, no i jortā otsāg giz'sjassā. Me adza, m'j tom pisateljas'lj (d'j ne sām'n tomjas'lj) v'z'd otsāg vermisl'nj eskā šet'n konsultacijajas. Dert, ne seeām konsultacijajas, kor pukalā oficial'nej konsultant, s'vetujtā da g'zā protokoljas, a med'm vāli pozanlun von' da šornitč'nj a'ji-mād jortjaskād, kodās te l'ddān s' v'ljā med sogmanaen, l'dd'nj nalj as g'zādb's ot'lvokjas t'vā v'štavn' šuzetsā, v'štavn' s' jyls, m'j te kāsjan g'znj, da s'vetujtč'nj, kolā-ā sija tema d'nas voobēā vošč'bv'n'sā. Tajā jona otsalas, oficial'eina'd oz kov sām'n. Orgkomitet'd munis-kā tajā viz kuzta's, konkret'nej xudožestvennaj proizveden'ņajas vidialām viz kuzta, torja pisateljas'lj otsāg šetām viz kuzta da kot'rtis v'ljān kačestvoa konsultacija, seki eskā sija p'rtis oāmā ašs's funkcijasā. Sjezd vošs'btāz Orgkomit-

et'lj ašs's uzsā tajā viz kuzta's i kolā perestroit'nj. Osnovnaj pravilā—zdoloj zašedatelskaj nošsām, unz'k tvorčeskaj uz-

I nāsta a'ji s'vet: m'ntādc'nj „as j'z“ principjas's (Aplodismentjas). Grupovseina'd, suān', avu-pā, no vot p'nd'v-tā k'ān-kā kritikuč'bst'nj. P'v'stām-p'r-zā p'atas'nj „as j'z“ i sija j'z's g'raen suvtān': kritika'd vešk'd k'ā avu vešk'd, no „m'jans'bnj“ en v'z'z'd. (Aplodismentjas). Tāeām'd zev-na ešk'da ovlā. Kolā nemzalit'g v'ljān' princip'tām politikanjas'tā, kodjas oz donjav'nj literaturl's interesjas's, a sām'n aslas interesjas v'сна daš's osk'bnj (l'vā nemāz vajād'nj l'v'jās. (Aplodismentjas). Najā osk'ān' naj's, kodjas's t'ānlun-na vidis'nj, l'vā vidān' naj's, kodjas's t'ānlun-na oskis'nj. Seeām politikanjas'd m'jan literaturnaj organizacijajas'lj oz kov'nj. Med najā mezmas'nj seeām zamas-kajass's, velādcās'nj uzavn' z'v'lj nog, vošs'vistsk'aja uzavn', sešsā v'lj's voas'nj xudožestvennaj literatūraā.

Mi stavān eskām, m'j S'vet sojuz'sa literatorjas'lān, kodjas l'šād'is'nj-ņin unā g'v'v's proizveden'ņajas, da tādān'ņin naj's m'jan'ni-izagranica'bn, t'vmas i a'ni šmelstv'o's da v'bn's s' v'ljā, med'm k'p'ād'nj m'jan literatūra's, k'p'ād'nj m'jan xudožestvennaj proizveden'ņajas's v'z'd iskus'tvo versinajas's, m'j v'lj'z verm'v'lis von' kor-l'vā čelovečestvo! (D'rtā-ņav'tām vurnaj aplodismentjas!).

Mamlən nımkodaşəm

Səstəm jenezın kozulıs una,
Rıtkəd jılcəma leçıd vıjtəv.
Doddın vələkti jortkəd mı munam,
Zıla kotartə tomlınik vəv.

Bıl vər sajsan gərd kya petə,
Sıkkəd mııçısə təlsən van.
Vələv vəkədlə oləma tətə—
Kıkk udarnıklən radejtıs mam.

Pozəm vər vestrə tom təls kıptıs...
Kıvzam laqtəmən tətəs mı:
Sıjə vıstavlə, kızikən vıdıtıs
Dəva oləmən assıs kıkk pı.

— Gəla kollədi assım me neməs,
Vəli oləməj səkıd i rud...
Jona mırkılı, kız kıv sutəm peməs,
No eg tədli me nekueəm sud.

VYL PAŞ

Zola çelədən verəsəj kollıs,
Proklat sar sıbıs zəndədis nem.
Daskəkjamıs vo dəvaən oli,—
Ok, i şuris-zə vıdıtortıs mem...

— A əni... Əni vıdıtısın pıjanı
Nalıb vıdməm me vıdçısı dır...
Olan tujnım—kolhoz loi mijan,—
Tabş şələməj nımkodən tır.

Tomzık pı menam uzalə vərın:
Regıd vəças-ın şurs kubometr.
Daj açım me avu-na vərın—
Menam em-zə udarnəj beletı

Məsjas vızəmın ordjısnı petı,
Bərə kolçəm med uzın ez vəv:
Bzıd kəsşəm tavo me şetı,—
Medım kıkk mında soddısnı jəv.

Gozşa sondıs vıl jıgər kojıs...
Sıjə əzjədis kəsşəm da şam.
Kolhoz mu vılbş naç tavo voıs
Bıd lunuz vılə vit kilogramm.

Me kət pərıb, no zumdəş kıjas,
Bıdıtort səstəma vəça, og sug.
Tavo uzalim çestnəja, zıla:
Kıkkı naç voıs şo pud...

Taeəm oləmsə eg adzıv vətən.
Taeəm nımkodıs ez vəv.
Açım vėzşı me—loi zik mədən.
Rıtja skolə vətla məd təv.

Tavo vıl paşkəm asım me nəvı,
Əə-i ləşədi vıl sarapan.
Kolhoz tıjad vıl oləmə mədim...—
Ləna vıstavlə kıkk pılən mam.

— Arnas Vaşukəj munıs Gərd flotə,—
Vızə mijanlıb ətuvja uz.
Tabş nımkodəj morəsın sode...
Tədə—vrəgıd granıça oz vuz.

Ətuv uzaləm kıpıd i gaza.
Vozza oləmlı vəçi me sud:
Og me nekör-ın bergədcş vazas...
Lenın partija şetıs mem sud.

Citajevo
129 kvartal

KOMMUNIST BRIGADIR

I

Tulam da Uktm jujas atlaasaninbn, vnzbd var pavsyn sulalany vyl strajbajas. Gbrys sapkajasen najas vevttama lym, vntta lamadama mu verdas. No strajbajas lovjaes. Najə trubajasş petə ebn. Rbtjaşyn əsinjaşyn əzjaləny bijas, kvylvvlə gudək şy, şyləm.

A şuşzyka-kə kvvzyşystan asvjasnas, strajvajassan peşlən vərys eəe lovja—seni kləny uzlən una pələs şyjas. Tajə şyjaşşy gəgbtçəny Tulam ju kuza da zuraşəny Luz zuzyn kərjə. Kərjyvaşəny-kə kvvzyşan, uz şyşy kutə vezlaşny una pələs melodijaən. Drug vidçyştəg jirknitas pu, kuvəptas vər pašta, a seşsa klyştasny oskana gorədləmjyas, cerjaslən kaekəm, pilajaslən trongəm.

Neuna vokynzyk—məd pələs şyjas: tani katiseəe letçəny şvtyrja pujaş—avio, palubnik, pilovoçnik. Tani klə vəvjaslən gərđləm, kyskaşşyjaslən çuksaşəm, dođjas ulyn lymłən zurtəm.

Ukjədlə vər. Kərđda lolalə uzən. Zuzbd ştenən kypaləny vağatyr-pozəmjyas. Zuzbd ştenən-zə kypalə Tulam julən kər-kəşşy.

Gbrys pozəmjyasəs udarnikjas pərtəny eksportnəj vərə, petkədəny ju vokə. A vlyzv Tulam ju vidçyşə najəs. Kor sijə kulbatas as vlyvşşy kyn ezşə, voştas aslas zumbd morəs vylə una şurs ker da nəvədas Luz juə... Nəvədəs, medym pərtny najəs zarñə, gbrys kerkaşəsə masinaşəsə.

II

Vər tujanjas jyləz əşjəmə kymər. Məda-məd vezmən kotərtəny lunvövlan. Busjşə zər. Katlədləny jurnyşə vojtvə ulyn pujaş. Viz vobuvjasən levəny muə kvzru da pipu korjas.

Poda tuj kuza munəny əkmşy mort. Nopjaəş, pilaəş, ceraəş. Najə şərsən-vərsən voşlaləny Tulam jaglan.

Medvozas voşlalə brigadirşy—Miron Petyr, vərşşy—Suçalin Oron, Suçalin Tima, Suçalin Valerjan da mukəd. Nalən stavnyşlən zəptanşy, pieəganşy stařinskəj putovkajas. Bvd mort vylə voştisny vəçny tavo kvajtšo kuvometrən.

Kərđdəş çuzəmjyasny munşyjaslən, najə numjaləny, smonltəny. Najə toməş, zumbdəş, nalə vərđd seeəm-zə tədsa, klyz çerily va. Tajə əkmşy mortşy içətyvaşəny-nin uzaləny vərny. Una pu-nin pərdlisny, una ker kylədlisny Luz ju kuza.

A tavo, kodyr kolkozsa sobrañnə vylən kutisny kotərtny vərə petəm vylə brigada—tajə əkmşy tom mortşy medvoz şəədişny... Najə vozzyk-nin şornitçəmaəş as kostanşy vərə petəm jylşy, i sobrañnə vylən kolli ləmyən oskəny najəs da indəny brigadaə kyskaşan vyn.

„Znamja“ kolkoz voştis vəçny da kyskəny 5300 kvm. Unzkykşy eksportnəj vər. Ta vəsna setçə vəl indəmə medbur vərlezşyjasəs, medzil kyskaşşyjasəs, medjon vəvjasəs.

Brigadirən indisny kommunist Miron Petyrəs, kodl arşə vukysa lunə, letçədis asşşy brigadasə Tulam da Uktm jujas atlaasaninə, gaza pozəmə jagə.

Miron Petyr vištalis aslas brigadaly:

— Tavo mijanib zadanğa indama voz-
vny—5300 kubometr pæradny da kyskyny.
Me çajta siz: mi sijæs pæradam da kyskam
vozzyk, medym sy væryn vævjasæs da kys-
kasyjasæs setny kolhoz uz vylæ, a asly-
nym kutçyşny tævsa purjasamæ...

Væli suæma brigada pækykny uz process-
jassæ juklyny. Med byd pæradçyş tædæ
vali asşys mestasæ.

Medvozza asylæ pæradçyşny petisny pe-
mydnas-na. Asja şynæd regyð vætlyis nalyş
unzylsæ.

Suvtyşny pæradçyşny. Miron Petyr da
Tima saekisny pilasæ byzd pozæm dinyşæ.
Zuklyny kutis pila. Oron da Valerjan mu-
nisny mæd pu dina.

Drug kyllis traçkædçæm, seşsa suvknitis
da jirkmuni byzd pozæm. Tajæ Tima da
Petyr pæradisny medvozza pu. Illajas ry-
zæ kutisny uvjyşny, orjædlyny, volny.

Puny mædis uz. Nekod oz leptyv jursæ.
Bydæn aslanys jurykny kutæny mævyr: „kymny
kubometr talun ædas?“

Torjan-nyin jonia zuæny mævryasys Petyr
jurykny. Sijæ-æd tavo vara brigadir. Koşan vo
şylæn brigadalyş tærtis asşys zadanğasæ 126
pæçent vylæ. Açys sijæ væçis 750 km...

Da Petyr næsta zilçyka kyskalæ pilasæ,
næsta ulæzyk kopyrta mulaç jursæ... Vara
jirknitis savytyja pozæm. Vara kyealisny
sijæs udarnikjas—uvjæny, volæny, vesalæny.

Miçasæ, sæstæm jezbd kujlæny guryş
kerjas. Nymkodys petæ brigadalæn byd
væçæm ker vylæ.

Udarnikjas ki ulyn suneikaşæny tuga-
jasnas jenezæ suzædçyş pozæmjas, muralæ
jag, trongæny pilajas, kamgæny çerjas,
slyz juralæ uzlæn kypyd gorys. I tajæ uz
goras kysæ byzd, pomtæm jaglæn lolalæm,
vojtvælæn suvgæm, gylalyş pukorjaslæn ky-
ædçæm.

Medvozza lunæ brigada vois sappemy-
dæn-nyin. Pu lbyjas kuçkalæny çuzæmanys,
loktæny kimalasæn. Timalæn uşi zapkæys—
kopyrtaçama, korysa.

Vot çærtæd, zapkæj krukæşis uvjas da
uşi... Nekys oz şur. Vajly, Oron, istægtæ—
aslam kælaşæma...

Zurs pemyd. Tædovtyçis varakyn vi.
Voisny. Sonyd. Lomtysæ paç. Kukçam
puşæma byd. Masæ læşædæma-nyin naly şoy-
ny, kuza nyin vidçyşæ...

Medvozza lunæ jonyka muzisny soy-
jas, jonyka dojmæny kosjasnyş, no nym-
kod udarnikjasly. Tajæ velavtæmysla—ve-
lalasny-da, seki unzyk-na kutasny væçny
daj muzæmys ozykny kut tædçyşny.

Talun væçisny 73 km. Byd mort vylæ
kækjamyş kubometræn.

— Aški væçam unzyk, a vezon myşt
kolæ kypædny ædjasnymys daskyk kubo-
metræz,—vodigas-nyin çævtyš Miron Petyr

IV

Pansis ædjas væsna koş. Brigada petis
ordjyşny ortçæn uzalyş J. M. Kustyssev
brigadakæd. Vezon myştli brigada zvylyş
kutis væçny 12 kubometræn mort vylæ, a
korsuræ kypædlyš 15 kubometræz.

No udarnikjas omæla væli tædæny vyl
texnyçeskaj uslovijajas. Ta væsna unaæn
oz væli tædny guryşy da kuza kolæny pu-
jasys sijæ livæ mæd sortimentæ, kueam
kaçestvojas kolæny byd sortimently.

I brigada pukşis texnyçeskaj uslovijajas
tædmalæm saja.

Arşa rytjas pæçæ mojdkod-zæ kuzyş.
Kæt-i brigada uzalæ pemydys-pemydæ, no
rytyn kad una-na—pozæ lbdçyşny, saskiæn
vorsny, gærd pelæşyn gazædçystny. Kæt i
gazædçæmys ez-na vævly, nyvjas avuæş da.

...Barakyn şemilinqejnoj lampa doryn
pækalæny udarnikjas. Særas starsøj deşatnik
Jelin jort. Barakyn sijæ eakya volys gæşt.
Udarnikjas sijæs vura tædæny. Bur deşatni-
kæn tædæny. Sijæ deşatnikalæ una vo-nyin,
unayş-nyin voştlyvlyš premijajas vura uz-
læmys. I tavo sijæs indisny medbyzd, med-
kvykutana kvartalæ starsøj deşatnikæn.

Sijæ voştşis tædmædny udarnikjasæ,
værlæzan texnikaæn. Şuşa kvzæny silyş
viştalæmysæ, kbylæn byd kvv, medym pært-
ny sijæs aslanys uzyn.

Torjān-nin guša kvēzā Miron Petr. Ēd sija ņetis Rajkom vozņn kv—petkādņ ašs brīgādā rajonņ medvozza mestā. „A mļ suasn—petkādān brīgādās medvozza mestā, a vāčām vārtā zņnsā vā-kultasn... Seki jurjanzim loāl... Oz poz tazi vāčņ. Kolā velādčņņ vāčņ vūr kačestvoa vār“...

I Petr kļjā vūd kv, juāšā, ačs sodtstālā aslas uz opytš. Tazi pēsti vūd rūt. Šorān vāli munā varakš Jelņ Jort, nō nēstā-nā šorānzķk vodā Miron Petr. Sijā jēz vodām vāras dūr zunāšā kēz knīgā dorņ, šujā juras setš guša šekretjassā, a askinas uz vāļņ lovzādā najās, pārtā vūr kačestvoa avioā, paluņņikā, pilovocņnikā.

Ez vešsārā brīgādāšs sļān kut slavtčņņ medvūrān: brīgādāņ nļāti brak ker oz šurļ. Daj pārdčāmņ sijā pētis rajon pasta medvozza mestā: Oktāvrsā revolucijāļ daskvājt vo tērig kezlā brīgādā tērtis ašs zadānāšā pārdčām kuza 75 pr. vāļā da tajā vermām jvšs ņetis medvozza raport VKP(š) Rajkomļ. Tajā vāli medvozza da zev tādčānā vermāmān, kodl nēstā-nā jōnzķkā āzjādis udarnīkjasās gētš ādjās da vūr kačestvoa vār vāsnā tškasāšmā.

V

Kārt ašķān doris Tulam da Uktm jujāsās čorūd jī. Jēzdisņ pu tujanjas. Uši vešt dorš unzķ lēm. Gērtisņ āsīdjās. Kučķis 25 gradusa kēzēd.

Nojavr 14 lun ašļā vāli sez. Mādāmēd vāršā kusāņ jenezņn kozuvjas. Ašvņvāļņ pāšķd kumač rāmān pārtmašā jenez.

Tajā ašvņnas voisņ vārē kškasšsjas daskujim vāļān. Stavļs tom kolhozņičjas—Sučāļina Pedāšsā, Sučāļina Anna, Čixačova Anna, Andrejeva Natalja da mukād. Unzķķs stalinskāļ pučovkaaš. Vūdān kāsļsīsņ kšķņņ 600 kvm-ān.

Miron Petr čukārtis aš gāgāršs brīgādāšs da vāčis ņēzēd proizvodstvenņāļ soveseāņdā.

Stav kškasšsjasļ vāli indāmā ašļs vāv, dod, sijas-kāļ, gezjas. Najā kvķkūtāņ taš. Nāļ vūdļun kolā kšķņņ 9-10 kubometrān.

— Uzavņ lunjugdsā tērvļān. Sāvtnē dodjas vāv vān ņerti, tē nagruzkān. Ml, Timajaskād, munām dodjas sāvtnē, a tl, Čla, letčāļ katiseā—rektņņ kutāņņd dodjassā...

Miron Petr tādā, kškasšgān uzalān vāļ vūrķķā suvtādtāg oz poz kērdņ kškasān ādjās. A mūr vērđņn kuļļā 3000 kvm. saļā vār, kodās kolā regđjā kādān kšķņņ. Ta vāsnā stav vāņs brīgādāļn vāli veškādāma kškasān vāļā.

Kustšsev brīgādākad vāčisņ ordļšān dogovor.

Zavoditčis kškasān. Ēni geroljāsān loisņ tom pūvjas. Najā saļņ vār kškāmļān ādjāsš.

Komsomolka Pedāšsā Sučāļina, stalinskāļ pučovkaa tom kškasšs, medvoz sē-āčis aslas jortjas dīnā—„vūdļun kutām kšķņņ das kubometrān, nō zilņ pondām, medm kērdņ ādjās 11 kvm-āz“.

Goļgēņ kutisņ katiseā kerjas. Kēravņ mēdisņ ker čukārjas, jēzēdās, zuzēdās. A ker pūr letčā, goļgā orjašļtām konvejerān. Pārdām da kšķām kostņ torjalām pūr ātarā činā. A ādjās oz činņ. Vūd mort zelādčāma, uzalāņ pēmdēš pēmdēš, zilāņ vāčņ unzķ kē.

Tajā zvāļš vāļņ vāļštām ādjās, tān vūd mortlān tēdāļis vennē kāsān, vozņn loņ zilām.

Miron Petr sāvčis ēē mukādkād, nō sijā vāli kēļ brīgādāļš uzalāmsā. Rētnās ņetālā indādjās vūd mortļ. Askinas vāļš jurālā rožām vār kērd da vojevāļ uzņ.

VI

Miron Petr vārēn uzalā-nin daskvājt vo. Sijā medvozza pļatiletka zavoditāmšān vārfrontvāļņ udarnīk. 1929 voņn kotērtā aslas jortjaskād kolhoz, senl gozāmjasnās vūd vo brīgādāļā. 1931 voņn pūr kommuņist partijā, medm ātvestņ vošļavņ rovočāļ klass medvūr pļānkād ..

Kolan tæv værn brigadiralæ. Sylan brigadabæ tærtis æssæ zadannæsæ 126 pr. vylæ, vbd pæradçæs væcis 750 km-æn. Brigadasæ premirujtllisnæ nolæs, eæ i æssæ premirujtllisnæ vura brigadiralæmæs. Tulbsnas aslas brigadakæd purjasis, kylædçis. Brigadabæ sylan væli siz-zæ medvoznæ.

Tææm Petr Mironçlæn socializm teçan kad dbrsa tulæs.

Tavo partija Indis sijæs veškædlæn værn skvoznæj hozrasçotnæj brigadaæn. Tajæ Petærlæ væli vbd çestæn. Sijæ açæs nærjalis aslæs uzalæsçassæ, açæs teçis brigadasæ. Aslas brigadasæ vbd mortkæd sijæ sornitis, vištavlis nalæ, kzi perjænæ vermæt væruznæ.

Vææ petæm værn mæjka dbræ mæsti sijæs, kzi medbur udarnikæs, mædædlisnæ Karelijasa ASSR-æ kymavæn værlæzæm kuza socordjæsæn dogovor. Karelijæn sijæ væli kymnkæ værpunktæn, vel una brigadaæn. Seni sijæ tædmasis una veltorjæn. I sijæ veltorjassæ suis pærtæn aslas brigadaæ.

Karelijabæs loktæm værn brigadabæs væli tædçmæn lavmæta.

Loktæm væras Petær pæ-r-zæ voštis disciplina verdæ. Sijæ tædmædis, kzi uzalæn udarnikjas Karelijæn, kzi seni kotærtæma uszæ.

I brigada vylæs kutis kypædnæ uzalan ædçassæ, vylæs zvojmisnæ udarnikjas, næsta zilæka kutisnæ uzavnæ.

VII

Suçalîn da Kustÿsev brigadajas varak-çañ kilometr sajn em mæd varak. Sijæ jona torjalæ pækæssa olæmnas kolhoznikjas varakæs. Tani olæ ætkaolæsçaslæn brigada.

Brigadaæn avu kotærtæma ætuvja soçæmjuæt, vbdæn açæs pušæ, torjæn sojæ. Nokçænæ paç doræn, vbdæn zilæ særaszæk puk-tylæn æssæs raçsæ. I korkæ soçæn-ñin soças-ny da vodalasnæ uznæ.

A kuz ræçasæ nar pelæsçasæs kylæ sæp-çædæm:

— Uzalam taj so soçæm ñi uzæm. Gortad uzæd endæma...

Tajæ sæpkædçæsæs tædsa. Sijæ kkyk-ñin petkædlis brigadaæs væræs zoñ vezonjas

kezlæ. Emæs-na kod šura sylæs kvvzæsças. I Andrejev pelæs sajsæn gušænik vbdæ sylæs matsazæk vojtræs...

— Tædæmæs, uzav kæt en tani—neku-æam pæjza tenbd avu,—voçavizæ ðlga Matvej, kodl šammæ gortas letçvbnæ vbd vezon værn daslun kezlæ.

Sylæs pomkabd pæ-r-çura: gætyræs vlsæ, peskæs livæ turunæs vbræma, mæskæs ku-kaçašæma...

A Fedunov Nikandræ—brigadiræs—mæd pelæsçan lævtæ:

— Vælæj zikæs suvtnæ kæsçæ... Oz-ñin vermæ kyskynæs...

No ez tazi vbdæn mævavnæ. Kustÿsev Tikæn, Kustÿsev Nikolaj da mukæd çorbdæ suvtisnæ nalæ panbd. Kutisnæ sælæmæs soç-ñitnæ regydzæk kadæn værlæzan zadannæ tyrtæn kolæm jylæs. Primer pæddi najæ In-dænæ kolhoznikjas vylæ.

A brigada kysçis værnæ Andrejevjas, Fedunovjas væli vbnæzækæs-na. Najæ asla-nyæs guša soçnijasæn kyskisnæ asladoranæs vel una nyvavajasæs.

...Kvartalnæ kandidatskæj gruppa kotærtæm værn tajæ brigadaas kutisnæ volbv-lyæn Suçalîn da Kustÿsev brigadajasæs kommunistjas da komsomoççjas. Najæ nuædalisnæ ætkaolæsçaskæd soçnijas. Kolhoznikjas da ætkaolæsçasæ kostæn loi volbšæm.

Ez ævsønæ ætkaolæsçaslæs brigadaæs ki-çtan lok uzæs kulak Andrejev, Jeksorsa Nikandræ, ðlga Matvej.

Ætçbd sobraçnæ vylæn Kustÿsev Tikæn vištalis kommunistjas voznæ da kolhoz-nikjas voznæ Andrejevjas lok uz jylæs.

A Miron Petær kiæn seki vælisnæ-ñin juærjas Andrejev da sijæ drugjas lok uz jylæs.

— Kulak Andrejevly avu mesta værlæzæsças brigadaæn. Sylæs kolæ setnæ çorbd zadannæ da vstænæ torja uçastokæ...

— Fedunov Nikandræ, brigadaæs joñ-mædæm pæddi, kištæ sijæs, væçalæ brak, gušavlæ vævlæs zærsæ, med vælys suvtas. Sylæs avu mesta brigadiræn ñi brigadaæn.

— ðlga-Matvejkod lodæçasly da pro-çuçejkjasly avu mesta udarnikjas pævsnt.

Miron Petær dor, kommunistjas dor suvtisnæ kvvbnæ ætkaolæs jortjas. Kulak

Andrejeväs vällisn̄ brigadab̄s, Nikandr̄as čavtisn̄ brigadir̄s, čorb̄da kučkisn̄ kulack̄aj m̄ovpjas kuza.

Brigadir̄n loi Tik̄n Nikolajevič Kust̄sev. Sij̄ aslas jortjas̄sk̄ad seki-z̄a voštis stalinsk̄aj putovka da k̄asj̄sis v̄čn̄ 500 km.

Ėtkaol̄sjasl̄n brigada kutis Jonm̄n̄, d̄isciplina k̄ptisn̄. Kačestvo burmis. Ėdjas siz-z̄a k̄ptisn̄.

Kommunistjas da komsomolečjas eak̄da kutisn̄ vetl̄n̄ Ėtkaol̄sjas barak̄. Šornit̄n̄, varovit̄n̄ nak̄d, l̄dd̄n̄ naly gazetjas. Ėtkaol̄sjas barak̄s siz-z̄a kutisn̄ vol̄vl̄n̄ kolhoz̄nikjas d̄n̄a gaz̄dčn̄ zonjas da n̄vjas, vol̄vl̄n̄ i ol̄ma vojt̄r, t̄dmas̄n̄, k̄zi mun̄a uz̄s kolhoz̄nikjasl̄n.

A ėč̄bd Tik̄n loktis kolhoz̄nikjas barak̄ a da panis šorni kolhoz̄n̄ uzal̄m j̄l̄s, sk̄t j̄l̄s, uroz̄aj j̄l̄s, lunuz̄jas j̄l̄s.

Sij̄ jur̄n kutis bergavn̄ v̄l̄ m̄ovp, kod̄i talun, oz-k̄a talun,—ask̄i p̄aras z̄vl̄.

Kust̄sev Tik̄n k̄asja lon̄ kolhoz̄nik̄n.

VIII

Tulam ju z̄ub̄d k̄rj̄vsa ḡrd peļ̄s̄n̄ mun̄a Čitajev̄o v̄rpunkts̄a udarnikjasl̄n šlot. Tatč̄a, 129-d kvartal̄a lokt̄mās̄ v̄rpunkt̄ ul̄n̄ uzal̄s̄ medbur udarnikjas̄s. Lokt̄mās̄ 40 mort. Unz̄k̄s „Juḡr“ da „Znamja“ kolhoz̄sa brigadaj̄s̄. Nal̄n brigadir̄jas̄s Ōučal̄n Petr Mironovič („Znamja“) da Kust̄sev Jogor Mixajl̄vič („Juḡr“), muk̄d medbur udarnikjask̄d, pukal̄n̄ prezid̄ium̄n̄. Sen-z̄a kandidat-sk̄aj gruppasa šekretar̄—udarnik Ōučal̄n Kirill, sen-z̄a kommunist-udarnik Ōučal̄n Oron̄.

Skamj̄ajas v̄l̄n̄ pukal̄n̄ udarnikjas Ōučal̄n Ĥima, Vaļerjan, Kust̄sev Ošip, Ōučalina Ped̄ssa, Anna da unān muk̄d. Naj̄a stavn̄s stalinsk̄aj putovkaa udarnikjas. Naj̄a stavn̄s-n̄in v̄čisn̄ mort v̄l̄ 400 km. sajas da k̄skisn̄ 300 km. ḡḡr.

Sij̄ i udarnikjas talun gord̄aja pukal̄n̄ prezid̄ium̄n̄ da skamj̄ajas v̄l̄n̄. Sij̄ i naj̄a

talun povt̄ḡ erd̄ad̄n̄ stav̄ nelučk̄jass̄a, višt̄avl̄n̄ aslan̄s udarn̄oj uz j̄l̄s, ol̄m j̄l̄s. Na v̄l̄a viz̄edig, naly šornj̄ass̄a k̄vzig, esk̄s̄s̄a, m̄j̄ naj̄a zik petas̄n̄ verm̄s̄jas̄n̄, tuj z̄njas naj̄a oz enovt̄čn̄.

So, suvtis višt̄avn̄ Petr Miron̄s̄. B̄d̄an̄ l̄n̄isn̄. Šuša k̄vz̄n̄ „Znamja“ kolhoz̄sa brigadab̄s udarnikjas aslan̄s brigadir̄s višt̄al̄ms̄a.

—Tavo miļan brigada medvoz̄sa kad̄š̄n̄s-z̄a, stalinsk̄aj putovkajas vošt̄m̄an̄, kutis košaš̄n̄ v̄r̄n̄ vol̄s̄evistsk̄aj ėdjas v̄sna,—višt̄al̄ Petr Mironovič.—Mi b̄d̄lun v̄čam 9 10 km-̄n̄ mort v̄l̄a, b̄d̄ v̄v v̄l̄a lunnas k̄skam s̄ m̄nda-z̄a.

I brigada n̄m̄šan̄ Petr̄ šetis šlot vošt̄n̄ k̄latva—partija XVII-d sjezd̄ kezl̄ 100 pr. v̄l̄a t̄rt̄n̄ v̄rlez̄an̄ zadan̄n̄ p̄r̄dč̄am kuza da j̄ k̄skaš̄m kuza, šet̄n̄ stran̄aly bur kačestvoa v̄r, raportujt̄n̄ Stalin jortl̄ taj̄a verm̄m̄jas j̄l̄s.

K̄r̄b̄da čol̄malisn̄ udarnikjas taj̄a k̄asj̄s̄ms̄a.

S̄ v̄r̄n̄ šornitis „Juḡr“ kommunasa brigadab̄s brigadir̄ komsomoleč Kust̄sev, kod̄i siz-z̄a 100 pr. v̄l̄a k̄asj̄sis partija sjezd̄ kezl̄ t̄rt̄n̄ brigad̄n̄ zadan̄n̄s̄a.

Na v̄r̄ša v̄t̄čisn̄ i muk̄d brigadaj̄as. Zon̄nas v̄rpunkt̄ s̄is partija XVII d sjezd̄ kezl̄ t̄rt̄n̄ as̄š̄s̄ zadan̄n̄s̄a p̄r̄dč̄am kuza 90 da k̄skaš̄m kuza 80 pr. v̄l̄a.

Čitajevsa udarnikjas petisn̄ XVII d partsjezd̄ n̄ma p̄oxod̄a.

Šlotl̄n̄ k̄asj̄s̄m loi čorb̄d, nal̄n v̄r̄n̄t̄č̄am oz lo, naj̄a venas̄n̄.

Pašk̄d gaz̄dčana r̄t̄n̄ pom̄ašis Čitajevsa medbur v̄rlez̄s̄-udarnikjasl̄n šlot.

...Koli k̄k v̄zon. Taj̄a kadnas Miron Petr̄l̄n̄ brigada zel̄edis stav̄ v̄n̄ k̄skaš̄m v̄l̄a. Ėt̄i zduk ez v̄ost̄v̄n̄ v̄s̄s̄ar̄a. P̄em̄d̄s̄-p̄em̄d̄a uzal̄isn̄ p̄r̄dč̄s̄jas, svaleik-navaleikjas, k̄skaš̄s̄jas, v̄vjas. Barak̄ štensa p̄v̄ v̄l̄n̄ mel̄n̄ giz̄am̄ p̄r̄centjas p̄r̄ ėtar̄a k̄ptisn̄. Dekabr 25 lun kezl̄ zadan̄n̄ loi t̄rt̄ma p̄r̄dč̄am kuza 83 pr. v̄l̄a, k̄skaš̄m kuza 64 pr. v̄l̄a.

No p̄r̄d̄am da k̄sk̄am kost̄n̄ torjal̄m v̄l̄ ėz̄d-na. Miron Petr̄ oz v̄r̄m̄ mirič̄n̄ taj̄n̄. Brigad̄n̄ stav̄ v̄n̄ ispol̄zujt̄ama t̄rv̄j̄a. A ėd nal̄n em kolhoz̄-

seni em uzalan vān. Mājla eskā lūn das
kēzlā neštvēnē kolhozēs na dinā uzavņē
nēsta kāmēkē vāv. Požā. I Sučalīn jort
korā kolhozlēš otsāg.

Askinās kolhozšān voisnē kujim vāv da vit
mort. Kāskāšan ēdjas nēsta jonzēka kēptisnē.
Pārādām da kēskām kostn torjalām cīnā...

...Rajkomšān vois juēr:

Petr Mironēč Sučalīnēs, vārfrontvēvsā
mēdvur udarnīkēs da brigadirēs, suāma
mādādņē VČIK da SSSR-sā ČIK šēšsijājas
vēlā... Askī-zā kolā petnē tujā"...

Brigada kollēdis asšēs brigadirē guda-
kēn da šblig tērjī Tulam ju kērjēlēs.

IX

129-d kvārtalsā VLKSM jācējkālē,
„Znamja“ kolhozsa da „Jugēr“ kommuna-
sā brigadajāsēn uzalēs komsomolēcjaslē,
vārfrontvēlēn gerojskēja uzalēmēs, stalīn-
skēj pučovkajas burā paškādēmēs, Luz
raj nūvsā VLKSM Rajkom šētis vētlādlanā
znamja da sē berdā 450 sajta gudāk.

Tacēm gaza rēts tēvēdēn ez-na vēvlē.
Gērd peļēsā čukārtcīsēn stāv udarnīkjasēs,
lōktisnē ēē atkālēsjas, kodjaslān brigā-
dās ēnī tēdčēmān burā kutis uzavņē.

Znamja da gudāk torzestvennēja šētēm
vēlēs ēzjēdis udarnīkjaslēš šēlēmjasē. Na
pēkēn nēkod ez vāv, kodī eskā ez nīm-
kodāš aslānēs vermēm vēlā, zarņiān vu-
rēm kēvjāsā gērd sēvk znamja vēlā, šēd
lakēn lēstalēs vēzd gudāk vēlā.

Komsomol jācējkasā šēkretar Kustēsev
jort vīstalis:

— Tajā znāmīasē mī og šētāj nēkodlē
ņī vērlezīgēn, ņī kēlādčīgēn!..

— Og šētāj!—vočavīzīsēn udarnīkjas...
da sen-zā nēsta 19 mort voštisnē stalīnskēj
pučovkajas.

Tronēbtis gudāk vē. Medvoz petis jāk-
tēnē Ivan dād, pēgēs udarnīk, sē vērša
zonjas, nēvjas, vāvajas. Dēr jaktisnē, dēr
gazēdčīsēn, šēlisnē, vōrsīsēn.

I tajē gaz vēstas kērbā muralis vēzd
gudāk, ēzjēdis udarnīkjasēs.

„A askias udarnīkjas voz asv petisnē
vērā, mēdēm kosāšēn bur kačestvoa vēr
vēsna, šētēn vēzd gēšņēč mījan partija
XVII šjēzdlē.

Pučovka.

Kolhozņica, skātņica mamlēn

Šlot vēlēs voāma pīš.

Lōktīgas gēšņēč vājis

Sērja saļ—

mamlē zēv nīmkod:

„Mīša-zā usjasēj ludis!..

Te zā ņin, ezēs pī, menam.

Mēj-ņin mēm buršēs?

Mējkā mēd aslēd-ņin nēvīn“.

„Nēvī ēē, māmā.

Nēvī mē aslēm pučovka.

Tajā donazēk, vēzdēk stavšēs.

Tāš mēntēštēm, šētīsēn uzēn.

Tāš mēntēšēn oz kovmē šēmān

Tāš mēntēšēm—slava da čēst!..

Askī tujā mēm nēvīd ņān pēzāv.

Menam uzjēzēj—šurs kubometr“.

Una tēdlis-ņin pī jēvšēs māmēs:

Komsomolēč, udarnīk, geroj.

Pervoj petēsēn vērlezēn arēn,

Tuvsov va vēlēn pervojja mort.

I ez ētēd-ņin pīslēs sulv:

„On-ņin zduk kēzlē ināslē gortad.

Sēmēn arēn da tulēs

Ētī vojkolēn pēvšīg moz volan.

Med kēt ētī zduk!..

mēsjasnēm, kukjaš...!

Mājvēr jāv-vējtā šētāsēn—em.

Tenā aslēn og-ņin mē čuksav.

Med-ņin olēstan, gazazēk mēm“.

„Eškēn tēdlīn-kē?

mēd-ņin-pē tenog.

Askī ētī lun!..

mēdēs og vermē.

Askī mām šēlēm tenad mēd burmēs:

Askī aslēvnās mēnā en čuksav.

Sēmēn ētī lun!..

Mēd lun mē—vērā.

Vērēn vīdčēsā slava da čēst.

I vīdčēs te gortā vēr mēnā

Kor tērtā mē šurs kub metr.

Tajā donazēk, vēzdēk stavšēs,

Tāš mēntēštēm, šētīsēn uzēn.

I mēd mē vēsna te ēē on jānāv—

Askī aslēvnās voz mēnā čuksav.

1. POĻITOTDEĻEIKLĀN LUN

Asvnozjasn, kor vgnb kutas asja puz, kor sez jenezaz zavoditā kajnb kerka veštjassan ebn surja, Vizin kuza munān btra dodjas. Doddajas voēn kvtid pomšan. Sbranovkašan, Pomačoj pomšan, Kbruvšan, Kolloššan da mukādlašan, kbtānjasn sevvizān vizinsa kolhozjaslān paškā d vjās da zbmvizān gtrbš šorāmjas. Kor-nin čelādjas zavoditān kotārtavn skola-jasā da šiktān zavoditčā lunja olām, Vizinsa ssāpnāj punkt dorān čukārmā una vāla-dodda. Zurgān sortirovkajas, vālān jēz, gārdlān vāvjās, a dodjas vāln kul mesākjasn nān da kartupel vidčbšān asšānbs ā,ered pgnb sortirovkān paškā d vomas.

Vasilij Noskovlān, Vizinsa MTS-ān politotdeļa načālnikā otsāšālān, lun zavoditčā kvajt čas asvān, kor ssāpnāj punkt dorā vāla-doddajas murtsa-na voalān, kor masinājas sāmān-na zavoditān ārvān vōmtrnānbs medvozsa mesākjasb nān.

Talun ssāpnāj punkt vāln topādāma—āvu vidčšāmaš ta mēnda kolhozš nān: sortirovkajas oz ttrmān, veski eea, nān primitā sāmān ātik mort. Āvu vidčšāmaš. māj kolhoznik-udārnikjas da vārlēzš-udārnikjas rajonvsa šlot vošg kezlā vizinsa kolhozjas pondān vtrādān stav vāzj sšā gosudarstvo vōzn objazatelstvojas ttrtān; vājasn medvārja pud šu, id da zār.

—Me tenā kor-nin vištāli, miša sortirovkā d eea. Med čas mēštā-zā vāli nās-

ta koršān, nināmlā jēzās tan sulādān,—topādān prijomeikās Noskov.

Loktisn vāljās „Luč“ kolhozš, vā-jisn gosudarstvōl zār postavāā.

—Unā-ā vājad?—bergādāis Noskov

„Luč“ kolhozān jurāls Mājurov dinā.

—Kāsjām taj stavšā-ā,—voča vāšis Mājurov,—sāmān...

—Māj sāmān...

Kostāms-kā ttrmas. Zik nekān tamān-dāšā koštānbs.

—A kolhoznikjasādlān patčāras?

Ļuvja-ļāvjaān vāllāč kāmārijās vōjšā zār vārā. Tārt-na Vizinsā ātar pomšānbs da mādāzš vāli potkādā vārtān masinājaslān zurgām, gumlā d rjasn čualisn jēz gēlāsjas, a talun stavšs čāv.

—Torkis zērb vārtānā da kartupel kerāmā? Māj talun jēz d vāčān?

Сүзаләнъ блок-нот вьлн пасјадјас, ісд-
пасјас, бригадірјаслән нїмовјас. Тажә пас-
јадјасас тьдаләнъ колхозјаслән сүзәмјас-
сьс, сєрпасньс, тьдалә, кьзи најә нуәдәнъ
арша узјас, кьзи луньс-лун налән сїнә вәж
государство вoзьн асьньс објазателство-
јассә тьртәмьн.

Тьртја зер una колхозьс узјассә пад-
мәдис. Тьрт-на „Краснъј мај“ колхозлән
Әзньн грьмакьліс трактор, зьмгис елек-
тромотор, а талун грьс короминаән со-
га-сoga sulalәнъ шорәмјас, пақьд чукәр-
јасьн ләна снарвизәнъ некодән вәрзәд-
лътәг изас чукәрјас.

Әзньн тьрт вartis Турьсев Степанлән
бригада. Нә көр кулис пемдьнъ да завo-
дїтис војташнъ зер, Турьсев Степанлән
бригада зоннас мунис гортас да ставсә
колїс сїзи, зер улә. Чукәрьн колїснъ нан,
масинаульс ez idравнъ наңвәз, кїшсәм
да разәм шорәмјас ez ләсәдьставнъ, ez
тупкавнъ. Колїс вој, зерис, ставьс кәтәшис,
vois асьв, а мәдиуннас нләтик mort ez vo
тајәс idравнъ.

—Кьз-нә тазі тајә?—senzә Noskov.

—Колїснъ тај,—zev veškoda voçavizә
komsomole;—traktorist Peťa.

—А те-нә?

Mem-нә мьј? Med kolәkә ez munнъ.

—Те-зә, Peťa, komsomolec. Tenad-әд
kolхознәј наң вәснаьд шәләмьд колә виш-
нъ. Tenad колїс seeәм вурә кьрәднъ,
medьм нләти mort ставсә idравтәз таş ez
mun. Әд matә pud наң кәтәдид.

Peťa лантис.

Бьдләс тьдалә: una бригадірјасәс да
kolхоз правләннәјасәс зер суәма nemvid-
чьстәг. Gumлајас вьлн ставьс тупкавтәм,
мujас вьлн картофел чукәрјас, изас теçас-
јас вокьн-зә пәшаләм zug чукәрјас pari-
тәнъ.

—Тажәс-нә мьј визад?—topәдис әтикәс
Noskov zug чукәр дїнә,—kodль сїстад?

—Кәсјам-зә ескә разәднъ-да...

—Не кәсјьнъ, а талун-зә колә разәднъ
скәл картаясад да kolхозникјас kostад.

Ваž, кїшсәм гьньс-код кьркаә јаралтә-
ма „Краснъј мај“ kolхозлән правләннә.
Кьркаьс шәд, пемьд, најт, вьтә пьрәм
вәрәд гуә voан.

„Вурьк кьркаьс Viznad кәнкә ану-
нїн“,—вьд пьрьс mort әзәс porog-voškov-
тигән мөврьстә.

Правләннән ләсәдәнъ ударникјас шот
кезлә вьставка. Пудзәнја кәчан мајјас,
кага јур грьса картофелјас, donalәнъ гәрд
pomidorјас пьзан вьлн. Sen-зә озтмәј
совди, кодәс „Краснъј мај“ кьк килоьс
пақьдїс-нїн una kolхозјасә велуна das
гектарәз да горҗїца, тавоша зїк вьл кул-
тура kolхозјаслән.

— Мьј-нә ти, Сьпанов јорт, визәдәд?
Gumладораньд тїјан мьј вәçсә?

— О, me vazән-нїн сен вәлї,—сїзи
voçavizis „Краснъј мај“ kolхозьн јуральс
Сьпанов, вьтә сїјә volәмән ставьс-нїн
артмис.

— Бригадірсә адзьлїн?

— Мәдәд сь дїнә mortәс.

— Vot мьј, Сьпанов јорт! Me вәгьн вь-
льс vїдлә. Oz-кә lo ставсә лүчки-вурә idра-
ләма да ләсәдәма—ас vьлад peңajt.

Кор гьтјавьлс Noskov мәдьс vetлїс
gumла вьлә—сеş нїнәм-нїн ez шур: ставсә
вәлї чукәртәма, novләма, veyтlәләма.

Тазі pоnәшә lunлән vоzza зьнјьс. Мәд
зьнјьс-нїн munә мujас вьвти, сумалїјас
dortї, картофел керанїнјастї vetләмән. Po-
eәсјас vomән, шонјастї, керәсјасәд нуә
тујьс вьјас вьлә, кәни munәнъ çорьд тьс-
јас вьд urozaj вәсна, јон kolхоз вәсна.

Aslanьс кьркајас мьсвїлн пақьдçәма
„Еңаїв“ kolхозлән гектар вьдә пьс му.
Талун тани 2 № бригада перјә кәнтуş, вә-
çәлә пьс колтајас.

— No, Kirill Ivanovic, кьз trudode-
јас пәтәнъ,—јуалә Noskov, кор бригада
вїpur dorә вьд пәрт гәгәр пуқьшаләнъ pа-
најтнъ бригадникјас.

Каpуста пуан вьд пәртјьн vasјаләнъ
л̄а шәмәса картофелјас, тuisьн нәк.

— Me og тәд, вьд-ә normась,—voça-
vizә Kirill Ivanovic.

— Шәпан, мьјла-нә normасјаснас он
тәдмәд,—јуалә бригадірїш Noskov.

— Тајәтә мьј-на,—сьәшә Pedәшса,—me
tulьсnas-нїн vїрїç вьлн рәсәдә vәдїтїл да
әнәз-на сїјәс меньм ez пәсјьнъ.

Zavodїтә шордї lunуәјас јьльс наң
јукләм јьльс, мәсјас јьльс, севдї јьльс ko-

di vǝrɨnnas vuʒə zonnas kolkoz jɨlɨʃ ʃor-
mlə da partija da sǝvet vɨʃt politika jɨlɨʃ
ʃornjə, zavoditʃə vɨd kolkozɨkɨlɨʃ uʒsə
ta vokʃan donjaləm.

— Mijan so Laseva Anna boʃtlis vǝʃnɨ
komɨn vozka sabdi da sɨzɨ i sɨʃtis da ʒa-
jasɨ vǝrdɨs,—vɨʃtalə ətik.

— Siʒə i skətɨnɨʒas oməla uʒalə, skət-
jas vǝrʃaʒs oməla dǝʒərɨtə. Vǝʒnɨ eʃkən
siʒəs kolə,—sodtə mǝd.

— Ti siʒəs aslanɨd sobraɨdə pɨr vǝ-
ʒəj—vɨʃtalə Noskov.

Mǝd brigada dɨnɨʃ munɨgəɨ ɨaɨ vǝsa-
lanɨnə suvtɨləm, Enaɨv kolkoz pravleɨɨnə
pɨraɨləm, „Sondi jugər“ kolkozɨlɨʃ vundəm
mujassə da vartəm izassə vidlaləm („seɨ-
jas „Sondi jugər“ kolkozɨlən una mu vɨlə
i izas pǝvsə koləma, kolə juertɨnɨ prav-
leɨɨnəʒsɨlɨʃ”—pasʒə Noskov bloknotə), a seʃ-
ʒa vozə brigadajastɨ, uʒalanɨnɨjastɨ vetləm,
kolkozɨkɨjaskəd vɨpur dorɨn ʃornɨjas, vǝ-
ʒedajas.

* * *

Tazi brigadajasɨn, kolkozɨkɨjas pǝvsɨn
munə politotdelɨn uʒalɨʃjasɨlən lun. Abu

kɨʃankə vɨlɨʃan vǝʃkədɨləm, a brigadirjas-
ɨlɨ da kolkozɨn juralɨʃjasɨlɨ uʒ vɨlɨn prak-
tɨʃeskəj otsəg ʃetəm, kolkozɨkɨjasɨlɨ ʒəvet
ʃetəm, partijalɨʃ politikasə ʃornɨjasən da
vǝʒedajasən gǝgərvoədəm. Tazi, sǝmɨn
tazi, politotdel vǝʃkədɨləm ulɨn, Vɨzɨn MTS
uʒsa kolkozjas tavo pǝrjɨsɨn vǝl ɨʒɨd
vermǝmjas, vǝʒɨsɨn tǝdʒɨmǝnja vǝʃkov-
jas zazɨtʃəɨj oləmlan. Ez-əd vǝʃsǝrə MTS
uʒsa unɨʒk kolkozɨs-ɨɨn (Vɨzɨn kɨnɨʃ) zonnas
tɨrtɨnɨ gosudarstvo vozɨn stav oʒjazat-
elstvojas ɨaɨ postavka kuza da stavə
mɨntɨnɨ MTS-ɨlɨ naturoplata.

Politotdel ɨe sǝmɨn erdədalə kolkoz-
jasɨʃ setʃə ʃuʒsəm klassəvəj vragjasəs da
sɨlɨʃ agentjasə, no siʒə kolkozɨkɨjasɨlɨ
ʃuʒə vɨl vǝzər. Velədə uʒavɨn cestnəja,
bura vɨzədɨn masina vɨlə, velədə kolkoz
ovmǝs vɨlə vɨzədɨn as ovmǝs vɨlə moz.
Velunator vermasɨn vɨʃtavɨn politotdelɨn
uʒalɨʃjas sabdi keran masina gǝgər tǝʒ-
jas jɨlɨʃ, kartupel keran masina vǝsna
tǝʒjas jɨlɨʃ, vɨd vozəm seɨ ətəm vǝsna
tǝʒ jɨlɨʃ, sɨ jɨlɨʃ vɨdɨnɨlɨ kolə tǝdɨnɨ,
medɨn velədʒɨnɨ zvɨlɨʃ vǝlʃevik nogəɨ
tǝʒkasɨn ɨʒɨd urozaj vǝsna.

2. KUZUK ƏŞIP MALBĖSTIS TOSSƏ

Tuvsovja lunjas sǝalɨsɨn ʒeɨad gǝlǝs-
jasən. Kor-ɨn sondɨʒ vǝas zɨk ʃikt vǝʒtə,
kor sondɨ jugərjas kutasɨn vǝrsɨn vɨd
voz sǝrɨn, vǝlɨʃtɨ mujas vɨlə pondasɨn
munavɨn ətka ətka vǝlajjas. Pervoj ətik,
seʃʒa mǝd, bura dɨr mǝʃtɨ kojmǝd, a mu-
kədjasɨs sǝmɨn ɨtjavnɨlɨʃ volasɨn mujas
vɨlə da kɨz ʒigarka kurɨtəm vǝrɨn vǝr
gortanɨʃ rungasɨn.

Sondi letɨgən Kuzuk Əʃip voɨs tuvsa-
lanɨnɨʃ gortas. Loktɨgas ɨumjalɨs mujas
vɨlə, no ɨekən mort lov ez vǝv, kəʒ eʃkən
kadɨʃ vǝlɨ voz-na, i unɨʒk muʒs-na vǝlɨ
vǝrʒədɨlɨtəm.

Gǝtɨrɨʃ, Sandra, termaʃəməɨn lomtis
pɨvʃan, korʃɨs ʃojɨn.

— Kəzad?—jualis Sandraɨlɨʃ Əʃip.

— Kəzəm-ɨɨn tajə,—noraʃnɨ kutɨs mu-
zɨkɨsɨlɨ Sandra—bur ʒəzlən vazən mujasɨd
ləzədəɨn, a mijan kəʒjəɨn-na zavodɨtɨnɨʃ.
Pɨvʃəɨm vǝrɨn Əʃip medvojɨdər munɨs
kolkoz pravleɨɨnə.

Zekpom-kod ʒigarkajas pǝʒəməɨn prav-
leɨɨnəɨn pukaləɨn muzikjas. ʃɨntə ʃoʒə
ləz ɨɨn, kəʒ ʒer əsəd ɨɨn vɨlas. Əʃip pɨ-
rəm vɨlə ɨekod ez vɨzədɨlɨ.

— Kəzəɨdətə estas,—vɨʃtalə kodjasɨkə
kolkozɨn juralɨʃ Mikol Pɨtɨr,—vɨd vo-na
kəʒɨlvɨlɨm.

— A mɨjla ɨuzalɨd?—juəʒə tǝdtəm
mort.

— Jaz avu. Kodi splav vьln, kodi keni. Bьdlun-taj pyr jazas koranь. Mьj kolə vəcnь—menam stavə vəcama. Kodi em—koləkə med uzalənь. Tulьsьs kuz, planьd tьras.

Jona dəzməman munis kolhoz pravlenəьs Əsip da vara kezis mujas vьlə.

Kənsurə šədədaləmaəš mujas, piqovtəm kəzəm mu vєstьn lebalənь raka čukərjas, mu vьln četcalənь pьskajjas. Panьdašis Kalin Vašil.

— Mujas vizədlьnь? — Jualis sija Əsiprьs.

— Mьj tajəs vizədan? Gərnь da kəznь kolə

— Dert eškən kolə-da...

Jur vєstьn tiğənь zavoronokjas, zik mu verdti lebalənь čikьsjas—vьlaьs uldədis, kəsjə zermьnь. Kolhozlən vəv telega verdəs domaləman sulalə mu sərən, saekəma vəgəzdəə plug.

— Kod taztə uzalas?—puksəman mədis vištavnь Kalin Vašil.—Uz vьlə oz indavnь, trudoden oz pašjavnь. Kuzuk Mikoləs, so kolhozas eətovodaləm pьddi aslьs kerka tulьsvьd-qiн vəcə, oməla sija i adzьlan kolhozsьd.

— Mьj-nə pravlenəьs vəcə?

— Pravlenəьd? Šivbrakьd—šivbrak i em. Vek-taj gortas šapvizə. Korkə lun šəməsnas tolkə petavlə. Kodlь mьj okota—sija i vəcə.

Tavo tulьs-na Vizinsa „Krasnьj Šever“ kolhoz vəli medvərnь munьšən stav šiktəvetas. Kəza kutis zikəz orədнь, planjas oz tьr, kolhoznikjaskəd nekueəm uz oz nu. Kolhoz zikəz vois kiššan vьjə. Kolhoznь juralьs Bełajev Petьr stav uzə lezis as vizuvnas munəm vьlə. Seki „Krasnьj Šever“ kolhozə vois vьl ləšədəm politotdєlьs mori, kodi medpervoј kutьsьs kolhozən vєškədləmsə vьl mədəmə, setьs zuličjasəs da šlapajasəs Mikol Petьrjasəs, Kuzuk Mikolajjasəs erdədəmə. Kolhozə šetisnь vьl juralьsəs—Aleksandr Pelmešovəs.

Turun puktigən kolhoznь pəlьstis vьl ru, kodi vois Vizin səršan, politotdєlšan.

Ətik aslə Kuzuk Əsip mədədcis vьz vьlə. Mujas kuza munigən sija adzis jezьd pəvtor vьln sovdi mu vokьs gizəd:

„Menə kad qiн kernь“.

A nєlə munьstəm vərnь panьdašis məd gizəd:

„Kolhoznь-kə čestnəja uzalan—vьzьzьk doxod i voštan“.

„Molodec vьl juralьsьd“,—məvrьstis Əsip. Bergədcis da pьris kolhoz pravlenəь.

— Mьj Əsip Jegorjevičьs vištalə?—pьrəman eəe sьasis Pelmegov.

Sizi, pьri vizədlьnь—vočavizis Kuzuk Əsip,—mьj, miša, ti tani vəčlannьd.

— Bur, Jegorjevič, mьj pьrin. Menam tekəd kolə šorqiьstьnь.

Kolhoz pravlenəьs Əsip dad petis vьl məvrən: vьl juralьs šələmšačьs voštə uzas, kəsjə kolhozsə zvьlьs kokjьlas suvtədnь.

Miča gozsa lunjas pondisnь tərьda gartьnь ətik tuplə. Jəz ez kutnь slan-dajtnь uz šurtəmla, stavə vəli indaləma mestajas vьl, vьd uz vьlə torjədəma jəzəs.

„Plan serti uzalə mortьd,—donjalisnь tajəs Kuzuk Əsip, Kaņik Vašil, Jaras Matrən da mukədjəs.—Taz-kə kutas pьr munь—təlk loas“.

Šiktьn ez pondьnь kvьnь vava gələsjas, səmnь posnidik čəlad lə pəvsьbə tuplašənь da ponjas kvьnьsə nužədəman sondi sajjasən kujlənь. Loi tьrtəma jona soddədn silos plan, vura nuəma savdi kerəm, nan idraləm, soddədn tьrtəma arša kəza plan.

Kuzuk Əsip, Vašil Petьr, Jaras Matrən, Jəpa Ənis, Poma Anna, Kalin Darja, Kalin Vašil, Əsip Šergej da mukədjəs loinь udarnikjasən kolhoznəј uzjas vьlьn. Kə tьrtəma loi partijalь sočuvstvujьšjaslьs gruppa, VLKSM jačejka, kodjas pьr kolhoznikjasəs loi jona voštədəma kolhoznəј uzə.

Arnas-ŋin „Krasnŋj Sever“ kolhoz pe-
tis vozŋn munŋs radjasŋ—medvoz Vizinŋn
tŋrtis gosudarstvolyŋ naŋ postavka da ŋetis
MTS-lyŋ naturoplata.

Kor Sŋktyŋ rajonuvsa udarnik-kolhoz-
nikjaslŋn da udarnik-vŋrlezŋsŋaslŋn ŋukŋrti-
ŋis rajonuvsa ŋlot, „Krasnŋj Sever“ kolhoz-
sa udarnikjaslyŋ ŋetisnŋ pukavnyŋ medvozza
rad—medpoŋotnŋj da medbur mestasŋ.

Kuzuk ŋŋip malŋstis asŋsŋ paŋkŋd
tossŋ, kor kolhozŋn juralyŋ A. Peŋmegov
kajis triŋuna vlyŋ da medvoz ŋetis raport
udarnikjas ŋlotlyŋ.

Kuzuk ŋŋip vermas osŋjŋsnŋ: tŋvnas
vŋrlezis, sessŋ vŋr kŋlŋdis, a sŋ vŋrŋn turun
puktigŋn da urozaj idraligŋn gŋtŋrŋskŋd
perjisyŋ 190 lunuz.

— Mi tavo voŋtam 4 kiloŋn naŋ—
viŋtalŋ aslas raportŋn Peŋmegov.—
Tavo-ŋin Kuzuk ŋŋip miŋan voŋtas vŋtŋmŋn
puŋd naŋ. Mi naŋeŋtŋam, mŋj loktan, vŋŋ
mi voŋtam og eesŋk 15 kiloŋs, i regŋd
sikŋz vezŋsas ŋuzŋmvanŋs miŋan kolhozlŋn,
loas voŋsevistŋskŋjŋn, a Kuzuk ŋŋipjas lo-
asnŋ zazitoŋnŋjjasŋn.

Kor Kuzuk ŋŋip mŋdŋdŋtŋs udarnikjas
ŋlot vlyŋ—slyŋ gŋtŋrŋs pŋzalis ŋevŋd naŋ
da pŋrŋsman ŋinjasnas ŋimkoda-pŋrŋs vi-
sŋdis ŋŋipŋs vlyŋ.

— Voŋt unŋk, med tŋrmas.

— Tŋrmas, Vizinŋz-na-taj muna.

A te, Sandrŋ, vizŋdlyŋ ŋanjasŋ, med
vara ŋinŋm oz lonŋ.

Kŋz medbur udarnikŋs—Kuzuk ŋŋipŋs
kolhoz indis koŋuxavnŋ.

— Mi ŋajtam, mŋj te on janŋd asŋsŋd
ŋimtŋ,—suisnŋ seki slyŋ.

— Me?—senzŋmŋn artmis ŋŋiplŋn.—
Da me...—No ŋinŋm ez su, a pravŋennŋas
siz-ŋin tŋdisnŋ, mŋj kŋsjis sunŋ Kuzuk
ŋŋip.

Sŋktyŋ rajonuvsa udarnikjas ŋlot vlyŋn
medvozza skamja vlyŋn ŋlot ŋŋz pukalis
laekŋsinik tusaa, paŋkŋd toska ŋŋdŋ.—Ta-
jŋ vŋli Kuzuk ŋŋip. ŋŋip Jegŋrŋjeviŋ ŋuŋa
kŋvzis stav viŋtalŋmjassŋ da dumajtis:

— Tŋklyŋv kutisnŋ pukŋavnŋ kolhoz-
jasŋd. Tŋzŋdŋsŋnŋ vŋlŋm miŋan vŋsna, indŋnŋ
bur tuj. Abu vlyŋvŋsŋma menŋm kolhozad
pŋrjigŋn.

I kŋptis ŋŋiplŋn aslyŋ ŋikas gaz, gaz,
mŋj nalŋn kolhoz lois medvozŋn munŋs-
jas piŋn, mŋj na vlyŋ indŋnŋ, kŋzi vura
uzalyŋsjas vlyŋ.

A kor ŋlot pomŋn Peŋmegov kajis vara
triŋuna vlyŋ da suis:

— Mi daŋŋs vŋrleznŋ zavoditnyŋ. Vŋv-
jas jonŋs, dodjas zoŋtalŋma, ŋni geŋzjas
gartam. Mi petam ordjŋsnŋ vŋrlezŋn plan
tŋrtŋm vŋsna mukŋd kolhozjŋskŋd. Jaras
Matrŋn da Kuzuk ŋŋip, mi vermam ord-
jŋsnŋ „Vorosilov“ kolhozŋkŋd?

Kuzuk ŋŋip ŋorŋda suis:

— Vermam, daŋŋŋ!

„Krasnŋj Sever“—una piŋs ŋtik kolhoz,
kŋni politŋdŋel veŋkŋdŋm ulŋn ŋorŋda
vermaŋŋnŋ voŋsevistŋskŋj kolhoz vŋsna da
zazitoŋnŋj kolhozŋnikjas vŋsna.

РЪР ВЪЛӘ I ВЪЛӘ..

Авиационнәј марс*)

Ми сүзим,
медьм тојдсә рәртнъ звьлә:
med vennъ сьнәд,
веннъ гьмльс гор.

Звој самньм миан—
стал бордјаслән шьләм;
Мијан сәләм—
пламәннәј мотор.

Рър вьлә,
вьлә
I вьлә
ми кьртам,
кьз муралан гьм:
вьд зургьс propellerън кьлә
Сәветскәј страналән
стал вьн.

Кор сьнәдә ми левам—
виһньм тоһмә.
Pilotәс тәдә
гордәј самолот.

Ми vezәrtam,
кьз flot vozдушнәј јонһмә,—
став мирас медьвур
пролетарскәј flot.

Рър вьлә,
вьлә
I вьлә
ми кьртам,
кьз муралан гьм:
вьд зургьс propellerън кьлә
Сәветскәј страналән
стал вьн.

Ми вi рьети,
кәт лавә рьекәд вузам—
стал первньм мијан
Некодьр оз сьв.
I eskәј ti:
vozдушнәј flotньм кузас
вьд гразль шетнъ
Сорьд воçакьв.

Рър вьлә,
вьлә
I вьлә
ми кьртам,
кьз муралан гьм:
вьд зургьс propellerън кьлә
Сәветскәј страналән
стал вьн.

Комиәдис ВьЛ, P.A.S.

*) Вьләсәдәма марсә СССР-са Revvөјәнәовет.

KOK JBLƏ SUVTIGƏN

Baltiškəj more, Pitir kar, Vojvəv
kərttu.

Komiə!

Məskən tərət—vəli Oktabr, vəli Lenin,
revolucija, vir gərd plagjasən neekəsan
ulicajəs, krasnogvardejskəj otradjasən iz
vəvti grəmədan kokəjəs da mezməm jəz-
lən təs jəls şyləm...

I vətə vord çuzi, siyə lunjassa təvny-
rəs voštis dəj levədis Vojvələ. Terpittəm
okotə loi adzəny as jəzəs, gortsəəs, nakəd
ətəəe jukşəny lovzədan juərjasən, adzəny
najə çuzəm vələs əssəs nımkodşə.

Vozən—komiə tui!

Zetjadlan isməm tepluskajəs, parmajəs,
jagjəs, vələkjas, kuz, şəkəd tuj...

Əil arşə gudyr zera lunə Ənə-Jogor
vois Səktəvkarə. Bukəsa voçaalisny kizer
najtən ojdəm ulicjəs, təsəm kerka ştenjəs,
kisməm pujas pəvstti gəlyda islalis kəşəd
arşə təv. Bukəsa i açəs vizədləvli, kən
şurə soçnyka zirknitəvlijan jugəd kiza ç-
novnikjəs vələ, sərjasən turkjalan gorsa
təzdən çukərtəm çuzəmjasa da goraa ro-
çən varovitəş „gosпода“ vələ.

Siyə jur vələny pavkjalis lentajəsnas zo-
lañik matrosskəj sapka, a jurən çuzi səjə
vostan məvp—„mıj tani“?

Gortsajəs nımkodəşəm da radləm v-
lə jona ez ıstə. Najə juaşəmjas vələ voça
vizis skupa da zənyda, a aslas kolana tor-
jas kuza pəryş mam da vať təkən vištav-
ny ħinəm ez verməny. Ez i rəmvav sojan-
sə,—petis, munis kar vələ tədmaşny—ad-
sədləny as jəzəs, a rətnas, vois-da, — vəlis
udajtəis mamlə, una vo kezlə torjavləm
vəryn, vaz moz torədləny morəs verdəs
əssəs pişə. Siz-ħin pəryş pukalan, a əni

sikəs vəjəm, veşig vətə sədməstəm şin-
jasəs Jogorlən vizədisny gazəşka. Səməny
siyə gazəs ez vermə sajədnə nazəvitəm
çəzəm ləgsə, kodl əni zirdəstavlis izsəm
ləstən, siyə gaz pəryş prəstupitləvli k-
eəmkə təzdəşən—vişən vi.

Suvətə, dekabr i lunə Səktəvkar ulicjəs
vələny, kerka ştenjəsny, zavorjəsny
lasvizisny şeralan, pəşkəd plakətijəs. Vet-
ləş-munəşjəs suvtəmən ləddəviləny, mıj
vəskreşənnə, narodnəj doməny, 8 çəşən (aş-
ləny) loə ovesəj sovrannə. Vadorgvəv ulicəd
katlasəmən voşlalis Ənə Jogor, zorkjalis,
oz-ə adzə kodəskə as mortəs. Drug pəl-
pom vələs tapkəşis şəkəd ki dəj voşşis
sə vozən Kuznecovlən (askodəş zə sluzit-
ləş matroslən) sərnyjalan çuzəməş. Səşşə
pəlpomədəş-zə svyrk bergədəş Jogorəs şten-
lañ dəj indis çunnas plakə vələ.

—Adzəlin?

—Tajə kodl, kodlən?—vazən teləpitan
tədmalan torjəs Jogorlən kutis inaşny.

—A te kor voim... vištav pervoj, vər-
vələs səşşə i təkujtəny zavoditlam.—Naroş-
nə vətə nuzədnə kəşjə Kuznecov da gu-
şən-pəryş vəçlə Jogorlən şinjassə.

—Me vələn-na...

—Siyə-zə i tədalə... Tani, vokə, zem-
stvo-na carstvujtə, kəz siyə ruşə... „vezraz-
deļnə“, aski so najə ləşədcəny... jezdy
druzina organizujtəny... bur, mi kət teja-
meja adzəşim.

Panədaşisny Səktəvkarəny, parma jag
pəvstə vosəm içətik meseanskəj karəny Bal-
tiškəj flotəş-kəy morak dəj ħinəm na pra-
məja tədtəg-vezərttəg, ħinəm vozvəv lə-
şədcəytəg kəlisny şələmnəny. mıj kolə n-
lə vəşny. Kəz vətən vələm sud, najə və-

ditisnъ рѣканъс њл гоѣ муѡн, Питирън ад-
звѡмъ-кѡвлѡмъ торјас, кодјаслѡн тани-и ду-
кѡс веѡиъ ez вѡв, no кодјас сѡ вѡсна, мѡ
сѡѡ ez вѡв вѡт, a вѡли зѡвѡ дај еѡе асла-
нѡс рѡеса, ѡлѡмѡн видѡѡсан тор—вѡт еѡк-
тиснъ! мѡѡкѡ вѡѡнъ i вѡѡнъ, вѡѡнъ вѡѡсѡ-
ль рѡнѡд, кѡт еѡкѡ „кѡзи да мѡѡѡс“ наль
вѡли зев-na гуѡыр да гѡгѡрвотѡм. Налѡн
вѡли сѡмѡн ѡтѡ кѡѡѡм: „сѡветјас!“... Ne
земсво, a узалѡс ѡзѡлѡс, мѡѡѡѡс крѡстѡна-
лѡс влаѡт колѡ, ѡе „gospodajas“, a аѡнѡм.

Ez ѡыр тѡрѡмъ сѡветѡѡѡѡѡнъ ѡнѡ Jogor-
лѡ да Kuznecovъl. Jonkod palicъas mort-
ѡtikѡn kijanъs voѡtѡmѡn duk mѡd mѡѡti
nѡѡ vѡlѡnъ-nѡn kar zastava saъnъ da klo-
nѡdisnъ kerka ѡsѡnъsѡ, ѡtenѡ, ѡukѡrtѡnъ
aslъnъs sobranъnѡ.

— Tentukov skolaa... Talun гѡт sob-
ranъnѡ vъlѡ.

A kor kutisnъ matъstѡѡnъ skola berѡѡ
daъ kѡzѡ vѡli vѡtlѡma-nѡn, Kuznecov paѡ-
kѡdis zev zѡvъlъs vizѡdan ѡnsѡ Jogorlan
da gorѡdis slъlъ tuj vomѡnъs.

— A te juaslinъ?

— Mъjsѡ?

— Da lezasnъ oz morakѡs skolaad
soborѡѡѡnъdъl.

— Me eg... a te siz-kѡen-zѡ...—Jogor-
lѡn lѡvъsѡs vѡrъzъstisnъ, zalitan ѡzѡmѡn
vizѡdlis Kuznecov vъlѡ.

Mѡjan jortъsѡdъlѡn pѡsvъvъѡd, dumvъ-
las abu uslѡmѡ, poѡz ѡz ѡukѡrtъnъ skolaas
sobranъnѡsѡ. Polig tъrъl Jogor veѡkѡdѡis
skolalan. „A drug-kѡ oz leznъ?“ No kor
pъrъis da adsis kancelarija divan vъlъs
gosa jur kuѡiknas lѡstalan plessѡ poplъs,
proѡ zvoъmis. Delѡ vѡli tѡdalana-nѡn. Pov-
zѡmъsla pop vermis sѡmѡn kѡkъs kѡmъn
juavnъ pomъsa.

— Kto takoъ?

A Jogor slъlъ voѡѡ, kѡzi velѡdlisnъ,
vъzѡd galѡsѡn ravѡstis:

— Morak Baltijskogo flota! — da par
pelѡsъsnas ѡdva tѡdѡana numъalis.

Rъlъn, kvajt ѡasъn, skola vѡli tъrѡma
jѡzѡn. Voѡma mort ѡo. Sapkajas pѡvsъn
tѡdalisnъ i ѡъsъanъs, Jogorъs voig kezlѡ
pekъtѡ-nѡn vѡli ѡuntѡ ѡunъ. Lapkѡdik
scena vъlъn lѡѡѡdѡma vѡli pъzan, pъzan
vъlas vesъvtѡm ѡteklѡa semiline, nѡj lampa.

Kajisnъ scena vъlѡ kujimѡn: Kuznecov,
ѡnѡ Jogor da Zajkov.

Mъj udѡtlъvlis ѡornitъnъ ѡiktъsa jѡzkѡd
tajѡ kѡk-kujim lunnas daъ ѡni-na loktigѡn.
ѡnѡ Jogor adsis, mъj tan nѡnѡm-na veѡig
abu kѡvlѡmaѡs perevorot jъvъѡd. Pervoъja
voan lunas sѡѡ semѡsѡ usi. Sѡmъn kѡzъ-
da da ѡѡva, seeѡm vidѡѡstѡm lѡnѡ voѡaalis
sѡѡs, ѡuzanlъnъs. Pitir vѡrѡd sѡѡ vъtѡ
veѡkali ez lovъja jѡz plѡ, a zѡvѡ parmaѡ,
kѡni sѡ gѡgѡr ѡtenѡn sulalisnъ zumъst-
ѡm, nѡkѡsѡm ѡѡd koъjas. Sѡmъn vѡrvъ-
las, kor kѡvlisnъ jѡzъs sѡѡ loktѡm jъlъs da
kor petavlytѡg kutisnъ tъrtъnъ slъlъs kerka-
sѡ, Jogor voѡstъis aslas viѡtavlѡmъsnas, ѡor-
zъstis ѡlѡmъnas. Loi eskѡm: „i tani suzѡ!“

Nѡnѡn nekueѡm torъa kѡsѡmtѡz sѡѡ
olis vezon kѡmъn, a talun, so, drug, nem-
vitѡstѡg ulicѡnъnъnъ paъndѡs Kuznecovkѡd,
adsis sѡѡ moga-zѡ assъs jortѡs.

I kѡz vizъv jъlъn vavergaѡjas, gumъlt
ѡisnъ-sorlѡisnъ lunъas da voъjas, voѡstisnъ
Jogorѡs aslanъs kѡeѡ daъ lezisnъ jurber-
gѡdѡana ѡdѡn medvozvъlas. Seѡsa sѡѡ
stav tusanas zevtѡis, mѡvъpъas puisnъ, eѡ-
kѡda kѡvlъvlis as mъssъs kueѡm-kѡ vidѡѡs-
tѡm vъn. Medъsasѡ sek, kor kazavъvlis,
mъj sѡѡ eѡe adzѡ da gѡgѡrvoѡ assъs mes-
tasѡ olѡm vizulas. Pervoъjъs sѡѡ lol talun,
kor scena vъlѡ kajѡm vѡrъnъ zavodъis
viѡtavnъ una jura ѡukѡrlъ vlast jъlъs, bur-
zuazija jъlъs, viѡtavnъ stavsѡ, mъj vѡli aѡъs
tѡdѡ morѡsas vъzѡd nѡmkod kutѡmѡn. „Imi
kъpѡdѡam!“

Pervoъj ѡornitis Kuznecov, seѡsa Jogor,
seѡsa Zajkov. A seѡsa vara Kuznecov, va-
ra Jogor, vara Zajkov. Vѡli pѡs, zar, a
jѡzъs vъtѡѡ sѡntѡm-gѡntѡm raka pijan zev
vъzѡd poъzъn, nuzѡdѡmaѡs golanъsѡ da
vomъsѡ paѡkѡdѡmѡn korѡnъ ѡjъnъ. Skola-
nъn ѡtenъs berѡѡ lebalisnъ joѡ kъvъjas. ѡti-
jas lѡdsalisnъ mѡdъslъ. Oratorъslѡn viѡ-
talantor pomъsis, a ѡigѡrtѡm ez vѡv.
Razѡdѡisnъ sѡzi, vъdѡn-na asnog gѡgѡr-
voѡmѡn da asnog mѡvъpalѡmѡn.

Askѡ kѡkъjamъs ѡas asъlъn ѡnѡ Jogor
vѡli Narodnѡj domъn. Tani siz-zѡ stavъs
tъrѡma jѡzѡn, siz-zѡ scena vъvъsѡn ѡornit-
tisnъ oratorъs.

Prezidium p̄zan dorā toēsādā-loktē meseanskāj starō ta—Zavojev. Voštā sobraņņā da zavoditā liddŋbŋ Vēlōgdasa vremennāj pravitel'stvošan telegramma, kani sijā čukāstčā jezŋd družinajas organizujtām jŋbŋs.

Gālēsŋs sblān liddigās eupādjasā. Kor tenknitlas vŋvlan medjošēzŋs, kor ušlā. Bārvŋlas vistalā mŋjkā aššanŋs, mŋj narodnāj vlaštas ūcreditelņāj sobraņņēs vōlsevikjas kēsjanŋ pazēdnŋ...

Šorņitā Višnakov. Bara sijā-zā, a pōmalā „vesej“ kŋvjasān, kisā vŋlā leptāmān.

— Bōlsevikjas kēsjanŋ novlŋbŋ mōnōmaxskāj sapka, nō sijā zēv šākŋd, a koknŋs palān vāsnī, i, dert-zā, seeāmī šakta ulad najā čegjašasnŋl.

Jogor suvtā,—kŋvjŋs tasašlā gorsas—korā kŋv.

Juralŋs Zavojev vizēdā sŋ vŋlā posnidik tŋrām šinjasnas, orādā: „Тебе мельзя“.

Sāmŋn, pukalŋs jēz pāvŋsŋs kŋlōnŋ proteštjas, nālŋ okota kŋvzŋbŋ vŋl mortās da juralŋsŋ lōā šetčŋbŋ.

Sŋnādŋn čuvstvujtčā vzŋv. I mŋjān-na sāmŋn Jogor zavoditā šorņitŋb, Zavojev čepasjā da gorādā sobraņņālŋ: „Господа, его надо арестовать“, a voča sŋbŋ ātaršān i mādarsān lebzānŋ: „tenā aštā šledujt!“

Gŋmŋlgaān paskŋrtčānŋ Jogor sinvozŋ čuzāmjas, šepasjas. Sijā adzā, kŋz Zavojevlān jurŋs torjavlā una jurjas vŋlā, kŋlā, kŋz orjalān gorān gorzā: „Menā arestujtnŋ!“ Sešša šavkē-rezē p̄zan vŋlŋs aššŋs kabalajassē. Ašsē tēdtēg Jogor ūškādčā p̄zan vomān da samŋrtā Zavojevās morēsādŋs, pŋrkādā. Paļalā aslas gālēsšŋs.

—Te ŋumagajastā en sŋblav, čukārt, kad voas-da kŋvkutŋb—ād tenŋd ta kuza lōāl.

Juralŋsjasān enovtām sobraņņā munis vozā. Suisŋn suvtŋb Sāvet vlašt dor da vārgŋbŋ vŋd dešata vŋlā kŋk mortān, 16 mortŋs karsā sāvet.

Sijā zā lunā vŋd dešataŋn munisŋn vārgŋšāmjas. Sevētā unzŋkŋs šurŋnŋ frontovikjas, zavodjasēd vetlām jēz da gālā

oŋs kŋreštaninjas. A Ēņā Jogor aslas 8-d dešataas kotŋrtis vojevāj družina.

Asja dorŋs, gortā loktŋgān Jogor vŋlpāv tečalis juras talunja stav vāvlāmtorjassē, nō najā vālinŋ zēv puskŋrās, šavmunāmaš ātarā-mādārā. Zavoditlis vomgorulas šŋvŋbŋ—ēz ŋstād. Ašŋvŋvŋšān mŋtčŋšis kēzŋd don sondi.

* * *

1917 vo, dekabŋr 14-d lun.

Ļapkdik kus štenjasā rotjŋšām zŋrjŋn čukārtčāma karsā sāvet—das kvajt mort. Zōz sārŋn kovtāma vālvizē zōlanŋk tŋrtām p̄zan. Šten pālān kŋmŋnkā ulās Stavŋs-na ŋe mestān da mustām, stavŋs-na povzēdlān vŋl da velavtām. Lōā pŋralisŋb, pukšalisŋb kodī kŋtčā kuzis. Čuzām vŋlanŋs—asŋs šama kutčŋšām, vŋttā čukārtčāmaš ātčukārā tēdtām jēz da ŋinām oz ŋur mādā mēdlŋ sunŋ. A ād najā pēstī stavŋsŋs frontovikjas, vetlām-munām jēz!

Ēņā Jogor vois medvozza jēz pŋpn. Ašsē teškođā kŋlēmŋs tani ez vŋr. Pŋrisda, goz-mād mort vālinŋ-ŋin. Na pŋpn eāe Ičēt Ivan,—žimāgor, kodī slavltčŋvŋlis zvojlunnas, ozŋrjaskād povtām šorņitāmjasnas. Sijā vāli ŋe as šertŋs kuz saldat-skāj sŋņelā (kāt eška sādātā ačŋs ez i šurŋb), vāzŋnik kēčku peļā sapka, mŋsnas šten dorā pŋkšāmān još čuzāmŋas mŋjkā šuša da zŋvŋšŋs vizēdis kŋknān kinas pāškādām gazet vŋlā. Kazitčā, liddŋšis, Ēņā Jogor tādā vāli, mŋj sijā zik negramotņāj da matŋštčis, ez eskŋšŋb... Gazetŋs vāli uvlan jura...

Jandŋšŋstām pŋr, ŋuzādčāmān, med ŋekod ez kŋvlŋ, suis:

— Ivan Mlxajlovič, gazetŋd uvlan jural.

A sijā vesig ez-i vizēdlŋ sŋ vŋlā, deļēvāja vočavizis:

— Можно и перевернуть! — Da j seēm zā deļēvāja bergēdis, ātī vojŋt mŋnda ez vezŋš sblān zŋvŋl čuzāmŋs.

Nēsta kod-šurā voalisŋb. Ēņā Jogor jortjas vŋlas vizēdāmān zilis tēdmavŋb nālŋs nastrojēnāsē. Vāli kŋeām kē pōlŋstām. Sijā-zā kŋlis-l as pŋešŋs. A mŋjŋš—vistavŋb ez vermŋ. Gēgārvotām šākŋd-tor ličkis rotjŋšām zŋrja sāvetŋn, vāli sijā

seeam zə, kʲɜz zoz sʲaras kovtəma vazvi-
zʲɜs pʲɜzanʲs. I šornitan gorjasʲs ez vəvny
vʲdɫunʲša kod: kutʲɜʲšanazʲk da ətʲkodzʲk.

Kor ʲukʲərtʲisnʲ stavnyʲs da zavoditʲis-
ny vʲəjnyʲ predʲsedatʲelʲs, sʲiʲə poləməs
əʲsʲis sʲnədəs vʲd jur vʲeʲtʲn: „med kət ez
menə?”

Unzʲkʲs otʲpuʲšnikʲjas. Əti na piʲs
vəzʲis:

— Otʲpuʲšnikʲjastə oz-poz-a...

— Oz, oz, oz,—gorədisnʲ una gorən.

— Malʲginəs!

Morəʲn širasləm lovʲʲjas ətrʲrʲə pe-
tisnʲ ortʲə. Unzʲkʲd venis i Malʲginʲ
ʲetisnʲ mesta pʲzan sajə. A sʲiʲə pʲksis-
da sʲəjəvosəm gələsən uʲškədis kerka
cəvə.

— A kavalaʲs?..

Kavala ez vəv. Ez vəv ɲi ruʲʲka, ɲi
pʲerə, ɲi kavala. Kʲs najəs suzədnyʲ? Vəl
dʲr ɲekod ɲinəm voʲa ez sʲəʲs. Seʲʲša zev-
ɲik gələs:

— Nəvny kolə...

— Kʲtʲs nə ɲəvan daʲ mʲj vʲlə?

Iʲət Ivan putʲədʲis:

— Zemstvolʲs kornʲ!

Dʲr təlkuʲtəm vʲərn suisnʲ ləʲədny
podʲpisnəʲ list da ʲukʲərtʲnʲ deʲʲatʲasʲn,
kod i mʲj ʲetas.

Tajəs vəʲəm vʲərn sobranʲə varovnis-
zʲk. Əti vʲəʲša məd kutisnʲ vəzʲavny, mʲj
vəʲny vozə. Səməny vek-na zev ɲeuveren-
nəʲa, kʲv zʲnsə sualəmən, poləmən. Nə-
kod ez təd vura, mʲj nalʲ vəʲny,
mʲjʲšan zavoditʲnʲ. A sʲiʲə polʲstəmyʲs a-
lanʲs dori: resitʲnəʲ voʲkovʲjasʲs. I artmis:
Janvar 23 d lunə 1918 voə suisnʲ ʲukʲərt-
nʲ uʲezduvsa sʲjəzd. Sʲ jʲlʲs juertavny
vələʲʲtʲasə, med vʲəjʲisnʲ deʲʲegatʲjasəs.
A juəʲjas lezisnʲ posta kudʲə... Ez i məv-
pʲstnʲ, mʲj juertisnʲ ez kodəs kə, a Lat-
kinəs, zemstvoʲn juralʲʲəs. Postəʲs-əd
vəl i zemstvo kʲnʲ!! (Sʲiʲə juəʲjassə Latkin
vəl i koʲavləmə).

Sobranʲə vʲlʲs razədʲigən Ənə Jogor
da Kuznecov voʲlalisnʲ ortʲən. Sonʲd
kʲməra voʲʲs vəl sap pemyd da vugrəd-
liʲ. Vəl dʲr ɲinəm ez ʲur nalʲ sunʲ mə-
da-mədyʲsʲ, kʲknanʲs kʲlisnʲ aʲsə zev
muzəmən. Torʲədʲigən-ɲin Jogor, kok ulas

vizədəmən, vʲtə mʲʲa-pʲrʲsʲ suis jortʲsʲsʲ.

— Nəvʲd mortəs zə eʲškə vʲəjnyʲ ju-
ralʲʲad da...

— Da-a-a—ɲuzədʲstis voʲa Kuznecov,
ɲəzəm ʲinʲjasnas vizədliʲ mʲʲskas da ədzəd-
cəmən mədis gortlanʲs.

Səvetkəd ortʲən olis zemstvo. Əti
uʲlʲcaəd volʲvʲlisnʲ Səvetə, mədəd Zemst-
voə. Panʲdaʲʲigas najə kezalisnʲ ətərə-
mədarə.

Səvetsa jəz vidʲʲʲisnʲ sʲjəzd voʲʲan lun.

A lun-voʲʲs termasəmən voʲlalisnʲ
vozə. I ətʲʲd Jogor ordə sumən pʲrisnʲ
mort kəkʲamʲs muzik—as dorsa jəz.

— Mʲj-nə tajə, Jogor Andrəjeviʲ, lav-
kaʲn təvar tʲrʲs, a mʲjanʲ oz vuzavny!

— Veʲʲig soləʲ gortʲn avu, no esʲiʲə
matəʲ!..!

Loi suvtədny səvet vʲlʲn šornʲ lavka-
jas jʲlʲs, a seʲʲša dekabʲr 20 əd lunə stav
deʲʲatʲasʲlən ətuvʲa sobranʲə suis pə-
lavny lavkajʲas da voʲtʲnʲ təvarsə uʲot
vʲlʲ.

Jogorjas ləʲədʲisnʲ petnʲ vətʲlədʲlʲny
kupeʲʲjas ordəd. Stavʲs vəl i suvtədəma
kok jʲlʲ. Drug loktə karsa garnizonə ʲs-
tʲləm mort da ʲivdəm gələsən javitə.

— Naʲalʲnikʲs vintovkajʲassə oz ʲet!..

— Kʲz..? Mʲjla? Deʲʲegatʲjasʲs tajnə
kəʲʲʲʲlisnʲ?

— Sʲiʲə-əd saldatʲjas... a naʲalʲnikʲs
suə, menʲm pə seeəm prikəzʲs ez vəv...

Bara munisnʲ. Dʲr pevkʲʲsəm vʲərn
naʲalʲnik kəʲʲis ʲetnʲ vʲd deʲʲata vʲlə əti
vooruzonnəʲ saldatən.

Sek kosta rʲt vois, a seʲʲša nardomʲn
bara sobranʲə. Sʲiʲə lunə vara-na ɲinəm
loi vəʲtəm. A rʲtuas sobranʲə vʲlə drug
loktə uʲezduvsa milicija naʲalʲnik da ja-
vitə:

— Voim Səvet rasporəzənnə ulə!

Ask i asʲv, kar uʲlʲʲasʲs voʲvʲdən ʲəz-
ʲəm ləʲʲsə sʲzədʲisnʲ ʲukərə gorsʲʲjas. Sʲnə-
dʲn—təvʲša kəzʲd ru, a kupeʲʲ kerkaʲasʲn
taeəm šornʲjas:

— Me—səvetʲšan... menʲm eʲškə klʲuʲ-
jastə... Danilovic!

Kəzəinlən uzəm vʲərn kuʲʲšan ʲinʲjas
vəzʲylənʲ, seʲʲša tuvʲʲəʲnʲ Jogor vʲlə.

— Tenʲd?!

— Да, кључјаста...

— Тенд?!!

Jogor vara siz zə vočavizə da veškoda moz vizədlə əsinəd. Kəzainlən šinjas vət-čəny sь vərša,—da tərva vər četčəstəny.

Zoļa kылəmən kљuč čukər vuzə kəzain kišaŋ Jogor kiə.

— Kodjas-nə əsinulas vintovkaa jəzəb?— Kылə ušəm gələsən.

— A mijan zonjas tьdalə petəmaəs asja sьnədsə lolьstny...

Kupeč tomanjas vьlə əsjisny səvetlən pečatjas. A lun məd mьštī stav lavkajas vəlīny gurjuv vošsaəs. Pьralьsjas senzə-mən vər petəny, a prilavok sajn kəzain vizədalə luvə-pьrəbьs tьrtəm polkajas vьlə da pələlə usjasas.

Mьj-i loəma? A loəmys vəlī zev gə-gərvoana. Səvetkəd ortčən-əd vəlī zemstvo! Miļicijaьs-əd vəlī zemstvo kiьn! A zemstvoьd əvədītny ozьrjasəs oz lez... Latkin vətlas miļicijaьs kьvzьtəm načəlnikəs da puktas vьləs, a kupečjasly əaktas id-ravlyьny lavkaьs təvarjas (kod-əd tədas, kьz vizədlas səvetьd?)

Səmyн Səvet seeəm čorьdsə nīnəm ez vəč. Grəzitčəm vьlas i kolčisny. Lovjaən kolī zemstvo, olis-vьlis, pьr vəcis assьs uszə, a vozə nəsta i zvojmьstis-na.

Dekabr 25-əd lunə Səvetsa jəz kijə suri kavala arestujtəm germanskəj imperatorly, vьttə siјə agentsəŋ. Gizəma vəlī setčə so mьj: „Его императорское величество. Я, ваш агент, пишу вам, что большевики у меня все документы забрали и самого ограбили. Но наш агент, Ленин, работает хорошо, в нашу пользу, потому скоро будет под нашим владычеством Россия.“

Tajə vəlī provokacijaən, kodī dert petis zemstvošaŋ. Zoļənik meseanskəj kar, daј seni-nīn vəlī gəgərvoana Ləninlən nīmьs. Revolucija nuədyšəs ziļisny nāj-təstny eəe i komi burzujjas... No vara-na səvetsa jəz zemstvoьlь paпьd nīnəm ez puťmьny vəčny.

Tajə kadnas Ənə Jogor unaьš dumьst-čьvlyis əs jьvьsьs. Gortə voəmsəŋ kadьs kolī kьk təlyš sajas. Səmyн siјə kolastьs vəlī seeəm gudьr da ətarə-mədarə sevk-

munəma, mьj nekueəm veškьd viz seni ez tədčь. Siјə vəlī kueəmkə vьzd zugšəm komok kod, daј as sajas vevttis stav voz-zasə. Ez vəv Pitir, ez vəvny m o r a k j a s, ez vəv i ačьs vozzaьskod. Korkə vəlī siјə radəvəjьn, prəstə vəčьsьn, a əni tani loi tujašьsьn, jəzəs əəktalьsьn. I siјə loi vьt, ez-i juavlyьny sьlyš assьs. Siјə kьlis səmyн, vьttə veškali vьl tədtəm inə—daј stavьs. A mьj vəcis, pьr-na vьttə sutkaən moz, vəcis—siz vьttə munə-da, ez ad-zьv vozьs daј ez-i jona gəgərvoьly. Vəryн-zьk, siјə kad jьlyš kaztьlygən Jogor pame-te ušlyvly siјə kadša-zə vəvləmtor—Šidər Ənə.

Ətčьd, kueəmkə sobraŋnə vьlə drug loktə zemstvoьn juralьs—Latkin da korə kьv šorņitьn. Prezidiumьn pukalьs jəz vosəm čuzəmən vizədləny məda-məd vьlə. Sek kosti Latkin-i zavoditə. No mьjən-na suə goz-məd kьv—zalsəŋ kьləny go-rədəmjas: „En vьldly!“ „Doloj!“, a sešša pruzina eəən zvirknitə pukalən insьs vek sьnitəv olyš pəryš Šidər Ənə da kotərtə varjerlaŋ. Kulak vьlyьn, gələs (nekor ez vermьv čajtlyvny Jogor, mьj seeəm sьlən jon gələs)—zalyн stavьs saј-paј muni.

— Te... tenə mi tədam!.. Te esijə mat... med glavnəj burzuj... Ь-Ь-Ь! Daš dodja-sьn vavajastə gulajtədlin! Doloj! — Gorədis, una vevša matən gartьstəmən, daј vosi sь moz-zə četčьstəm da jortčьs-senašьs muzikjas pəvsə. Kodkə lyjis, kь-tənkə zoļmuni. Latkin adzis, mьj lok kutis lonь, daј ədjə idrašis sobraŋnə vьlyš.

A Jogorlən šin vozas vek na vəlī Šidər Ənələn čuzəmvьvsa nekor adzьvtəm drug kьptəm ləgьs, vekьstčəm šinjasьs, kodī vəlī sadtəm mortlən kod.

Askinas səvetьn kьzkə šorņi paпsīs tajə loəmtor jьvьsьs, daј Əniš lļa eskytəg da divujtčəmən vištalis:

— Čəv, nekor me og verit! Əd talun asьv-na as šinmən adzьli, pes dod nuis Latkinьsly... Vezon kьmyн vajalis-nīn.

Jogor leptis jursə, kutis eəe kьvzьny. Kueəmkə təlka muzik vostis:

— A mьj-nə sešša... Sadmis kənkə uzəm vərad, četčis, prəstə-tə oz ovьs...

Sijə-əd privěcka... Kət mьj-a, pes pomьs-zə-nin loə ovnь... daj kuvnь.

I Jogor šinvozyň suvtis Šidar Ənalən vekəvəša izməm gəna çuzəmys. Sešša vara tərbyjəbs kazьbьstcis, i nemьs kezlə kolj juras sijə lunjassə kazьbləm vьlə kьk çuzəm: vekьbьstçəm, sadtəm šinjasa da gəna, izməm, çuzəm formaa kьrša pu. A mьj sijə əti mortlən, kьknapьs sijə Šidar Ənə—vəli gəgərvotəm, siz-zə, kьz sijə lunjəbs.

Vois sjezd voššan lun—janvar 23 lun. Tajə kadnas Səvet pəstl nənəm ez vəç.

Jogorlən oтpusk pomašis-nin, dumjasьbs eəkydzьka levzьlisnь Pitirə, Baltij-skəj more vьlə.

Sjezd vьlə vois 16 delegat. (Kьz-kə Latkin çunjas kostəd şurləma-zə tьdalə juərys kьmьn-kə vələstə). Voštьnь əli ne voštьnь—ta jьls ez i şorəitnь. Çukərtcisnь—panšisnь şorəijas. Voəm delegatjas ez zev miçaa vizədnь kar səvetsa jəz vьlə. Najə korisnь ətuvtçьnь sijə-zə kadas karьn munьs prodovolstvennəj sovranəqəkəd, kəni vəlinь unzьk vələstьs delegatjas. Səvetsa jəz pьkšьnь ez vermьnь. Ez vermьnь nənəm vəçnь i sek, kor sjezd vьlə voisnь zemstvoşan Martusov da Popov da suisnь, mьj kəsjanь eə nakəd ətuv uzavnь. Tajə vəli zikəz vərənççəm, miritçəm, no vəçnь nənəm ez vermьnь. Səvetsa jəzəs venisnь, a sešša nalən roləmys da kuztəmys pьr ьzdis. Nəkyşan nekueəm juə ez volь. Juranьs nalən pьr vəli əti məvp: „A mьj centras?“ I miritçisnь sь vьln, mьj suasnь tajə sjezdsə vremennəjan. Vremennəj Uispolkomə səvetsa jəz ašşьnьs əti mortəs pьrtnь ez vermьnь. Predşedatələn loj Martusov (nacdemokrat, slenjasən—Popov (zemstvo-zə) da mukəd.

Lun-məd mьştł Ənə Jogor pukalis kərovka doqđьn da norməm şələmən məvpəlis mьskas sajaləm Sьktyvkar jьls. Pukşə vəli ezьs kod sez, kəzьd təvşa lun. Vəvlən podkovьs çarskis çorьd tuj juz kuza da vьd voşkovən koknədis Jogorlьs məvpjassə, ьlştis mьsvьvsa şerpasjas.

Burae təlьs mьştł Sьktyvkar uliç vьln vara panьdašisnь Baltijskəj flotьs kьk

morak. Najə jur vьln pukalisnь kuz pəla sonьd kərkə sar kajas. Sijə vьttə tədçədis nalьs demobilizujtçəmsə. Daj ne səmьn ortьbas, eəe i pьkəsas nalən unator vəli vezşama, vьlən tьrəma.

Panьdašisnь, i medvozza kьv vəli vlaš jьls:

— Vremennəjəd vuzjaşnь kəsja...

— Mьj kьvlin?

— Una... Ətikьvjən-kə—lok mişan de-ləbd!—sešša çorьda jortçəstis da gələssə çintəmən, Jogorlь şinmas vizədamən, sodtis—təvoj menşьm vintovkajas arestujtisnь!

Mьj vəçnь? Kьzi kutnь ašnьsə kьk jortlь, kodjas oz kəsjanь pəkəritçьnь lamədan şakta ulьn? Səmьn vozə loanəbs panjis nalьs stav vidçьsəmsə. Najə ez-nin vəvnь ətnasən. Nakodçemьs Sьktyvkarьn vəli zoq poztyr. Deləbs sulalis kotьrtçəm sajanь.

I ətçəd, nədyr mьştł Jogor voəm vəryə Kьkov Ənalən gьərtəm, posnidk əşina kerkaьs tьrl vəvlytəm una jəzən. Zuzgan bi jugər ulьn, suk tabak eьn pəvsьn kьlisnь çorьd gorsьjas da nəkor kьvlytəm kəsjanjas. Pukalan mesta ez vəv,—kodi zozas, kodi pələtas, kodi patçeras, i kazitçis, vьttə seeəm-zə kosa ləstalan şinjas vizədisnь eəe i pemyd pətələkşan.

Çuzi „Союз бывших военнослужащих“, a askinas Sьktyvkar uliç pašta çəva vizuvtis mišicijalaq ьzəd jəz çukər. Najə terməştəm da ətpьrjə tuvçələmas, surova vizədan şinjasas vəli kueəmkə çegnь vermьtəm kəsjan. Mišicija dorьn jəz çukər suvtis da torjədis as pьeşьs nəl mortəs.

Zavojev, Kuznecov, Molodcov da Jogor pьrisnь mišicija əzəsə. Gьmakьləmən kajisnь pəlqəşəm-kışşəni poskəd, zumьda tuvçələmən kьeovtisnь pьzan gəgər.

— Koram burən şetnь vər mişanlьs mьrdədaləm əruzjəsəl—əgьra şinjassə povzəm naçalnik vьlə vəşkədəmən sьaşə sьneļa mort—Zavojev.

Naçalniklən vom dorjas vəl dьr mьjkə vərənь sьtəg, sešša kьlə voça:

— Me... меньm Uispolkom eəktis... me eg açьm... Uispolkom prikaz... no seeəma-

kā kolā tījanļ — bostāļ, sāmņ med me-
jam aslam kiēn ez lo šetāma.

Žružjā vār loi saldatjas kiēn. Bvlabņ
jāz čukār sēzis, kutisņ kvņņ šeramjas,
smōnitāmjas, a kodkā vešig i švņņ go-
rēdis. Tajā vāli pōvedaēn, kāt eškā vo-
zēnsā vidčēsisņ-na una šākēd porazēn-
ņājas.

Jurbergāčāna ēdēn vārā mēdisņ ver-
gavņņ Jogor šin vozēn lunjas da vojjas.
Pitirā vetlēm šetis sēļ bēd vļ zarad.
Sijā unzēk kutis tēdņ Sāvetjas jēļš, par-
tija jēļš, sijā kadšā loāmtorjas jēļš. I
dēēstēm vlē vuzjās is revolucijāļ eskām.

Vaz vojenno-sluzaseājjaslān sojuz kutis
krēptmņņ, paškavņņ, jonmņņ. Uispolkom,
kāt eškā mļ ez uzav-da vēc, stavēs vāli
veškādēma revolucijāļ panēd, sāmņ
uzalēš jāz nadejtčēlisņ-na. Kolā vāli pa-
zēdņ nālēš vēšēgā nadejtčēmsā, kolā
vāli voštēņ šinjas da košavņņ maskājas.

Bolševik, kommunist kvņjas gēļ kre-
štāna pāvsn-na vālinē povzēdčān, stra-
eajtan kvņjasēn.

Ētčēd kōrkā sobraņņē vozvēļņ jāzēs
vidčēšig moz, Jogor vit-kvajta jāz čukār
vozēn nuādē vāli asšēs vēdlunja šōrņi-
sā, vištavlē zvēļsā bolševikjas jēļš. Ēti
kvņzēs-i sēāsis.

— Te-nā, mļ, Jogor, vēdlun dōļān
bolševikjas jēļš da vek dorjan nājēs. Te-
nā ačēd ēmēļ bolševik-zē?

Jogor ez-i mēāšļ, vītē ačēs kvņjēs
čētčēstis, vēškāda kerēstis:

— Bolševiki!

A vār vīlas sēšā jōna dūr dumājtis
ačēs, bolševik sijā ali avu, daj suis aslēš:
„kolā kūtčē-kā pašjēņ tajēs, sāvetēn kāt,
a to vermas-ēd lonē, mļ kueēmkā do-
kument-i mļ li kovmas“. I sē serti, mļ
jēzēs sē gēgār nēstā sukzēkā kutisņ ver-
gavņņ—čōrzis sēlān sijā kēsējēms daj v-
lē kēptis as vlē eskāmēs: „Dert bolše-
vik... kolā sāmņ kūtčē-kā eupēstēn-al“

Vozē loāmjasēs jōna tojēstisņ vozē vu-
zērjas sadmēdēmņ.

Gēļā oļš kreštāna koris juklēņ ozbr-
jaslēš mujas.

Uispolkom vozēn mānevrirujtān mēstā
kutis topavņ.

Saldatjas lēšādēņ vļ karsā sāvet, puk-
šādēņ asšēņēs mortēs—Kudinovēs karsā
zemleupravlēņņē. A vezon mēd mēštī
šālēmjas kēntēlan juār:

— Kudinov jōrtēs vijisņ Ajjipal pō-
meseiklēš imēņņēsā Uispolkomlan vizņņ
suvtēdēm časāvējjas...

Kodi ez eskēv—vērzis eskētāmēs, ko-
di eskēlis—čōrzis. Tēdčēmānja jōšmisņ
vezērjas, jāz pāvstēn jōnzēkā kutis petkēd-
čavņņ klassāvēļ inštinktēs.

Daj eē i Jogorjaslē tajē vāli bēd lo-
ēmān. Kāt kvz-a, zvēļvīlēsā nājē vālinē
sāmņ-na potēņ kēsēs, arēņja kaga
eēn velēdčēņ suvtņņ kok jēļ. Sēlā-i
pēr-na nālān vārēmēs vāli sēēām ņeuve-
renņēļ, ētarē-mēdarē satlāsān. Sēlā-i na-
lān ez vāv resitēnoštēņ, pōlēmān-na pēris-
ņē medvozā sāvetad, a medvozā ujezd-
ņēļ sjezd vēļņ šetēisņ eserjaslē, kōmi
buržuazija agentjaslē—Popovļ, Martusov-
ļ. Kok jēļē suvtigēn ovlēņē blālēmjas,
ovlēņē vēšig-i pēr vlē sangēšlēmjas...

No kok jēļē suvtāmēs vēt munis vozē...

Tajā vijēmēs, aslānēs radēs vōstēs-
mēs virēn nuēdis nājē šālēmjasēd. Sijā
šetis tēdņ, mļ mirēn da kokņidika nālē
ņē pērjēņ asšēņēs pravāsā, mļ klassā-
vēļ tēs jōsmē—kōrē zertvajas, mļ kolā
tēdņ vēdēņļ, kodi suvtē sijā tuļ vīlas,—
līvā kuvņņ, līvā ovņņ.

Una šālēmjaslē tajē loi kēlāna sēki...

Tuvsov sōnēd zēr vārēn sēzēm sēnē-
dēn, asēļņ kēlēņ sōrļāšēm šēlēmjas. Tuļ
kuza letčē kladvēlān una jāz, kuza ņu-
zēdčēm čukār. Vozvīlas—gērd kumačē tē-
vēm gort—munē, oz lajkūtčēv vezlāsān
pēlpomjas vēļņ. A vēršāņēs — kēmēr-
sajšān mētčēšān sōndi jūgērjas ulēn zirdā-
lēņē jōš nērjasnās jenezlān vizēdān sēk-
jas. Tiralan gōrēn kērēdčēlē sēnēdēn šē-
lēm da vārā letčēlē muzēs... A kostjasas,
kovtēm jēlāēn kēlēstlē pōplēn ņuzjēdlānā
lētēm.

A kōr kumačē tēvēm gort tēri šēd mu-
ulē—kōjmēdēs potli Sēktēvkar vēstēn pēl
potkēdān gēm,—una vintovkēs zalp daj
sēnēdēn razalan eēņņ da pōrox dukēn
ētkā-ētkā vārēdān sējasēs vēvtēmān kēlis
čōrēd letčēd gēlēs.

— Talun loə partijaə kot'rtčan sov-
raņņə...

Vaz'ņik, ņorovtčəm krest vėlə vėli ka-
jəma kučik pinzaka, t'p'rd, sər tusaa mort.
Sijə m'jkə-nəsta-na vozə vistalis. Kos'ņik,
vošsa šinjasa čuzəmys vėli zev spo-
kojnəj da v'na. I pəkəritana v'naən k'lis-
ņ' sijə zelyd vomdor'ys terməštəg g'la-
lan k'vjas'ys vol'sevikjas j'lyš, səvet vlaš-
t' j'lyš, v'ly ju'g'bd oləm j'lyš, kod vəsna
unaən-ņin puktisņ' asš'ņ'ys lovsə daj vo-
zə-na unal' loə pukt'ņ'.

Surova vizadisņ' čuzəmjas'ys čəv sula-
lan saldatjaslən, jortl' medvərja k'v s'e-
t'sjaslən.

Səmyņ p'vvaava čukə'ņ' k'vlisņ' vas-
kədčəmjas da z'ņ gorən sualan k'vjas:

— Larjanov-pə kueəm'kə, Kardoršəņ-pə
voəma...

— Medglavnəj kommunist'ys-pə tajə.

A Əņə Jogor suləlis i k'vzis, i zev
okota loi s'ly sek mat'ystč'ņ' Larionov
verdə da topəd'lyņ' morəs verdas.

R'ynas vėli sovraņņə. Bara zev d'v
šorņit'is Larionov. A gərd dərəən vevttəm
p'zan v'lyņ kujlis jez'd kavala list i set-
čə k'v'mašəlisņ' partijaə p'ryšjas. Kodi
gramotnəj— ač'ys gizšə, kodi abu—puktə
krest.

Vaz vojenno-služasəjjaslən sojuz kutis
suš'ņ' vol'sevik partijaən.

Juņ 16 lun, 1918 vo.

A nəsta vezon-məd m'šti vər vois
Kardorə ʔst'yləm predstavitel daj vėjis sər-
š'ys dokumentjas, eə-i Jogorl'v, kod kuza
sijə vazən-ņin təzdyšə. Əņi jualasņ'-kə,—
em nin dokument. Abu-ņin „prəstəj“ vol-
sevik.

Sijə k'v'j'ys kutis lon' v'ņən. I k'v'm'ņ
vozə—s'ym'ņ jona. A lunjas'ys p'v' g'v'lyš-
misņ' i g'v'lyšmisņ'.

Leņinskəj

Surkov šerti

1.

Rəmyd zavodjas'ņ, siktjas'ņ tenad
Koš v'ly k'v'radis əztana k'v.
Skərlun i nađeja mijanl'ys seki
Əztin i sərš'bd te nuədin p'v.

2.

Səd p'em'bd t'urmajas p'avsti te nuin
Leņinskəj slavnəj otradjasl'ys g'v.
Med'z'bd post v'lyņ gordəja suvtin,
Uzəlyš voj't'v'lyš ətuvtin v'v.

3.

V'ly nogən bergədin muv'vsa oləm.
Aštə ņi sələmtə en zalit tə.
Gorkə'ņ, janvarsa kəz'bd kor kov'gis—
Tədl'btəg k'v'jadčis te dorə šmert.

4.

Soga mi traurnəj plagjasən petim;
Munim mi šinvajas č'vkalig t'v.
Tenad gu dor'ņ mi klatvajas šetim;
Tenad tuj viz vəsna t'vskəš'ņ p'v.

10/XI-33.

Gərd lotçiklən şyləm

Səz kəəp təvəş
 Brkəd sənəd,
 Noi, loləst,
 Şvny kəsja me,
 A motor targəm zəkəd,
 Şyləm.
 Vyl Vojmu vanəd
 Levzıv te.
 Med kvzas
 Sarşan uzıv mıvş,
 Jon koşın
 Vyl mir teçs jəz,
 I vılyı—
 Mars,
 Saturn,
 Venəra,
 Daj dınyı—
 Kımər (potig moz).
 Mı,
 Motor,
 Vyl tuj voştıv voştım,
 Mı levam set,
 Kıt ez mınlı dəd;
 A tenad dəd
 Voj Ural mıvşın
 Şəd ruda rəkın
 Kujlis sek.
 Sı vərın
 Batjas dumın gartıs:
 •Ok,
 Eşkə,
 Pırlonın-kə vord...
 Sek eşkə levzılı-zə vılə,
 Ez kovmı, majvır,
 Tuj da sod"...

 Ez vıdmıv
 Najə sojə vordjas,
 Ez mıvşın nalı seəəm sud;

Əd,
 Menam deds—
 Vələm vıtrak,
 Daj vat—
 Nem
 Jəzlıv vertis uz.
 Jəz uzşan
 Munis nemeç frontə...
 Sen
 Sıvı
 Puła
 Vajis pom:
 Sen puktis sıjə
 Aşşıs lovşə,
 No,
 Kollis səmın zıvğış pom.
 Me seki
 Şakta gıztı oləm,
 Zev lokən
 Vıçmıs çelad kad.
 Mı
 Vozış
 Mıvşas oləm kudış—
 Sı jıvş
 Nemtor
 Me eg təd.
 Sa-pemıd vojış
 Dırkod kışşıs,
 Dır vorsis
 Gəl jəz dojan sog,
 No,
 Sıjəs
 Kırış kə paşjıs...
 Əə
 Vojmu vərızis vır tı nog.
 Mı
 Puşım
 Vyl mir teçan gıvın:
 Uz rıdas

Zvitčim voj i lun.
 K I M ėima
 Kъrd znamja ulъn
 As rъekъn
 Kałitim jon vъn.
 Mi әni
 Boštčim ыrd uza:
 Voj tundra vъvti
 Voštam tuj...
 To—
 Levam set,
 Kәn svačkә kәzъd.
 Kәn әnәz
 Mort ez tәdlъ mu...
 Mi vermam vennъ
 Vojvъv kәzъd...
 Strana!
 Poveda šetam ted;
 Baku,
 Donbass,
 Uralәs jitam
 Połarkъe saj vъl karjaskәd.
 Nu,
 Kъvzәj,
 Mars,
 Saturn,
 Venęrat
 I
 Kъvzъ,
 Potъs kъmәr plast
 Vъl verמәm jъlъs
 Mi tan šlam,
 Daј švъlъ—
 Vozә loam dašt

Asja kъa әzјigәn...

Sijә sulalis
 Vizъvla vъrzәm ju dorъn,
 Šinmәn murtalis
 Sarizәn gъašъs vis.
 Lunъs lovzәma
 Asъvja šo šikas gorәn,
 Dumsә kъpәdә
 Gozlunša zarņija mič.
 Asъv lovzәma
 Pәtkalәn šylankъv sәәn,
 Ju dor vadjaslәn
 Vaskәmәn lovzәma lun.
 Vizjas paštala
 Ezәrъs lajkjalә gъәn
 Sijә sulalә
 Vozә ŋi vәgә oz mun.
 Kołәm vojasъd
 Buskolәn tъrtisnъ jurәs,
 Sъlъ tәdsa zev
 Gъašъs kuz bereg dor...
 Tani kodъrkә
 Paņšъvlis olәmlәn šurәs,
 Tani sъ dъrji
 Kъvšәma
 Medvozza ыkan masinalәn
 Gor.

Zev-ŋin vazәn...
 No tazi-zә әzјalis kъa,
 Taz-zә vizъvla
 Bъgzъvlis veknidik ju.
 Berәg dor pasta
 Kъvšisnъ lečъsan sъjas,
 Nәzјә, nәzјә zev
 Razali asъvja ru.
 Torјәn ыekisnъ.
 Mъršigәn toskašәm vojъr.
 Torјәn — ačъs
 Bъd uzalъs nuis pokos.
 Menam te moz-zә

Şələməj vıj g'ən ojdliş;
 — „Eşkə... ətuvtınlı...
 — Dorədny jonzək kolxozi!“
 Ətka mırşışlən
 Şələməş abu-na izkod.
 Ez-əd krukaşlı
 Vuğırmoz vazdinə vem...
 Uztəm vojjasə
 Əni mi ogə-nin ləddəj,
 Uztəm vojjasəş
 Vozyn-əd una-na em!
 Tədan jort—
 Politodəlsa juralış!
 Tədan dert
 Kəzi ləpəstis leçtəşan sə.
 Seki oləmlən
 Vezşəma neməvəj şurəs,
 Kəptis vıj,
 Vizəşə pələdəş , miralan g'ə.
 Jona g'əşis.,.
 Şenzəmən kopraşis turun.
 Kəvzis bekanlış
 Kəvlyətəm melia mojd.
 Şondi jugərş
 Çetçalis purtvəvti urən,
 Guşən şinvılyş
 Şenəsti vitçəştəm vojt.

.

 Sijə sulalis
 Vizəvla vıg'zəm ju dorəp,
 Ədjə bergalis,
 Va vılyn komoka vıg'....
 Drug, sen, ılyın,
 Şələməş burmədan gorən
 Kəptis traktorlən

V. Latkin.

Bekankəd sorlaşan zək.
 Kəşəzjəma.
 Jugnitis medvozza jugər.
 Kəptis vıj.
 Uzən jurgana lun,
 So kəz bekanş
 Turunlış zorizşə zıgə,
 So kəz traktorş—
 Pələdəş vılavıv un.
 Vadər kəz vılyş
 Vuzərş mortışlən şılı.
 Vadər kəz vılyn
 Mestaş loəma kus...
 Şılən zvoj gələş
 Traktorkəd venlaşə-kələ,
 Kən vrigadaən
 Viz sərən jurələ uz.

1934 vo.

JEVDOKIJA PETROVNA

1931 воьн вѐли kujim porš. Najės ičetik kərziuaən vajisn̄ tatčə Covsa sovhozьš. Vizisn̄ ičetik čomj̄n, verdisn̄ ki romьš, čereditisn̄ təzdьšəmən. Bьdmisn̄ poršjas, nuzalisn̄ nalən gьrkjasьš, paškalisn̄ mьskujasьš. Loisn̄ poršjas krasavecjasən, kolhozlən n̄imkodašantorjən. A vo mьšti mamjas gəgərb̄ kotralisn̄-nin kьz kьmьn̄ porš pi, jezdəš, səstəməš, vizuləš. Paškali poršjaslən šemjaьš, ez kutn̄ tərn̄ najə ičət čomjə, kovmis paškədn̄ olaninsə.

Koļi kьk vo da зьн. Sьkьtv̄ juvokьn̄ kьptis gaza strəjva. Əsinjasa, ventilačionnəj trubajasa, sonьd. Tajə əkmьsdas kьk poršlən olanin. Zosa kuz koridorjas, a pələnb̄ n̄ol rad kletkajas—70 kletka. Bьd kletkaьn̄ əti da kьk poršən. Mukədb̄ 180 kilogramm šəktəš, mukədb̄ posn̄idzьkəš. A mamjas dinьn̄ vьl čuzəm̄ porš pijan—una, vetьmьn̄ sajə, najə oz-na rьn̄n̄ əkmьsdas kьk porš lьdas.

Poršjaslən̄ aslanьš olan̄ reglament. Aсьvvozьn̄ kuxnəьn̄ ruənb̄ nal̄ „zavtrak“—verdənb̄ 6 casьn̄, sešša vesalənb̄ kletkajas, koridorjas, mьškənb̄ stavsa, eəe i poršjasəs. Lunьn̄ „əvəd“, gьtn̄ „uzьn̄“. Verdənb̄ kujimьš, verdənb̄ vura, pəttəz. Poršjas dьšьn̄ika ruksənb̄, posn̄izьkjas olanin tьrnas gorzənb̄, parjašənb̄-durənb̄ məda-mədb̄skəd. A daskьk pudja Vaška ortčəma vozkokjasnas perilə vьlas da, ičətik šinjasnas jugjalig, skərb̄ ruksə mijan vьlə—čoləmalə volьtəm̄ gəštjasəs. Sijə gordošt̄ porš dəzəritьšjaslən. Bьzd, kuz gьrka, vьvlač̄ krुकьltčəmm̄ kuz nьra, zumьd sənjas̄a aj—sijə tьršədis-nin una das poršəs, sьlən̄ pokoleŋčəb̄š paškalis-nin

70 vezəsə. Sijə vəli ətnasən, i əni sьb̄ „otsəg“ pьddi vajisn̄ Sьkьtv̄karьš Vaška-inteligitəs (kьz dəzəritьšjasьš suənb̄), kodi n̄əti avu ičətəb̄k aslas jortьšьš.

So, koridor pomlaьš kolhoznikjaslən̄ məd gərditčantor—Rekordistka: sijə kus tavo-nin kujimьš vajlis 12 porš piən—36 porš pi, i stavьš lovjaəs, daj n̄olədb̄š-nin tьra. Sijə medvur matka. Sьkəd ortčə kletkaьn̄ Maska. Sijə nuzədčəma vok vьlas—sь gəgər, mukədb̄ kotralənb̄, mukədb̄ laskьšəmaəs̄ n̄ol verdə, dasəti porš pi.

Zoz sərb̄n̄ pač. Sijə pьr lomtьšə—son-tə poršjasl̄š „dvorečsə“. A pač vokas mamjasl̄š „Akuserskəj“—seni švet vьlas čuzənb̄ una das našlednik posn̄dik lovja peməšjas, medьm̄ bьdməm̄ vəras šetn̄ stranal̄š una pud jaj.

Kolhozьn̄ 407 ovməš. Pəsti bьd kolhozniklən̄-nin em porš. Stavsa tajə šetəma tajə fermašьš. Tavo kəsənb̄ sodtьnb̄ fermaьn̄ porš lьdsə 150-əz. Tajə loə sьmьnda, mьjda vьlə ləšədəma vo kezlə nal̄ kərb̄m̄.

Tavo kolhoz šetas stranal̄š 3900 kilogramm porš jaj.

* * *

Artip gətьr—Jevdokija Petrovna Kolegovаль—62 arəs-nin. Sijə talun n̄imkod. sijə talun smonitə, melia šornitə poršjaskəd lapkədə najəs. Poršjas tədənb̄ sijəs, ləštitčənb̄ sь dinə. Əda tət vo dorьš-nin dьr poršjas dinьn̄. Una porš-nin munis sijə ki pьr, i stavš sijə, kagajasəs moz, čecəntis, bьdtis, radəjtis. Sijə verdə ki romьš jələn̄ porš pijanəs, mьskalə debьd vaən, səstəma vesalə nal̄š olaninsə. Gortas kajlьtəg bergalə na gəgərb̄n̄, tədə bьd

poršas, vьdәnlь sьlәn tьrmә meli kvь da mam ki.

Talun Әдә tәtlь nиmkod. Sijә stalinskәj udarnиça—sьlь šetәmaәš udarnәj belet. Beletә sijә gartьstәma sәstәm nosәvәj pьkә da novlәdlә pieagәs—oz torjәd-čьv sьkәd. Sijә sьlәn osjәšantor.

— Tajәs šetisnь menьm poršjasәs bura dәzәritәmьs,—vištalә sijә.—Me udarnиça әni, pәrьsә-nemә vьbd čest uši menьm tәәm vьbd uzьn lonь vozmәstčьsәn. Me tajә nimsә opravdajta.

Mьjдta pәš kәsjәmьs tajә kvьjasas, mьjдta әzjan vьs sijә šinjәsьn, kor kьlan sьlьs veškьd šornisә, as olәm da uz jьlьs vištalәmsә.

...Pijanašәma porš. Sutki mьštәi kьk porš pi kuvnь kutәmaәš—kьnmәnь. No Әдә tәtlәn әti poršpi-na ez kuvlь. Sijә oz vermь leznь, medьm kulalisnь porš pijan. Sijә tәdә—kolә najәs bura čereditnь, seki oz kuvnь, seki loasnь saңәs, mičaәš. A kьk porš pi zьvьlьs oz-nin vermьnь četčьnь, kulan vьjьnәš nin. Әдә tәtlәn mam šәlәm—sijә vьdtis kvajt čәlad. Sijә radejtis najәs. I tajә radejtәmьs sьlәn, pәrьs kolhozničәlәn, vuzis әni porš pijan vьlә.

Sijә voštә kьknәn porš pisә (najә murtsa-nin vәrәnь), šujә morәs verdas, torьda vevttә najәs, sontә da lovzәdә. A sь vәrьn torjәn verdә najәs devьd jәlәn, kьmьnkә sutkičәz oz vestьv na dorьs šinjassә.. porš pijan әni, gьrьsәš-nin, sәmьn gьmakьlәnь aslanьs vezәsјasьn.

Taz Artip gәtьr, tajә nиm kьnzisь, kodlәn mәdpәlәs nиm vazәn ez vәvlь, tazi sijә tәzdbьsә aslas vьbd „šemja“ vәsna, taz sijә petkәdlә kolhoznej strojль asšьs predannoštә.

Kolhoz kotьrtan medvozza lunjassәnьs kolhozniča-udarnиça, vozьkьsә mәsjas dinьn, әni poršjas dinьn. Jevdokija Petrovna vәli obrәzecәn vьdәnlь, sijә velәdis asšьs jortјassә sьz-zә tәzdbьsьn kolhoznej skәt vәsna, kьzi tәzdbьsә sijә ačьs.

* * *

Kerkatьr čәlad, gәlnik olәm—tәәm vәli sudьs Әдә tәtlәn revolucijaәs. Kvajt čәlad posnibьs-posniә, najәs kolә verdnь,

kәmәdnь-paštәdnь. A naң voә—rәstvo kezlә [rekmәnь jәrtәdјas. I seki uzavnь jәzль—i verәsьs, i ačьs, i gьrьsьzьk čәladьs. Korig tьrјi, jәzль kazakalәmәn da slugaalәmәn vьdmisnь sьlәn čәladьs. Ez adzьv Әдә tәt čәskьd naңtә, ez novlьv miča sarapan. Sijә nьr vьlas uštәz uzalis-mьrkis, no sijә ez šetль sьlь sudьs. Stav „sudьs“ vәli kiššәm kerka da kerka tьrьs tәrәkan.

Noј vo sajьn sijә pьris kolhozә. Pьris aslas pьskәd. Kьskis eәe asvәršaьs verәs-sajә munәm nьvsә, jukšәm pijansә. Kьskis sušәdьs-kьk-kujim mortәs. Sijә vetlәdlis kerkaьs-kerkaә, unәš panlьvlis šorņi as kodьs-zә gәl vojьtkәd, i šinis najәs pьrнь kolhozә.

Kolhozә pьrәm vәrьn sijә, kьzi-i as ovmәsas, kutis uzavnь bura da šәlәmьs. Vьd uzә uškәdčә medvoz, әzјәdә aslas vozmәstčәmәn mukәd kolhozničәjasәs. A kodьr puktisnь skәtničәә—sьlь zev nиmkod loi. Әd sьlь dәveritisnь sьmьnda mәs. Sijә kutas lьštьsнь, juktašнь, verdнь najәs. Sijәs lьddәnь mөrtәn, sьlьs јuasәnь, sәvet korәnь. Kьzi-nә on nиmkodaš, kor te kolhozьn tьr pravaa mort, kodьr tenьd eskәnь.

Әдә tәt vьd mәs dinә vәli kuзә sьasнь, tәdә vәli nalьs xarakterәs. Mәsjas sijәs radejtisnь—i bura dәzәritәmьs әtәalәm pьddi vәli šetәnь unьzьk jәv. A poršjasльs ferma kotьrtәm vәrьn—indisnь sijәs na dinә, kьzi udarnиçaәs. I sijә ez lakәšt asšьs udarnиça nimsә. Voәn zьnjәn poršjasәs bura dәzәritәmәn, aslas čestnej uzәn sijә šetis kolhozль una šurs sajт doxod. No mьj nәstә burьzьk—sijә petkәdlisnь aslas jortјasль, mьj čestnejә uzalәmәn pozә vәčнь una burtor, i pozә voštәn vonas 300 lunuz.

* * *

Tavo Jevdokija Petrovnaләn zьvьlьs 300 lunuz da pьslәn 200. Stavьs 500 lunuz. A sijә—šurs kilogramm saјas naң, 2000 kgr. kartupel da mukәd prәduktјas. Stav-sә tajәs Әдә tәt i vәtnas ez vәtavль, tәәm ozьrlun jьlьs i mәvьpьstльnьsә ez kuzль. Da nәstә šetasнь 250 sajт šәm.

— Menьm piәj vәrьs vajis miča čьsјan, nәstә kolә miča sarapan,—nиmjalәmәn suә Kolegova jort.

Da, siĵa ʔni mʔvralʔ miĉa sarapan jʔ-
lyš, miĉa ʔsʔjan jʔlyš, sarozki jʔlyš.
Siĵa kodʔr munas ʔitalʔnʔ, medʔm
vʔdʔn adʔylis, mʔj kolhozniĉa ʔda ʔni
abu rotas paškʔma Artip gʔtʔr, a miĉa sa-
rapana, vur paškʔma kolhozniĉa Jevdokija
Petrovna, 62 arʔsa stalinskʔj udarniĉa.

— Menam piĵ udarnik-zʔ, — vištala
ʔda tʔt. — Siĵa tavo vostis stalinskʔj pu-
tovka — kʔsʔjʔsis vʔʔnʔ 500 kvm. vʔr. Sʔ
pʔekʔs zʔnʔsʔ unʔkʔsʔ vʔʔma-nin... Mi-
ʔd kʔknapʔm udarnikʔas...

Jevdokija Petrovna ly kolhoz ʔetis mʔd
olʔm — dolʔdʔkʔs, niĉkodʔkʔs. Siĵa niĉ-
kodʔsʔ, koradʔs, mʔj sʔlʔn piʔs ʔʔe-zʔ
stalinskʔj udarnik, tʔskaʔs vʔr vʔsna, a
sʔ pʔr-i jon kolhoz vʔsna. Kolhoz olʔmʔs
siĵa adʔis medvʔškʔd tuj, medʔm lonʔ as-
sʔr olʔšʔn, medʔm ʔtuvʔa ʔemʔaʔn juknʔ
vʔl gaza olʔmlyš sud.

*
* *

Nevazʔn ʔuliv brigadaʔs vaisnʔ kukanʔ-
jas. Kokʔjʔlas murtsa sulalʔnʔ. Lyʔasʔs gir-
vizʔnʔ. Zev omʔlikʔs. ʔʔktisnʔ ʔda tʔtly:

— Jevdokija Petrovna, tʔjʔ kukanʔjas-
sʔ tenʔd dʔveritam. Te, tʔdam, najʔs suv-
tʔdan kokʔjʔlʔ.

Ez ʔtkazitʔ. Porʔjasʔs dʔzʔritʔmkʔd
ʔʔe, vʔʔtʔis i kukanʔjasʔs dʔzʔritnʔ. Siz-zʔ
najʔs vura kutis ʔereditnʔ, kʔzi-i porʔjasʔs.
Kokulas vʔlsalʔ kos izas, vesalʔ, mʔškʔlʔ,
vʔdʔs ʔʔs vʔrdʔ, vizʔdʔ ʔojʔm vʔrʔasʔs...
I tʔlyš mʔʔti kukanʔjas loisnʔ varovʔs, a
ʔni saʔmʔisnʔ, sʔlʔlisnʔ mʔsku vʔvʔjas. Ko-
dʔr loknʔ kutas ʔda tʔt — kukanʔjas me-
lia divzʔnʔ, nʔzʔdʔnʔ sʔlʔq larʔd nʔrʔjas-
sʔ, ņulʔnʔ kisʔ.

I aslas uzʔn gʔrditʔa pʔrʔs kolhozniĉa.
Siĵa adʔs, mʔj sʔlʔn zilʔmʔs oz vos vʔs-
sʔrʔ, siĵa ʔetʔ kolana rezultat.

Kʔz medvur skʔtʔniĉaʔs, kʔz medvur
udarniĉaʔs, Jevdokija Petrovnaʔs tavo vʔ-
tʔlisnʔ skʔt dʔzʔritʔsʔjas rajonuvsa ʔlot vʔ-
lʔ, seni premirujtisnʔ 30 ʔajtʔn, a kolho-
zʔs premirujtis porʔ-piʔn. ʔlot vʔlyʔn siĵa
ʔetis kʔsʔjʔsʔm uzavnʔ ʔestnʔja, ʔʔlʔmʔs
tʔzdʔšnʔ sʔly dʔveritʔm vʔd porʔ vʔsna,

vʔd kukanʔ vʔsna da as primerʔn velʔdnʔ
cestnʔj uzʔ mukʔd skʔtʔniĉajasʔs. I sʔlʔn
jortʔjasʔs ʔni stavnʔs petisnʔ udarniĉajasʔn
— porʔjas da kukanʔjas dʔzʔritʔmʔn oz
kolʔtʔsʔnʔ aslanʔs pʔrʔs velʔdʔsʔs — ʔda
tʔtʔs. Sʔlʔn vit otsʔsʔs i stavnʔsʔlʔn em
udarnʔj belet, stavnʔs novlʔdlʔnʔ udar-
niklyš poʔotnʔj niĉ, i novlʔdlʔnʔ ʔʔstʔn,
oz pezavnʔ siĵa niĉsʔ.

*
* *

Jevdokija Petrovnaʔn em mʔs, em
porʔ, em vʔz. Sʔlʔn em 300 lunuz, piʔsʔn
— 200 lunuz. Sʔlʔn em udarnik pi, em
udarnʔj belet, em vozʔ tuj kʔrʔd da pʔ-
tʔs olʔmʔ.

Siĵa pʔrʔs-nin. 62 voʔn siĵa adʔylis i
ʔʔkʔdsʔ, i gʔllunʔsʔ, i tʔdlis ʔyĵalʔm. Sʔ-
lʔn olʔmʔs vʔli pemʔd, gukod. Ez vʔv
ņekueʔm tuj — ʔti tuj kʔnʔi, kodʔi vajʔdʔ
kladʔvisʔʔ.

No kolhoz, seni uzalʔm da olʔm vʔ-
lyš ʔuztis ʔda tʔtʔs. Siĵa tomnis pʔekʔs-
nas. Vojdʔr-kʔ unʔsʔ. korlis aslyš ʔmert
— ʔni siĵa oz-nin radly kulʔm vʔlad. Siĵa
kʔsʔjʔ ovnʔ. Siĵa kʔsʔjʔ ovnʔ sʔstʔm
pelk kerkaʔn, novlyʔn miĉa paškʔm.
Siĵa kʔsʔjʔ ņavnʔ tulʔs kezʔlʔ miĉa satʔn
sarapan. Siĵa kutas ʔojnʔ porʔ jʔj, kodʔs
ņekor ez ʔojlyvly vazʔn. A piʔs vʔʔtas
vʔzd gudʔk da paškʔdas siĵʔs, jurknitas
jʔlʔgaʔn tuvsov rʔtʔ ʔikt paʔta, gazʔdnʔ
kutas kolhozsa nʔvʔjasʔs, zonʔjasʔs. I kodʔr
sʔlʔn mamʔs jona pʔrʔsʔmas, kutas piʔs-
lyš viznʔ ʔʔladʔsʔ — kutas ʔvʔvny zʔrka
dorʔn, melia, lʔdʔ, kʔzi najʔ kokʔjʔlʔ suv-
tʔdisnʔ kolhozʔn skʔt vizʔm, kʔzi siĵa
aslas pʔrʔs morʔs vʔrdʔn lovʔzʔdlis kʔk
porʔ-piʔs, kʔzi siĵa piʔeagas novlʔdlis stal-
linskʔj udarnʔj belet. Unator jʔlyš ʔlylas
da mojdʔs ʔda pʔʔ aslas vnukʔjasly.

...A tʔjʔ lunʔjas siĵa letʔas Sʔktyvkarʔ
skʔtvizʔs udarniĉajas oblaʔtuvsa ʔlot vʔlʔ
da gordʔja kutas pukavny ʔlot vʔlyʔn.

ВВ, „Ovmʔdʔsʔ“ kolhoz.

„KOLXOZNIK“ MITRƏPAN

(Başna)

Kolxoza pəris Mitrəpan,
 Daj oməl şornijas ez pan,
 Pır dolə: „Ladsə oz kəv zugnı
 Da şojantorsə bura kolə juknı,
 Med vıdən loas pət,
 Daj ebgjaləm oz təd!“
 Prədukta şetaligən gorzis sişə jara:
 „Mem kolə nan, mem kolə sov.
 Med pətas menam lovl!
 Ti, gaskə, ladsə zugnı kəşjad vara?
 Taz, jortjas, uzavnı oz pozl!
 Me açm jış,
 Daj leptə zugşşjaskəd koş!“
 Mu gərəm-kəzəm vozın zavoditis ziła
 Kolxoza vojtyr pəvsın zəznı Mitrəpan:
 „Te kylan, Vaņə, kylan, Piła,
 Mi kıkşə pəçent vılə tırtam kəza plan!
 Socordjışəm mi mujas vılyn voştam
 Da ladsə ləşədam, med pužas mijan vir.
 Udarnej norma şerti şojantorsə voştam,
 Daj pətam gərն pırgış-pır!“
 Udarnej norma skladyş gortə vajis
 Daj suis şpıtaligtır vı udarņik-dad:
 „Me kodjura, kət sad,
 Pır oska tənə, kolxož-bat!“
 Taz süm vəgın pəlat vılə kajis
 Daj kujlis daskık lun,
 Mu gərն ez mun...
 Kık təlyş mışti şiktsa jəzly vois
 Zev termaşana turun puktan kad.
 Udarnej norma Mitrəpan-dad şojis,
 Daj vara pəndis korşnı lad.
 Kolxož pravleñdəş oz pətav,
 Pır tongə juralyşly: „Kəvzı menə, zon:
 Te vojđər dantə unzyk şetav,
 Med mi-vok, uzalyşyd, loas zvoj da jon.
 Te açyd, dona jortəj, tədan:
 Eşg vəlyd şəadtəg oz gər,
 Daj korə burzyk zər.
 A vəlydly-kə zərtə gorsas lədan,
 Sek, musa vok,
 Zev çəza vetlə şılən kok!“
 Kolxož pravleñdə əkəşşasly lezis
 Naņ norma, şydəs, sakar, eaj.
 Kız kolə vəçnı, siz-i vəçis.
 Əə Mitrəpanly şuris paj.
 Daş şetəm naņsə sişə kutis kətnı
 Da stradna çəz ez vermyv gortış pətnı:

Kor vişə mış,
 Kor vişə jur,
 Kor şlyş pır
 Oz nekış şur.ə

Kız seşşə vizjas vıly vuzan
 Da puktan vın udarnej uzın?
 Ez əkəv, kurtılv Mitrəpan,
 Ez gozjav şılən çəzəmban...
 Naņ idraligən ziła kujlis sişə,
 Kolxožlyş mırşəmsə ez təd.
 Pır vəli pəççər vılyn tərəkəns kışə
 Da ludik vılə lezə mađ da sət.
 Təvşa kəzıd seşşə vois.
 Dıs Mitrəpanly lof mat.
 Medvərja şərəm sişə şojis,
 Daj pətis korşnı lad.
 „Naņ jukan plansə, jortjas, enə zugəj! —
 Joş gələs vara leptis Mitrəpan:—
 Vıd şılənly ətməndaən şojantorsə jukəj!
 Zev lada tajə plan!“
 Sek şəzis-gəzis stav kolxožnik kotır:
 „En vəvəd, zənmə, saņ!
 Te pəççər vılyn kujlin, vıttə kaņ.
 Kolxožşəñ oz lo tenıd naņ!
 Te. Mitrəpan, medvəşyd lodırt
 Kolxožnej uz vılyn ez pəşşyv tenad soj.
 Te, en-kə uzav,—on-i şoj!“
 Dıs mortəs on-kə çərbəşyka veləd
 Da on-kə çırbət da on ələd,
 Pır kolas sişə dıs,
 Daj uz vılyn oz korırt aşşıs mış.

Batrak.

(Vaz oləm kaztıləm)

Me tom dırji eg adzəvly
 Bur oləm, doıydlun,
 Eg guļajtlıv, eg gazədçyv,
 Eg tədlıv çəskəd un.
 Das arəsaən kolı me
 Zik ətnam—bat ni mam.
 Rədvuzlən, jenma vojtyrlən,
 Dert, jennogsa i şam.
 Mem koran çuman vəçisnı
 Kık çoz da pəryş dəd
 Daj kristos nımən əəktisnı
 Mem korşnı kənpəpət.
 Nəl vo me şəjtı-şlonjalı
 Naņ kusək korigtır.
 Kəşşurə, pon moz, uzlyvli,
 Pır tırzi vıttə şır.

Mem dasvit arəs tʏrigən
Siz suis Konə ɖad:
„Lok, piəj, ovnʏ me ordə.
Me loa tenʏd vat!“
Vʏl vat ordə me kotərti
Da so mʏj adzi sen:
Vit zʏrja Ńlən kerkaəs.
Bʏd zʏrjʏn una jen.
Stav kerka rʏekəs spalera,
Zoz kraŃitəma — viz.
Das məs zev ʏzʏd kartən,
Kʏk vəv da komʏn ʏz.
Me rʏri setçə pi rʏddi,
Da loi me vatrak.
Bur Konə ɖadʏd vələma
Kʏz ruskua kulak.
Mem paŃkam, kəmkot Ńetisʏ
Daj suisʏn: „En povl
Te uzalan-kə ziʏzʏka,
Tan pətəs tenad lov!“
Me pondi seni mʏrʏŃʏnʏ.
Bur ɖadlən una uz.
Luntʏr og rʏrav kerkaə,
Og rukʃʏv əti sue.
Pes novla, turun vajala,
Naɖ varta, çirsa id,
Skət gəgər nokʃa-bergala
Bʏd aŃʏv daj bʏd rʏt.
Kʏk vələn kujəd kʏskala,
Med gərig kezlə daŃ.
Rʏr ətkod kəmkot-paŃkəməj:
Lok tʏni da lok paŃ.
Oz vezʃʏv əvəd-pazinəj:
Rʏr kʏdja ɖaɖa rok.
Kət çəskʏdtəm-da, Ńojan taj,
On ʏŃtʏb sunʏ: og!
Me Konə ordʏn oləmsə,
Dert, taəmən eg çajt.
Medvozza vobʃ mʏntisʏnʏ
Mem donŃə ətik sajt.
Məd vobʏn menʃʏm ziʏlunəŃ
Vʏl vatəj ez-ɖin lak:
Mem pondis Ńetʏn ʏskʏda

Bʏd tələŃ çetvertak.
Vo vit kʏmʏn me murkədçʏ
Kʏz Konə ordʏn siz.
Stav musə Ńʏlʏb gərʏlvʏl
Daj ʏekʏvʏl stav viz.
Da ozʏrjas oz pətʏlʏnʏ,
Kət mʏj te nalʏ ker.
Rʏr gorədlisʏnʏ me vʏlə:
„Vaj terʏvzʏka vər!“
Me seki eg kuz məvʏrʏstʏnʏ:
KʏŃ korʃʏn vobəʏm sud?
Me vəlʏ remʏd mʏvʏkʏda,
Zik vʏttə Ńintəm gut.
Kor panʃis ʏzʏd vojnaʏd,
Əə setçə Ńuri me.
Mem suisʏn: „Bur sar vəsna
Tan lovʏtə pukʏtə tel!“
Me okorʏasʏn pukali,
Oz guʏn moz, veʏ dʏr.
Goz mədʏŃ jona ranitçi
Daj jəzʏlʃ kiŃti vir.
Mi gəgərvoim vobçəsən,
Kod vəlʏ mijan vrag
Daj stʏkʏjas vərʏlən bergədʏm,
Gərd rəma leptim plag.
Ez lonʏ sar da ozʏrjas.
Mi çegim nalʏ bord.
Mi poməz najəs vʏrədʏm,
Kʏz eəktis Lənin jort.
Oz ʏzdav əni me vʏlʏn
Kʏz ruskua kulak.
Me vaz moz og ɖin jandʏŃʏlʏ,
Mʏj vəlʏ me vatrak.
Stav pezsə, ʏksə çʏskʏstis.
Roç mʏbʃ vija ros.
Bʏd Ńiktʏn mijan uzalə
Zev kʏrʏda kolhoz.
Mi vokʏlʏ, mʏrʏŃʏŃ vojʏtʏrʏlʏ,
Sen vobʃŃ olandʏn.
Me kojməd vob-ɖin ʏddʏŃʃa
Udarʏnik-brigadir.

Jus

JAGSA MUZYKA

1.

Sondi rьtьvlaŋ
Uvlaŋ katovtсә;
Təvša rьtьd-taj
Ədjən matьstсә.
Rьtьn сukərtсә
Barak dorə jəz.
Barak əsəs zir
Zurtə goraa.
Najə loktənь
Pila çeraəs.
Сәskьda paktalə—
Treska çeriva.
Ьzьd pərtjьn rok—
Suka sukməma.
Barak dorьn koz—
Jezьd sukmana.
Kozpu uvjasnas
Mьjkə vaskədçə,
Sьkəd kəzьd jag
Sьlə gazədçə.
Buskov pəlystis
Svistən gorədis...
Vojьd təvkəd vər
Vorsis korovod.
Vors te, gudəknad,
Vojьvь vьlavьvь
Pujas—klavisa
Zvoja liçkavь.

Paškəd jonьka
Gudək mekjastə
Buskov sorən ьm
Medьm jəktasnь.

2.

Кьlə parma vər
Gaza muzyka.
Kueəm uzən sen
Zьka lunjasə
Munə ьzьd ven,
Mortlən pujaškəd
Munə ьzьd zьk
Pila çerjaslən.
Seni plan vəsna
Vьdən vermaşə.

— —
Vəgьn, jort, en uz
Ovнь çəv oz roz:
Vьna sojjas puз
Sьzəd ьvlasə.
Brigadalьş uz
Medьm kьvlasnь.

1933 və

Veškūd tujād

Čegām *)

Voisn̄ medzēn̄d lunjas. Lunjugūd̄s sām̄n veš kuza. A Prokopejl̄n kerkaas oz i jugd̄v. M̄jee vinas i ol̄stas̄n. Ēpr̄ešša, ešk̄n, zev ызd̄ cuk̄er jukavlas sartast̄ da stav̄s vīzas ēti r̄t̄. Kod̄r pečk̄stas, d̄m̄š̄stas.

„Kad̄s k̄t oz suvt, voz̄ v̄k mun̄l̄, reḡd̄z̄k kulan d̄r voas“—š̄l̄m̄ niš̄ v̄rd̄m̄ sor̄n̄ pečk̄n v̄l̄s čet̄ciḡ moz att̄aš̄ ēpr̄ešša.

Švezovjas vol̄m̄ v̄r̄n̄ B̄ris da Ēduk reḡd̄n̄ mun̄is̄n. Ešk̄n vat-mam̄s jona-z̄ ez lezn̄ da k̄š kutan... Mun̄is̄n. Vat-mam̄s̄ oz-z̄ v̄n̄d̄n̄, k̄t ešk̄ bat̄s v̄d̄ vol̄m̄n̄ r̄r-na p̄tt̄z̄s vīdas naj̄s:

— K̄t̄č̄ mun̄is̄n̄d̄,—set̄ni-i v̄tl̄d̄la medv̄r̄ja k̄v̄jas̄n̄ koll̄das.

Ēt̄č̄d̄, šor-nin̄ r̄t̄n̄, voan̄ v̄ra.

— Bara k̄l̄ voan̄ šin̄m̄n̄ tad̄z̄t̄m̄ tor̄jas̄d̄.—Brot̄kis pač̄č̄r v̄v̄š̄n̄ Proko-pej.

— O, gospodil! As̄š̄d̄ pin̄lt̄?—Sen-z̄stis Ēpr̄ešša. A Il̄la da Van̄us pan̄d̄-nin̄ vulz̄š̄amās̄ čoj-vok̄s̄l̄.

— Kuēm̄ rem̄d̄ ēni mījan̄ kerkan̄m̄. —P̄riḡ kosti gor̄d̄čis Ēduk. A B̄ris vīzaaš̄is da šeramban̄n̄ m̄dis šor̄nit̄n̄:

— Bara voam̄, ņeuna k̄t̄ v̄ra vid̄s-tann̄d̄.

— M̄jla vidam̄!—Murtsa ez v̄rd̄z̄, šinvas̄ c̄sk̄st̄iḡ moz voča k̄v̄vīzis̄ ma-m̄s̄.

„N̄sta vīl̄saš̄ēn̄“ m̄v̄r̄stis pač̄č̄r̄n̄ bat̄s.

Il̄la da Van̄us čoj-vok̄s̄ p̄rt̄č̄d̄m̄ v̄r̄n̄ vit̄č̄s̄ēn̄ „k̄č̄ ḡš̄neč̄“.

— Nal̄ ted, Van̄us, kamp̄t da pren̄ik, a ten̄d̄, Il̄la, sod̄t̄d̄,—morta n̄iga da mīča šerpas̄jas̄.—Č̄s̄jan̄n̄ m̄jk̄ k̄rt̄ēma n̄ē-ta-na kol̄is.

Bara v̄tt̄ kerkan̄n̄ lovz̄stis, š̄s̄z̄ka lom̄l̄ j̄ḡp̄r̄ēn̄ sartasa vī.

— Bat̄j, te zik̄ p̄r̄sta mi v̄l̄l̄ l̄ga-lan. Mi k̄šam̄ ten̄d̄ bur-nem̄nad̄ k̄t̄ ēti lun̄ gazaz̄ka ovn̄. Taj̄-n̄ mījan̄ ol̄m̄? Ēt̄č̄d̄ k̄t̄, kork̄, mījan̄ din̄ v̄l̄. Gaza-ēd̄ mījan̄... Kerkajas̄ ḡr̄š̄s̄... Špek-tak, kino, radio...

Bat̄s, v̄tt̄ oz-i k̄v̄, kujl̄ pač̄č̄r̄n̄ voča nin̄m̄ oz su.

Ēduk Il̄lak̄d̄ vidlalis̄ n̄iga da k̄t̄ šur̄ n̄z̄j̄n̄ik̄ l̄dd̄alis̄.

— Ēduk, te taj̄ l̄dd̄ēn̄ kuzan̄-nin̄? N̄iga v̄rd̄-z̄, mat̄st̄ciḡ moz senz̄stis—mam̄s̄.

— P̄r̄vojs̄, v̄li, nin̄m̄ og ḡḡar̄vo... B̄ris̄d̄ burz̄ka kuza, a seš̄s̄-i men̄ v̄l̄-l̄dis̄n̄. Mījan̄s̄ osk̄ēn̄, p̄ram̄j̄ j̄z̄-p̄ ti, čoja-voka. Kert̄, l̄iv̄, das kubometra lun-nad̄ v̄č̄am̄!

„M̄ja i lō š̄ija, kubometrād̄“—m̄v̄ r̄stis Ēpr̄ešša.

— Tijan̄s̄ v̄l̄d̄l̄ēn̄, a ti aš̄n̄t̄ z̄-ḡd̄ann̄d̄—sk̄r̄s̄, druḡ čep̄s̄jis̄ pač̄č̄r̄-v̄v̄š̄n̄ bat̄s da ēdj̄ zev v̄r̄ l̄ēnis, povz̄is̄ zal̄t̄m̄n̄-p̄ dumajtas̄ n̄sta.

*) Zavoditčams̄ vīz̄d̄ 1933-ēd̄ voča nomer̄jas̄s̄.

— Ladnə, vat, sʙ jʙlʙs ml aʂnʙm tə-
dam..., a ənl... Əduk nʙmmuni da guʂən-
pʙrʙs razis jokmʙsə, seʂsa suʂstis—mijan
premiʂajas...—Tajə maməʙ sʙʂjan, a tajə
vatəʙ, voʂtaskə,—kərkʙ peʂa ʂarka.

Kerkaʙn stavʙs suvtʙstlis, səmʙn jəg-
pʙeʂn sartas soʂcəməsla seʂəʂsis, seʂəʂs
vulʂʂis mʙj-kə da spurgəmən soʂcʙnʙ
mədis.

— Zarni tusʂas!—gorədis mamʙs, a va-
tʙs səmʙn zugsəmən kʙzʂstis da kruka
ʂunʂasnas ʂinvasə ʂʙkʂstis. Tulʂʂaʂnʂ-
nʂn kʙnʂmʙləm ʂələmʙs nʂvʂis. Nəsta sduk
i Prokopej letʂis pipəl dinas.

Aʂvʂnas vətʂəm vərn IIIa da Vanʂs
lənʂlʂtəg vəzʂʂəʂnʂ munʂnʂ Bərisʂas ordə.
Mamʙs pʙrʙs pʙr-zə kəʂjʂʂis. A vatʂs oz
vəli kəʂjʂ, seʂsa taj, mədan dorʂs-nʂn,
ʂetis kʙv vetlʂnʂ-zə, vidlʂnʂ piʂanʂlʂs
olanʂnsə.

— A kod-i-nə setəni jurasʂ?—Petnʂ
ləʂədʂəm vərn-nʂn jualis Bərislʂs.

— ʂvezov! ʂaskə tədan, koləm tulʂ-
nad taj mijanʂn uzis?

Prokopejʂ, kodkə, vʂtə vidʂʂstəg nəʂ-
kən kuʂkis juras. Lavʂə pukʂis. Jurʂs
nərgədʂə.

— Batəj, puksʂin tajnə? Lok-nʂn, kolə-
məj!—medvozʂn gəgərvʂis Vanʂs.

— Ha-xa-xa—ʂerəktisnʂ ʂoja-voka. Ba-
tʂs vʂdən vərgʂʂis.—Te taj, vatəj, ʂve-
zovʂs novʂin?! Siʂə tenə unəʂ-nʂn kaz-
tʂvlis. Mijanʂ eəktis viʂtavnʂ, med-pə
vunədas vazsə. Siʂə, pə-əd kod vəlis, daʂ
əʂəʂs ʂujdədʂlis...

ʂvʂlən vidʂʂəʂnʂ-nʂn, a Prokopej dʂr-
na katlʂʂis məvʂnas.

„Mədi-kə vetla-nʂn, kuləm-oləmʂs ət-
kod“ eʂpʂstis əʂlʂs da vətʂis pipəl vət-
ʂəʂs.

ʂələʂ gudʂr jenezʂan vi ʂera posnidik
lʂm, pəʂtʂstlə təv, mavtə ʂuzəmʂasə Pro-
kopej ʂəmʂalʂs. ʂurtə kok uvtas. Oz slʂv-
gʂ juras i Prokopejʂn. Sʂlʂ kəʂtʂcə: mʙj
najə munəʂn ʂud vʂlə, daʂ tʂjʂs vʂtə-kə
tədtəm, munʂnʂə kokʂasʂs orəʂn.

— So, tʂdalə-nʂn!—medvozʂn gorədis
IIIa.

Bara suekəptis ʂələmas Prokopejʂ.
Nekueəm zverʂs na ez povʂvʂlʂ ʂələmʂs,

a talun kʂlə, kʂzʂl tipiktə, tipiktə i zev
goraa.

Bərisʂasʂs kolʂcʂtəg, ʂərkerkaə, kuʂ
poskəd kajis Prokopej. Kuʂ koridorʂan
pʙrisnʂ vʂzəsə.

Donviə kerka pʂe, miʂaa struzlʂtəm
ʂtenajas goʂda ʂeraləʂn ʂin vozʂn. Pʂan
da panʂdən laskələmə ʂtenə kartinajas,
vozʂdʂasʂs portretʂas. Radən sulaləʂn ku-
jim-nol kʂvat. Pʂzan. 3az—niga-gazetlʂ.
Kəeas ʂtenʂn əsalə kəʂuj.

Tatʂə-ə kolis pʂrnʂsə?—vuzərtis Pro-
kopejʂn juras. ʂəvtis pərnəpas, səmʂn
gəgərvʂis, mʙj pələsas jennʂs avu da
janzima mədis vizədʂn gʂrʂs əʂinʂasəd
ʂvʂlaas.

— So, i voiməl—vat-mamʂs vʂlə ʂpʂn
pətəmən nʂmkod-pʂrʂs suis Bəris. A Əduk
pərtʂədələ-nʂn ʂoj-voksə.

— Esijə, kʂk kʂvatʂs mijan, a mukə-
dʂs jortʂasʂn. Uʂalan paʂkəm koʂtʂʂan
vezəsʂn.—Oləm jʂvʂs mədis viʂtavʂnʂ
Əduk.—Da, mʂjnə ti, onəj pərtʂʂəʂj?—
termədʂə ʂəv-sulalʂs vat-mamsə.

Prokopej nəsta vizədʂlis gəʂr vʂlas,
vʂtə jualis pərtʂʂʂnʂ avu seʂa vəlʂs nəʂ-
jənikən, mʂjkə dumajtəmən, zavoditis ra-
zasnʂ.

Stoləvəjʂn uznajtəm vərn pʂrisnʂ klu-
və.

Una ʂinnən panʂdalisnʂ Prokopejʂs
ʂəmʂasə. Prokopejʂ kazitʂə: ʂuzəmʂasʂs
stavʂslən skərəʂ. Vot, vot suasnʂ: „Al vo-
in. Vaj puksʂ, piuk, kuʂ skamja vʂlas,
tenə mədam suditnʂ!“ Sduk kezə zik-nʂn
kʂnʂmʂvlis. Bər kəʂjʂs petnʂ da ədʂəzʂk
kotərtʂn gortas. Boʂtʂn nən ʂəʂpan da
lʂzvʂlʂn vʂstədʂʂn ʂlə vərə, vazʂnik ʂə-
dədəm vaʂkajasə.

— Batə, maməl tatʂə so puksaməj—
medvozʂa puklʂʂas vʂlə ʂuksalə Bəris.

ʂira geʂjən domaləm nʂvolnikəs-moz
murtsa kʂskisnʂ Prokopejʂs.

Zanaves saʂjʂn vuzraʂəʂn „artistʂas“.
Pələʂʂan vʂungə, ʂornitə radio.

— Kʂvzəj! tajə radio ʂornitə... Koml-
ən, ʂʂktʂvkarʂan.—Indalə Bəris.

— Setəni-zə, diʂjəl vomdorʂn—vʂtə
ʂten saʂʂanʂs, saməvar truba-pʂr ʂornitə
kodkə—socordʂʂəm da udarnʂcʂstvo pod

vəlyñ vərlezan plansə əni kezlə-ñin tərta-
ma: pərədəmən 73 pr., kəskəmən 60 pr...
bəzd zapas vər ində kolanalunan taje
uçastokə pərtñ bəzd proizvodstvennəj
uçastokə. Şojan-juan, nənyş kəzi, mədas
daştəşnə mesta vėlas. Tuləşnə vajşə ve-
təməñ məs... Indəşşə gradvəv puktas
da s. v.

... Ju dərşən vər vılsməñ vərən loə
ləşədəmə traktornəj baza...

Scena vələ vıknitış-petis Şvezov, za-
navessə vərşəməş ləşədəstəmən suvtis.

— Vizədlı to vərə kətəni şornitəñ!—
Radio vələ vom vostəmən vizədəş İlla
jətkəstis vokas maməş. —Tajə mijanə
korja volis...

Prokopej pərş-pər pənədəşis Şvezov
şinjaskəd. Sijə şpən kerəmən Prokopejş
kaçovtis jurnas da məkə mədis viştavnə.
Prokopej sijəs ez-ñin kəv. Jurəş vərə gu-
dərçis. Paçalis sek səmən, kor voşşis za-

(Poməş loə na)

naves da petisnə vorskəşjas, a na dınə
loktis Şvezov. Medvozəñ vızaaşis da puk-
şis Prokopejkəd ortçən şornitəñ.

— Adzan, mijan kueəm gaza, a ti
onəj i volə! Prokopej səmən doknitis. Si-
jə ez vidçəş Şvezovşən seəmə kəvjas.
Çaftis, ləgalə şə vələ.

— Tijan çoja-voka zev şələma jəz. Me
i stav tom jəzəş vətı radəjtamə. Bəriskəd
mi unəş-ñin şornitlim, med mişə loktas-
nə vať-maməd stav oləmnas. Şetaməj zev
bur vezəs, vattə indamə vəvjasəs dəzə-
ritnə... maməd, kəşjas-kə, stoləvəjən uza-
las, a İllaəd da Vanuşəd petasnə şiktə
velədçəñ.

— Sijə ñnəm-na ez-i viştavnə mijanə...
—zugis Əprəşşə.

— Pər-na mi vələ skərəş vəlinnəd da
vidannəd—veşkədtis Bərıs da vərə mədis
vizədnə scena vələ.

A. RAZMƏSLOV

Asja şerpas

Şəngərçəmə arşə jenəş,
Vətı gudər.
Bəzd vojtvə vıntəg ləntis
Paşkəd ludən.
Şərkakələ asja şəşş
Gumladorən.
Vartan masinalən gəşş
Kadsə dorə.
Kodjas seni taeəm jəzəş—
Zuməd şəp?
Kodlş tajə sudən tezə
Asja kəp?
Kodlən zəşakələ vənyş
Stavmuvılas?
Kodlş tajə pemyd şynəd
Məjla şələ?
Tajə, tajə stavış—suda

Muvvə pijan!
Kodi muşarvəvsə kutə?
Uzəş mijan!
Tajə mijan torıd şələm
Ətuv puə,
Mijansənyəm uzəş tələ
Şələ, puə.
Çoləmalə petəş sondi
Zil jəz çukər,
Koçeg jontə vazlş kadsə.
Səztə jugər.
Vovş asıv kınjas şynə
Rəmsə zevə.
Vovşa ləşva kajə eynən.

1933 vö
şentabr.

Ilja Vaš—komi bur- zuaznəj nacionalist

VKP(Б) СК-лən 1932 воьн апрел 23-əd lünə suəmys literaturno-xudožestvennəj organizacijajas perestroitəm jьls, mьj šer-ti ətuvtəma əti sojuzə stav pisateljəs, kodjas munəny səvetvlast dor da ziləny učastvujtnь socializm tečəmnь,—kьpədis jona vьli eupədə stav səvetskəj literaturalьs vozə munəmsə.

VKP(Б) СК-лən suəmys, Komi oblastьn KAPP vьrədəm, səvetvlast dor munьs da socializm tečəmnь učastvujtnь zilьs gizьs-jasəs əti sojuzə kotьrtəm, KAPP-ьn veš-kədlьsjaslьs „sujgavьv“ vulgarizatorstvo, administrirujtəm da gruppovseina erdədəm šetisnь paškьd pozanlun vьlə kьptьnь komi səvetskəj literaturalь. Daj komi səvetskəj literatura,—nacionalnəj formanəs, socialističeskəj pьekəsnas,—zvьl kьptis vь-li eupədə.

Komi literatura vьdmis lьd vokšaң daj nəsta-ŋin kačesivo vokšaң. Medtəčənanьs —komi səvetskəj gizьsjas uzьn medьzьd tematikaьs socializm straitəm petkədləm. Kolhozjas tečəm, vərlezəm, vьl strojkajas kьpaləm, vьl industrialnəj Vojvьv straitəm —so mьj jьls vьstələny komi pisateljəs. Vərlezьs-udarnik, kolhoznik-udarnik, kodičestnəj uzən vədčə zazitocnəj oləm vьj-əz—so kodjas pьr ətarə eəkbьzьka da eə-kьdьzьka səza tьdaləny gizьsjas tvorčest-voьn.

Kommunist partija veškədləm ulьn, stav Səvetjas stranasa uzalьs jəzən socializm tečəm, klassəvəj vrag kolasjaskəd tьskašə-

mən vьl suda oləm perjəm, internacional-nəj tematikəə voštəmə—so kəni vəl-kьp-təmys komi səvetskəj literaturalən..

Bzьd mesta səvetskəj literaturalьn voštəny Novdinsa Vittor (proletarskəj gizьs), Tima Ven, Lebedev. Tima Ven dinə da Lebedev dinə „sujgavьv“ vulgarizatorstvo šamən vizədəmsə vьrədəm šetisnь paškьda kışmьnь najə tvorčestvoьl.

Bərja vojasə, rekonstrukcija kadə petьs gizьsjas aslanьs tvorčestvoьn voštəny paškьd polotnojas. So, suam, Izjur Ivan gizə roman „Məsjas vaksəny“, mukəd gizьsjas šetəny bur, vьna gizədjas (Vьl Pas, Ped Gen).

No komi səvetskəj literatura kolčə-na stav stranaьn socializm tečən gьrьs ədjas-ьs. Komi literaturalьn eməš-na gьrьs ne-luckijas, kodjas padmədəny pərtнь literaturasə vьna ərudčəə stav uzalьs jəzəs socialističeskəja pərevospitajtnь otsaləmnь. Komi literaturalьn eməš proletariatlь javə vrazdəbnəj ideologijajas, kodjasəs au-poməz petkədəma erdə.

Eəə-na tajə. Komi literaturalьn proletariatlь vrazdəbnəj ideologijajaskəd tьssə bərja vьls ičədəma.

Nacional-šovinističeskəj məvpjas komi literaturalьs erdədəm əni münə sogmьtə-ma (неудовлетворительно). Komi gizьs V. I. Lytkinlən (Ilja Vašlən) prozveden-čəjəsьs, kəni stavas gərd vizən münə nacionalističeskəj, burzuaznəj ideologija, avu-na poməz erdədəma. A čekьmnь pisa-

tēljas da „kritikjas“ javā suvītisn̄ nacionalist L̄tkinl̄s̄ proizvedenn̄jass̄ dorj̄am v̄l̄s̄.

Taš m̄za komi s̄vetsk̄j̄ giz̄s̄jasl̄n̄ Orgkomit̄et. Taš m̄za „Udarnik“ zurnal̄-t̄n̄ redkollegija, kod̄i ez pom̄s̄ petk̄ad erd̄a Illa Vaš̄as, k̄zi nacionalist̄icesk̄j̄, komi burzuazijal̄s̄, komi kulakl̄s̄ giz̄s̄-əs. Taš m̄za me, k̄zi „Udarnik“ zurnal̄n̄ redaktor. Taš m̄zaəs̄ mi, kommunist-pisatel̄jas.

Med̄m̄ n̄sta jona s̄vm̄dn̄ komi s̄vetsk̄j̄ literat̄uraəs, med̄m̄ l̄š̄adn̄ zvl̄-vl̄s̄ komi s̄vetsk̄j̄ literat̄ura, kol̄a nek̄-əs̄ma l̄č̄adč̄vt̄g, n̄m̄zall̄t̄ama t̄skaš̄n̄ literat̄ura n̄ proletariatl̄ vrazd̄bn̄j̄ ideologijajask̄ad da Illa Vaš̄-koddem̄ ideolog-jask̄ad.

Roboč̄j̄ klass̄l̄ vrazd̄bn̄j̄ ideologija komi literat̄ura n̄ em daj̄ sij̄a vermas̄ voz̄e petk̄adč̄sn̄. Klass̄ov̄j̄ t̄s̄ mijan̄ strana n̄ ez kus. Socializm̄ vasna ḡr̄s̄ v̄n̄j̄or̄n̄ t̄s̄jas̄n̄ mijan̄ strana n̄ zuḡad̄ma kapitalist̄icesk̄j̄ element̄jas̄s̄, no pom̄s̄ avu-na pad̄t̄ama. Kapitalist̄icesk̄j̄ element̄jasl̄n̄ kol̄as̄jas̄s̄, aš̄s̄n̄s̄ reḡd̄ kul̄əms̄ k̄l̄-m̄n̄, stav̄ v̄n̄š̄n̄s̄ pad̄m̄d̄č̄n̄ socializm̄ feč̄əml̄ v̄d̄ uč̄astok̄ v̄l̄n̄. Naj̄ zil̄n̄ p̄r̄ad̄č̄sn̄ i xud̄oestvenn̄j̄ literat̄ura, un̄al̄s̄ nacional̄n̄j̄ pašk̄əm̄jas̄ zev̄š̄əm̄n̄, soviništ̄icesk̄j̄ lozunḡjas̄ ul̄a saj̄d̄č̄əm̄n̄.

Leņinsk̄j̄ nacional̄n̄j̄ politika č̄or̄b̄da verman̄ nūdn̄ ol̄əmə s̄əmn̄ nacional̄n̄j̄ vopros̄n̄ v̄d̄š̄ikas̄ kez̄əm̄jask̄ad t̄skaš̄-m̄n̄, kod̄jas̄ (kez̄əm̄jas̄s̄) petk̄adl̄n̄ kapitalist̄icesk̄j̄ element̄jasl̄s̄ k̄s̄j̄əm̄jass̄, zil̄əm̄jass̄.

Mijan̄ voz̄d̄ Stalin̄ jort̄ partija 17 s̄jezd̄ v̄l̄n̄ nacional̄n̄j̄ vopros̄ kuza ind̄is: „M̄j̄-na lōa nacionalizm̄a kez̄əms̄,—zik̄ ətkod, mun̄-ə š̄orn̄is̄ velikorussk̄j̄ nacionalizm̄a kez̄əm̄ j̄l̄s̄ l̄v̄a mestn̄j̄ nacionalizm̄a kez̄əm̄ j̄l̄s̄? Nacionalizm̄a kez̄əm̄ em ro-boč̄j̄ klass̄l̄s̄ internacionalist̄isk̄j̄ politika-s̄ burzuazija nacional̄n̄j̄ politika-s̄ prispo-sob̄l̄j̄t̄əm̄. Nacionalizm̄a kez̄əmn̄ petk̄ad-č̄ən̄ „as, „nacional̄n̄j̄“ burzuazijal̄n̄ zil̄-č̄əm̄jas̄ or̄adn̄ s̄vetsk̄j̄ stroj̄ da v̄r̄ l̄š̄adn̄ kapitalizm̄. K̄k̄nan̄ kez̄əms̄l̄n̄ istoč̄-nik̄s̄, k̄zi adzann̄d,—ət̄i. Sij̄—leņinsk̄j̄

internacionalizm̄s̄ ves̄j̄əm̄. K̄s̄j̄ann̄d-k̄-k̄k̄nan̄ kez̄əms̄ kutn̄ v̄l̄ ul̄n̄, kol̄a kuč̄-kavn̄, medvoj̄d̄r, taj̄a istoč̄nik̄s̄ kuza, sij̄ajas̄ kuza, kod̄jas̄ ves̄j̄ən̄ internaciona-lizm̄s̄,—zik̄ ətkod, mun̄-ə š̄orn̄is̄ mest-n̄j̄ nacionalizm̄a kez̄əm̄ j̄l̄s̄, l̄v̄a veliko-russk̄j̄ nacionalizm̄a kez̄əm̄ j̄l̄s̄“.

Komi s̄vetsk̄j̄ pisatel̄jas̄ sojuz̄ voz̄n̄ daj̄ medvoj̄d̄r Orgkomit̄et voz̄n̄ sulal̄ə mog—petk̄adn̄ erd̄a komi literat̄ura n̄ nacionalizm̄a kez̄əm̄jas̄. S̄vetsk̄j̄ pisatel̄jas̄ sojuz̄l̄s̄ kol̄a pom̄s̄ erd̄adn̄ V. L̄tkinl̄s̄ nacionalist̄icesk̄j̄, kontrrevolucionn̄j̄ v̄l̄s̄ daj̄ stav̄ v̄n̄s̄ kuč̄k̄n̄ s̄ kuza.

*

V. L̄tkinl̄s̄ (Illa Vaš̄l̄s̄) nacionalist̄icesk̄j̄ proizvedenn̄jass̄ erd̄ad̄mə da krit̄ikuj̄t̄əmə v̄l̄i vošt̄s̄l̄əma vaz̄ KAPP ru-kovodstvōn̄. Kor̄ partija Voj̄v̄n̄ Kraj̄kom̄ ves̄k̄adl̄am̄ ul̄n̄ da sij̄a ots̄əḡən̄ mijan̄ ovl̄ast̄uv̄sa partorganizacij̄a n̄ v̄l̄i k̄p̄əd̄əma č̄or̄b̄d̄ t̄s̄ nacional-soviniizm̄l̄s̄ pan̄d̄.

Ovoturov̄ jort̄ „Ord̄m̄“ zurnal̄n̄ (1930 vo, 9 №-n̄) ind̄a Illa Vaš̄ nek̄m̄n̄ giz̄ad-jas̄s̄ nacionalist̄icesk̄j̄ m̄əvp̄jass̄. Sij̄-ə š̄or̄ən̄z̄k̄ n̄sta giz̄a:

„Nacional-soviništ̄ijas̄ ən̄z̄-na p̄r̄ dorj̄-n̄ aš̄s̄n̄s̄ melkovurzuazn̄j̄ ideologijas̄ (Illa Vaš̄, „Eeənzi menam̄ giz̄ad̄n̄ neluč̄ki-tor̄jas̄ j̄l̄s̄“). Razovlačit̄im̄ „Mun̄ən̄“ Illa Vaš̄l̄s̄, daj̄ sij̄a-na avu t̄r̄m̄m̄n̄ razovla-čit̄əma. A „Mun̄ən̄“ əm̄j̄ s̄əmn̄ petk̄adl̄o nacional-soviništ̄i š̄ama ideologijas̄, m̄əvp̄-sams̄. Vuz̄jas̄s̄ p̄ d̄n̄z̄k̄s̄-na“ („Or-d̄m̄“, 1931 vo, 1 №).

Ovoturov̄ jort̄ tan̄ ind̄a i Illa Vaš̄l̄s̄ mu-k̄ad̄ nacionalist̄icesk̄j̄ giz̄ad̄jas̄.

S̄yladorsa Mis (M. Doron̄in) giz̄a Illa Vaš̄ j̄l̄s̄:

„Seni i l̄ok̄s̄, m̄j̄ Illa Vaš̄ p̄ek̄a prole-tariat̄ ideologijas̄ ez-na p̄rav, daj̄ əni-na avu p̄r̄əma. P̄r̄əma-k̄ v̄l̄i, ez pond̄a aš̄s̄ pr̄av̄ p̄ukt̄n̄, kor̄ voš̄sas̄s̄ voš̄sa, ḡəḡərvoanaš̄s̄ ḡəḡərvoana „Mun̄ən̄“ l̄o nacional-soviništ̄icesk̄j̄ ideologijas̄“ („Ord̄m̄“, 1930 vo, 23-24 №).

L̄iv̄a S̄yladorsa Mis̄ m̄adl̄a n̄ giz̄a:

„Mun̄ən̄“-n̄ artm̄əma komi j̄z̄l̄s̄ aš̄-n̄s̄ gosudarstvō per̄jan̄ voj̄na, a avu gr̄ə-

„danskaj vojna, klassovaj vojna“ („Udarnik“, 1931 vo, 7-8 №).

Мыј колә вәли та вәрн вәчнь коми сәвetskaj pisateljas sojuz Orgkomitetl da „Udarnik“ zurnal redkollegjalb?

Колә вәли ваз KAPP rukovodstvols „sujgavъv“ vulgarizatorstvosa da administ-rirujtamsә erdәdәmkәd әtәә, pomәs pet-kәdnь erdә Illa Vašlьs nacionalisticeskәj ideologijasә daј mukәd pisateljaslьs nekъmъn gizәdjassъn nacional-sovinisticeskәj petkәdčәmjassә. Daј eәә mukәd šama ne-luckijassә.

Loi-ә vәčәma taјә? Ez lo vәčәma. Zik mәdarә. Әtkъmъn pisateljas da „kritikajas“ suvtisnь Illa Vašәs dorjәmә.

„Udarnik“, 1932-әd voә, noјavr-dekavr-әә nomerъn Ošipov I. (Vokan) gizә:

„A Illa Vašlәn vәrja kvъvur čukәrъs vištәlә-nin proletariat mirovozenәnәlan tad-čәmәnja matъčәm jьlьs.

„„Munәnъ“-ьn, suam, i gьrъs tьrmьtәm-torjas (emәs), no nәјә komi sәvetskәj gi-zәdjas, ьzәd xudozestvoa gizәdjas“.

Vokan-zә gizә („Udarnikъn“, 1932 voә, apreļa nomerъn):

„Illә Vaš vәli pьr-na popučikәn, no sәvetvlast platforma vьlьn sulalьs gizьšәn“.

Niәti kvъ Vokan jortlәn avu, mьj Illa Vaš proizvedenәjassъn zev kьza da sәza sәpkә nacionalisticeskәj ideologija. Sь pьddi Illa Vašәs sәvetskәj pisateljas radә suvtәdәm!

Popov Ә. Jort (Әlәk Әndrej) vojдәр lьddьvlis Illa Vašәs „kommunistәn, kodlәn sәmъn avu partiletъs“, dәzmәma da eļәsә, mьjla M. Torloпов da Novdinsa Vittor jortjas lьštisnь sunь San-Antusәs (veškьd-ъvъv opporunistәs, kodl әni zikәz sьvьtčis kontrevoļucija lagerә) narodnikәn, kor San-Antus Illa Vašlьs „Munәnъ“-sә“, zev vur“ poemaәn donјalis. Da mьjnә-nin suan Ә. Popov jort jьlьs, kodl lьddә komi nacionalistjaslьs organizacijasә — „komi av-tonomist-socialist čukәr“ — askadas, zev kolanaәn, vozә nuәdan organizacijaәn“!

„Udarnik“ zurnal vešig 1933 voә (apreļ-ьn), Ročev A. G. redakcija ulьn, lezis re-dakcionnәj statta, kәni javә voštis dorjәm ulә Illa Vašәs, mьj vьtә Oboтurov jort

„neveškьda“ vәčis, kor aslas kritičeskәj stattaәn niәtis V. Lьtkinәs „vragәn“.

Taјә redakcionnәj stattaәslьs čorәd kriti-kaәs „Udarnik“ zurnalъn avu šetәma әnәz. Illa Vašәs taјә dorjәmъs әnәz munis vьtә veškьdәn (правильной).

Taš mьza me, kьzi zurnalъn redaktor. Zik veškьd donјalәm šetis Orgkomitetlәm partijnәj gruppa, kor suis zurnalьs taјә әsьvka veškәdtәmsә mešәn, kьzi redak-toršәn, miritčәm petkәdlәmәn. Mьj-nә loә, avu-kә miritčәm, kor zurnal voštә nacio-nalist Illa Vašәs dorjәm ulә, ta vьlә ličkә zurnal lьddьšjas šin vozьn, a redaktor oz šet kritika siјә әsьvkaәslьs, oz veškәd siјә әsьvkaәsә, munә vokьti!

*

V. Lьtkinьs (Illә Vašlьs) nacionalistices-kәj proizvedenәjassә (a me sui-nin, mьj siјә tvorčestvoәn stavas nacionalizmъs mu-nә gәrd vizәn, stav tvorčestvoәs nacio-nalističeskәj) kolә pomәs petkәdnь erdә, meд burzuaznәj nacionalistlәn jaдs ez kut ve-lәdlьnь „vur“ tuјә mijaп pisateljas pәv-sьn, velәdčьšjas pәvsьn, stav komi uzalьs jәz pәvsьn.

Me taјә stattaәn og-na vermь sьmьrtnь stav gizәdjassә Illa Vašlьs. No nekъmъn gizәdjas voštә daј kәsja šetnь donјalәm Illa Vaš stav tvorčestvo vizьslь.

Illә Vaš komi literaturәn tьdalis „kriti-kәn“ daј poetәn.

Komi literaturalь „kritikaә“ Illa Vaš šetis „Komi gizьšjas“ knigaәn. Nekъmъn siјә vištәlәmjәs vьlә kritika vәli askadьn šetlәma „Ordьmъn“.

Mьj tьdalә Illa Vaš „kritikaәs“ („Komi gizьšjas“) da tvorčestvoәs „Munәnъ“, s. v.)?

Illә Vaš vizәdis Oktabrәs revolucija vь-lә, kьzi burzuaznәj nationalist.

Illә Vaš stav aslas tvorčestvoәn zilьs kьpәdnь nacionalnәj vezәrtas, proletariat diktaturalь panьd, komi kulaklь, roč ku-laklь finlandijasa fasistjaslь (ez-әd veš-sәrә seeәm niәmkoda as ordas primit fin-landijasa miņistr inostrannъs del Illa Vaš-әs, kor siјә vәli Finlandijaәn „naučnәj“ komandirovkaәn), stav muvьvsa kapita-listjaslь otsalәm mogьš.

Ilja Vaš mata oz šivad aslas „kritikaŋn“, aslas gizədjasŋn leninskəj internacionalizm. „Stavsə komilb“, „med loas komi“, „med olas komi respublika“, „med loas bəzd Biarmija“, burzuaznəj gosudarstvo ətuv fəsiltskəj Finlandijakəd—so mɔj ʃylis aslas gizədjasŋn nacionalist, komi kulaklən „kolipkaj“ Ilja Vaš, Vašilij Illic Ltkin. Oz proletariat diktatura Ilja Vašb kov, a nacionalno-burzuaznəj respublika („bəzd Biarmija“).

*

So Ilja Vaš, kɔzi donjalə aslas „komi gizəʃjasŋn“ Oktəbrsa revolucijaəs:

„bəzd vibs əzjis revolucija vərŋn... komi gizəd ponda vermašan tuj voʃʃis“ (30-od listnok).

Oktəbrsa revolucija abu kɔzi Roʃʃijasa proletariatən as vuvʃb dorəm ʃepjassə ʃənbstcəmən orədəm, burzuazijaəs putkəltəm, posni nacionalnošta uzalb ʃəzəs klassəvəj da nacionalnəj uvtərtəmbə mez-dəm, a „komi gizəd ponda vermašan tuj voʃtəm“.

Ez-əd veʃərə Ilja Vaš asʃb „Komi gizəʃjassə“ ʃi Ltkin Štepan Jogorlb—komi gizəd bəzdajlb“.

Ez-əd veʃərə Ilja Vaš puksəd əti pəv vblə I. ʃ. Ltkinkəd—kɔptb komi burzuazija ideologkəd, K. F. Zakovkəd—mra-kəbəkəd, askədb—burzuaznəj nacionalistkəd proletarskəj gizəʃ Novdinsa Vittorəs, səveiskəj gɔrb ʃisateljasəs Tima Venəs, Lebedevəs, mukədəs. Veʃig vovvəsjassə puktə vbləzɔk vərjajassb. Kɔzinə!... Əd J. ʃ. Ltkin—„Komi gizəd bəzd aj!“ Əd sɔlb, „bəzd ajlb“ kolə „komi stolicaŋn“—Sɔktvkarŋn „suvtdənb pamjatnik“!

Zev-ŋi pəʃa, stav ʃələmsə ʃətəmən Ilja Vaš oskə K. F. Zakovəs. Kɔzi-nə on oskə! Əd siʃə „komi, Vɔlgortb i em“! Ilja Vaš nogən, ŋinəm oməlb abu kət i Zakov ez primit Oktəbrsa revolucija, pɔʃʃis SSSR-əʃ, kət i Zakov vəl kapitalistjəsən medreakcionnəj ideologjas pəvʃb, idealist, uʃkədcis miʃtikəə, tajəjas dinə eə—kuli jarəj antiŋemitən, kontrrevolucioŋerən. Ta-

ʃə ŋinəm Ilja Vašb, əd Zakov „kɔzi ver-mis, dorjls komijastə“. Mɔj-nə kət i komə kulakjasəs, kapitalistjasəs dorjls... Medtɔkə „komi“-al.

Ilja Vašlən zalədza ʃələmb vlrən ojdə, kor siʃə vajədə Zakov gətvərslyʃ kvjəs-sə: „korpə me sɔlb (Zakovvəsb) mədədi medvozza komi „Jugəb tuj“ nomer (kor Zakovb vəl zagranicaŋn.—Z.), təkətə-pə oz lok Roʃʃijaad. Səmb polə-pə vəl, uz-pə oz ʃur“.

Da, ez eʃkə ʃur Zakov-koddemlb uzəb SSSR-əŋ. Proletariatən diktatura ez eʃkə ʃət Zakovlb nuŋ kontrrevolucioŋnəj uz. Med kət Ilja Vaš seʃsa ełəʃis!

Ilja Vaš „Komi gizəʃjasŋn“, kɔzi aʃb gizə vovkvjas, vərjəma „tatə komi pə-etjəsb mədər gizədjassə“. No asʃb nacionaliʃticeskəj vizə nuədəmən, narəʃ-nə abu ʃujəma ŋətə kvvur Novdinsa Vittorlb, mukədlb, kodə ʃuksalə komi uzalb ʃəzəs tɔ vblə, socializm vəsna tɔ vblə, klassəvəj vragkəd (eə i komi kulak-kəd) tɔkəʃəmə.

„Komi gizəʃjas“ Ilja Vašlən vərjə vbləzɔk vəl pəsoviʃəŋn skolajəsŋ. Bləzɔk kolə sɔvbtb tajə ŋigasə skolajəsə, kɔzi vred vajan, nacionaliʃticeskəj knigaəs.

*

Əni Ilja Vaš proizvedennəjas jɔlb.

Medvojdar pəma „Munənb“ jɔlb.

Sɔ vəsna, mɔj tajə pəma gəgərb vəl-lln gɔrb venjas. Sɔ vəsna, mɔj tajə pə-emasə vəliln unaən dorjəʃjas, kɔzi sə-veʃskəj pəmaəs. Sizi-zə məvpavl i me, veʃig sɔ kuza gizli „Ordəmbn“ (1929 vov-əŋ, 3-əd Nə-əŋ): „Tajə pəmaəs Ilja Vaš pətəkdlə komi uzalb ʃəzəb uszə, graz-danskəj vojna vbln tɔkəʃəmə.“ Sɔ vəsna mɔj i əni-na eməʃ jortjas, kodjas oz sa-jədnə „Munənb“ pəmaəʃ nacional-sovi-ŋiʃticeskəj məvpjassə, no ləddənb siʃə „səveʃskəj“ pəmaən (I. Vokan, Ələk Əndrej).

Vajədəm San-Antuslb məvpələm „Munənb“ jɔlb. San-Antus—nacionalist, so kɔzi donjalə „Munənbəs“:

„Ilja Vašə „Munənb“ kuza munənb venjas. Kənsurə ʃəŋitənb, tajə gizəd bə em sovt-

qizm... Mə eḡ tazi dumajttb. Səktvarkarsa meseana zev eəkkəda gorzəvlənb sovinizm jəlsə da kəskə vədsən velalan taəəm kəvjas dīnas...

...Poema jona voəə tojstə komi „literatura vədməm“ („Ordəm“, 1929 vo, 12 №).

So şorņibz zev matənb kəvjasə jurvəvttb əbrəm sovinistlən. Vələmkə, oz kommunist partija nuəd təs nacional-sovinizmkəd, a „Səktvarkarsa meseana“!

Da məj şorņitnb tajə kək „drug“ jəlsə. Nationalist İlla Vaş sija əşşəb kəvbursə „Jur studentjasə“ nationalist San-Antuslə.

Sizi i gizə İlla Vaş əslə, Jur studentjasənb, məj „komi jəzas“, (İddə — komi burzuazijaəs) sadmədasnb „Jur studentjas“ (İddə nationalistjas):

„Jugdəs Komi müəd,

Vəşəs — loas məd:

Sizi tom jəz suə,

Sizi loas, tədl

Tom jəz loktə una,

Şələmjəsənb — vī...

(Komi kəv-pə vinas,

Fəvjas, sulid tīll!)“

Kək burzuaznəj nationalist 1925-29 vojasənb çuksəşisnb mədə-mədnəskəd, şisənb mədə-mədnəslə vədsəmə uspəxəə nacionalnəj burzuazijaəlb, komi kulaklə vəz şəmə, uzaləş jəzəs partitana, da eksploatirujtana oləmə perjəm vəsna ziləmənb.

Avu-əd nənəm cūjmanəş, avu sluçajnə, kor tajə kək nationalistə. kəzi sulasənb, ki-na-ki kutçişəmən, vərja vələş poməz əvvətçisənb kontrrevolucionnəj lagerə.

*

Medəmb koktidzək gəgərvonə vəd İddəfşlə (daj nē səmbn İddəfşjəslə, a eəe i kritikjəslə), kətə nuədə İlla Vaş əslə „Munənb“-ən, vajədəm sələş-zə məd kəvbur.

Niməb sija kəvbursənlən zev gora: „Bzəd komi şələmlə“ (İlla Vaşlən kəvbur əbornik, 102 listəok).

Gizəmə sija kəvbursə 1926 voənb.

Şiəmə sija kəvbursə... K. F. Zakovlə.

Sizi i gizəmə: „K. F. Zakov kuləmə kuza“.

Tani İlla Vaş vəşkəda svttə panəb proletariət diktaturalə, rovoçəj klasslə, uzaləş krestənalə, burzuaznəj ideolog Zakovəş dojəmənb.

So gizə İlla Vaş:

„Kərt-kultura gundərpəkkə

Gudərt şirbi-piə

Stal şirpinən gorsəs İstis

Jəznəmb Vəlgort piəs“.

Kodi sija „jəznəmb“-əş? Proletariat, sələn diktatura. Zakov oz primit Oktəbrsə revolucija, sija əvvətçis burzuazija kontrrevolucionnəj lagerə. Səşə i İlla Vaş sığəşə, eləşə, məjla loi vlaštt vərđənb proletariət, kodı İstis „Vəlgort piəs stal şirpinən gorsəs“.

İlla Vaş şlə mərakovəs Zakov gu vələnb:

„Vəşkəd komi mortən çuzin—

Komi mortən kulin.

Koşən oləmə vomən vuzin.

Əni — kək mī uəln.

Med kət girzəs müəş-vəş —

Komi kotərt şləm

Tənəd vənjərdənb stavən

Gora oskan şləm...“

Dert, komi rovoçəjjas, kolhozniçjas, uzaləş ətkəoləşjəs, səvetskəj intelligencija oz şəvnb Zakovlə, gora oskan şləm“. Najə, uzaləş jəz gora daj oskəmənb şlənb çələm, Ləninlə, Stalīnlə, kommunist partijaəlb, proletariətlə, kodjas əvvətçisənb Zakovjəsəş stav kapitalist çukərnəs istorija jog pəvşə.

Mi, uzaləş jəz vənjərə şlənkəv şləm vəl oləmlə, socializmlə, kodəs mi əşnəmb əslənb kən teçəm.

No şəməsəş İlla Vaş kəvbura avu-patənb. Şəməsəş so:

„Vojşer vojənb Biarmija

Jəzənb korşənb munim...“

Loə Biarmija mijan—

Əni korşəm... İunənl“

Tani-zə İlla Vaş vənəskəən vıştələ, məj loə Biarmijaəş: „Biarmija — vəzəşə ozərt vojvəv mī (səni ovlisənb eəe vəz komi jəz)“. Kəvzəj-pə, finləndijaşə fəstistjəş! Surkənaləj-pə pəl sajānbə komi kulakjəş! Biarmijaəb-pə-əd, kətçə tijaş İlla Vaş çuksələ, em vəzəşə ozərt vojvəv mī.

Zvəl, Biarmija vəvli ozərt jəzlən (finn ozərt jəzlən) mojdkəv, lozəv burzuaznəj gosudarstvo kotərtəmənb, vəl mijaş əş ulənbə zəvojujtnə ziləmənb. Tatçə i çuksələ

Ила Ваş, финскәй фасистјас улын бурзуазнәй
gosudarstvo ләсәдәм вьлә.

Tatça - zә, „Бьд Biarmija“ çuksala
V. Lytkin i aslas „Munәnъ“ poemaы.

Сь вәсна i Ила Ваş aslas poemaы, кәт
i сija сijaş „das arәsa вьл оләмь“, Ок-
табраса революцияшаң das vo тьрәмь, оз
şet mesta Oktabrasa революция stavmuvъ-
sa znaçennәл, оз dorjav сijaş, кьзи so-
cialistическәй революцияәс, зевә — кьв-ңи
сьн оз су—воләвикјас партијалыş veskәd-
ләмсә, proletariatлыş jurnuәdәmsә.

„Munәnъnъ“:

„Munәnъ tuj kuza vitәn,
Munәnъ vәr tujәd, jagәd.
Zumәda tuvçala, koknъs.
Munәnъ... mъj vara mognъs“.

„Mognъsә“ petkәdiә şylәmәn:

„Gaskә-nә şilisnъ vaz komi olәmsә,
Vәli kor әksъjas komilәn „aslanъs“?
Gaskә-nә roç sar-dыr olәm?
Şap peмьd... ez poz kor vesig
Aşnъmәs adъnъ, kъvнъ?..
Ez sәmъn sь jылыş şvнъ.“

A so mъj jылыş loi şylәmъs:

„Viza ov, Komi mu, viza ov, çuzan mu!
Viza ov, аşvylәn medvozza jugәrәs!
Viza ov, parma i vәr!
Viza ov, tundra i kәr!
Viza ov, sirdalan sondi!
Viza ov, вьлыş-вьл olәm!
Viza ov, pom-ңи dor munъm!
Viza ov!.. vozә mi munam!“

Ила Ваşлән „вьлыş-вьл оләмь“ — сija
Biarmija, „pom-ңи dor munъm“.

Кьтçә „vozә mi munam“?

Сь jылыş Ила Ваş vozьн, poema pomәs
voşә:

„...Stav komi sjezd вьлә, jortјas?
...Munәnъnd şoәn i şursәn —
Komiы pejъnъnъ vursә“.

Siz-kә inә:

„...Vәçәj-zә munъmъly semәs“.

A mәdlaыn gorәdә çolәm:

„Olәn-zә vьlan
Jenezlән lәz,
Komi mu vьlән
Stav komi jәz“.

Ила Ваşлән „stav komi jәzъ“ çukәst-
çәm. Abu вьттә Komiыn куяк. Abuәş

вьттә roboçәjjas, uzalыş kreşтана. Stavнъs
әtkodәş, stavнъs „komi jәz“.

Abu sluçajнә, mъj Ила Ваşлән „Munә-
nъnъ“ komijas pыn stavнъs „gәrdlyşъjas“.
Jezьdјas, najә abu komijas pәvсьn, najә
—stavнъs vokәvәj jәz.

Сь вәсна i сьлән artмә:

„Lәdis-ңin Komi mu. Pъjјisnъ jezьdјas.
Pъjјisnъ Kardorәz, kodşura Londonәz.
Komiыn kusәma тьs—
Jezьdлән çegәma gьz“.

Medtьkә komiыn ez vәv тьs-ә,—Ила
Ваş nogәn. Kardorьd әd сija abu komi
kar. Stav Sәvetskәй Roşşijaыn-kә kolә-na
тьskaşнъ jezьdjaskәd,—mъjнә setçәz çelә-
ыş Ила Ваşјasы! Med sәmъn komijaыn
kueәmkә vokәvәj jәz — jezьdјas ez vәv-
нъs. Burzuazнәй gosudarstvo, roç proleta-
riatыş torјalәm „Бьд biarmija“ med po-
zis teçнъ!

Ила Ваş, çajtәmәn, mъj сija кьskis-ңin
lydъşşәs aslanъs, „вәjя şylәmas“ çukәst-
çә vara-zә „komi mu“ vәсна тьr gәlәsәn-
ңin:

„Zorjav-zә, Komi mu, kola oz zorјsәn,
Şәlaoz şinјasәn. gәrd leznәg çvetјasәn!
Bьdмъ-zә, parma sәr koz,
Kışmъ-zә, kerәsdor oz!
Nimkodәş, kьpьda nimјav:
Kьbәlyş petәmsә adşin,
Aşvlyş lovъşә kыlan—
Parmәn gorәә şylan.“

Ила Ваş кузә xudozestvoә kьvјasәn
inmәdçьnъ lydъşşьlyş, zilә pьrәdçьnъ sә-
ләmas:

„Kәzukәj, çьskan te şinvәtә guşәnik.
Içәtik Әläksan, bәrdan taj, şosajtәj!
Şьkјalә kodlәnkә әn...
En bәrdәj, en bәrdәj, san!
Oz burәş uşьşlән mamәs,
Pьzralә şәlәmъs şinva.
Buraş-zә kurьd sog vunәd —
Şoj vomәn lok olәm munә!“

Buree сь вәсна, mъj Ила Ваşлән em
kuzәşamъs inmәdçьnъ lydъşşьlyş, miјan-
ly nәsta-ңin kolә petkәdnъ stav uzalыş jәz
vozьn erdә sьlyş nacionalistическәй pьe-
kәssә.

Mi tәdam, kәzukјas, içәt Әläksanјas
bәrdisнъ. No najә ez munъly daj oz mun-
нъ Ила Ваşәn çuksalan tuj kuza, финскәй

fasistjaskəd ličəm tuj kuza, najə munəň
daj munasň socializm Gərd dərapas
ulñ.

Poema „Munəň“—nacionalñej burzu-
azijalə šyləm. Poema „Munəň“—klassə-
vəj tšs ləñədəm jylš šyləm. Poema „Mu-
nəň“ avu dəj oz vermš lonš səvetskəj
poemaən.

*

Illa Vašlən eməs una-na mukəd nacio-
nalističeskəj gizədjās: „As mulš“, „Komi
jəzš“, „Čoləm“, „Med loas!“ („med-pə
loas respublika mijan, med loas ətləñ
stav komi pijan“.—ne socializm tečəm
vəsna Illa Vašš med loas, a vara-zə „bzd
biarmijaš“ Illa Vašəs koklavəras talələ,
siz vözə.

Stav najtnas, internacionalizm zoņnas
putkəltñ ziləmnaš, sovinizmš Lytkinlən
zulkjən pətə „Komi kv“ kvvurš, kəni
avtor ciktlə, mšj šylən gətərs loi komi
pšv da səvetujtə:

„Te, zon, ičmonruđ vylə
korš eə me moz komi nyləš,

šv vəsna, mšj-əd—

„Mamkəd əti kvjə me eg vo,
Skərmis šjə, suə: „siz-kə-no
Gaskə kolə tenš Budapes,
Livə mukəd pələš pez!“

„Komi“ — „stavš“, a mukəđš—„pez“.
Poməz nacionalističeskəj ĩurə vėjə-
mən, Illa Vaš mukəd gizədjās javə čuk-
salə „komi jəzəs“ kəpədčšny rəpəđ „roč-
lš“, Səvet vlaštlš, čuksalə kontrrevo-
lucijaə.

So šjə kontrrevolucioñnej gizəđš Illa
Vašlən „Gušən puršjaslš“ kvvurš;

Vəzjəzlən pi,
Roč sarlən kəjđš,
Tijanəs nəjtš
Kədkə da loas,
Kərkə da voas...
Nəjtššš mi
Artmas vi kiñš vi,
Bišənyš pəzar...

A seni-zə Illa Vašlən lozungš kueəm!
„Komilš komiən vyl oləm vəčam!“

Daj taeəm javə kontrrevolucioñnej gi-
zədjāsš petavlišn səvetskəj izdatelstvo-
ñ, komi gosizdatñ (1929 vöz)!

Illa Vaš aslas gizədjəšn oz nekor
kaztštlš kommunist partija jylš, oz viš-
tav socialističeskəj industrializacija jylš,
kolhozjas tečəm jylš. Kueəm ali seəəm
industrializacija, kolhozjas tečəm!

Kəzi taj K. F. Žakov zilš pšjəñ
kəptan proletariat dvizenəš, karš voj-
všv bviləš „mičlunš“ šyləmə, sizi-zə Illa
Vaš zilə pšjəñ industrializacijaš, delə
vyləš čuksalə komi uzalš jəzəs kolčšny
vaz oləmas, šir kurəđ, narřitana oləmas.

So Illa Vaš nogən „doləđinš“:

„Pemš vər sərñ, judorñ
Vəli nešzd kerkator.
Šjə ičətik əšinəd
Vərləñ vizəđig sulvli:
„Tani doləđin, tani gazalñ,
Tani šələmlš sojčənin“.

Livə so „Sonauv“ kvvurš Illa Vaš
kəšjə:

„Puzjəəm vər kuza loktam.
Tirzəñ kozuvjas gušən.
Məvpala: „vəđma da vəča
kerka me sonauv kodəš“.
Ludikəš pələtə vodi,
Onmovš, vətəša sona—
Ovməđčim kujimən setčə,
Žor uska kan, me, sešša kəčan“.

Burzuaznej nationalist Lytkin 1927 vözñ
gizə kvvur „Jortjasjylš“. Seni šjə otkro-
venñčajtə aslas kulak məvpjasən:

„Una-na kəšja me uzavñš, jortəj—
Šə arəz ovñš me kəšja.
Səməñ-taj oləməđ unəš torkə,
Unəš vidčšstəg ləšjə.
Təda me, kodərkə nəs ulas šurə
Menam eə jurəj.
On mšñ seš ločən ĩi vürən—
Sizi-ñin mort vyləd oləməđ durə“.
„Təda me, komiñ koləñš jortjas—
Voziləñ munasň najə
Kor zarñ zorižjas komi kv vajas,
Vylə zev kajas,
Kaztštləj gizəđnas tajən.
Menə eə zarñən tšr pšzan sajad,“—

— Tazi pomalə asšš kvvuršə Illa
Vaš.

Mi tajən-zə pomalam Illa Vaš jylš.
Mi ogəj „kaztštləj gizəđnas tajən“. Uza-

Ільс жэзлы нінэмән бурнас казтысты Ілла Ваşə, лəглун петкəдлэм кьнзи. Сь вəсна мьј Ілла Ваş, V. I. Льткін ем бурзуазиялən, кулакјаслən идеолог ваз експлоатация мирə чуksальс, финляндияса фəсистјаслən да коми кулак колəсјаслən став „сijьв евəсна“ тьскаşьс.

Мед колəкə кулаклən колəсјасьс дəзнаşəнь ас гизьс Ілла Ваş вəснаьс, кодјасəј партија вєшкəдлэм ульн вьрəдəнь ровоцəј класс да колхознəј крєштана. Ми чорьд тьсьн, пролетариат диктатура пыр əтарə јонмəдəмən, помəз пəдтам кулакјасьс колəсјасə, венам узальс жəз вєзəрьс капитализмьс колəмјасə, став Севетјас странаса узальс језкəд, Ленин—Сталин знамја ульн, интернационализм Гəрд дəрапас вьльн кутəмən, тецəм вьл, мирьн вəвльтəм-на классјатəм социалистическəј овєєство.

*

Коми сəветскəј писателјас сојуз вoзьн, „Ударник“ журнал вoзьн сулалə медвоzza мoгəн вєшкəднь асьсьнь əсьвкəјасə, нəста чорьдəнь тьс литературəнь партиношт вəсна, тьскаşнь ровоцəј классьс враздєвнəј идеологijакəд, кəт кувəм ичəт сьлən петасьс ез вəв, кəт кодшаң сijə ез петкəдць.

Колə помəз ердəднь бурзуазнəј националистјасьс произвєдєннəјасə (Ілла Ваşьс, Сан Антусьс), национал-совинизмə катлаşəмјасə Жан Морəсьс, мукəдльс.

Враздєвнəј писателјаскəд нємзалиттəма тьскаşəмən, колə сəветскəј писателјасьс јорта критикаən otsавнь вьрəднь ас узсьнь нєлуцкijасə, шєтнь наль бур творчєскəј обстановка.

Нєдьр мьшти, апрел 1-əд лунə воşşас коми сəветскəј писателјаслən овлаштувса конференция. Конференция шєтəс индəдјас сəветскəј гизьсјасьс вoзə вьлə узалəманьс.

А əни ем мьј вьльн узавнь сəветскəј писателјаслən нəшта вьнјəрən, нəшта рақкьда. XVII сјезд миян славнəј коммунистическəј партијалən, миян рəдєјтана вoздлən Сталин јортлən доклад, мəд плəтилеткəьн гьрьс-əдјасən социализм тецəм, вьл фабрикајас вьльн, колхознəј муйас вьльн, вəрьн техника освоитəм, капиталистическəј элементјасьс колəсјасə раşвартəм узальс жəзлən социализм вəсна, културнəј да зазитоцнəј олəм вəсна тьскаşəм. — Со помтəм да рақкьд тематикаьс сəветскəј писателјаслən.

Петкəдльнь талунја луньс гєроикасə, вoзə мунəмсə, петкəдльнь классəвəј правда—со мoгьс сəветскəј писателјаслən.

Социалистическəј реализм метод вoштəмən, коми сəветскəј писателјас шєтəсьн нəста гьрьсцьк гизəдјас, кодјас нəста јонцька otsаласьн став узальс жəзəс социалистическəја пєревоспитəтьмьн, најəс вєзəртəмən да вoзмəстчəмən социалистическəј овєєство стрəйтьсјасə пəртəмьн.

Komi liŕatura istorija programma skolajasľ ləšədəm jyləš

Med vərja kadəz sər skolajasľn, siz- zə uləssa ičət skolajasľn, komi liŕatura- ləš istorijasə velədəmlə vəl nuədčə livə ņekueəm programmatəg, livə nacionali- ŕiŕeskəj İlla Vaškod „Komi gizəšjas“-ņi- ma kniĝa kuza.

İlla-Vašlən tajə kniĝaə vavis ɔzəd vred, ŕetis zik ņevernəj, burzuaznəj don- jaləm komi gizəšjasľ. İlla-Vaš komi bur- zuazijalən da kulakjaslən ideolog, kuttəma dorjis, zev vylə puktəlis komi burzuaz- nəj reaktionnəj gizəšjasəs, suam Lətkin Štepan Jogorəs, Žakovəs da siz vozə. Ez ŕet kolana kritika preslovutəj Štepan Pe- rəmskejən gizəd ləšədəmlə. Eklektikaə donjaləm ŕetis Oktəbrsa revolucija vərja vlə gizəšjasľ da s. v.

Komi liŕatura istorija jyləš nacional- sovinistiŕeskəj—burzuaznəj kritikəsə kolə poduləz zugədņ, erdədņ sbləš kontr- revolucionnəj rəkəssə. Kad-ņin mijan kri- tikjasľ da komi liŕatura istorijasə sko- lajasľn velədəšjasľ kutčisņ ləšədņ marksizm-leninizm poduv vylən komi li- teratura istorija kuza programma.

Dert, komi liŕatura istorija kuza prog- rammasə vəčəməd avu kokņi. Liŕatura vylə metodologija vokšan komi kəv vylə torja gizədjas mijan avuəs, sijəs kolə-na ləšədņ. Liŕaturnəj tvorcestvosə una komi gizəšləš marksizm-leninizm po- duv vylən avu-na donjaləma, avu ŕetəma marksistskəj-leninskəj kritika.

Tajən vospolzujtčisņ klassəvəj vraglən agentjasə—nacional-sovinistjas i ņedər dumajttəg İlla-Vaš koddejmas ŕetisņ os- kana ŕbləmjas revolucijalə rənd munəš- jasľ, Lətkin Štepan-Jogorlə, kodl vuzə- dis komi kəv vylə jevangelləš una se- eəm tor, medəm rəmdədņ komi uzaləš jəzsa.

Mijan vozən sulalə mog—ənišan-zə rəņš-rəņ voŕŕəņ rəškədņ marksizm-

leninizm pod vylən kritika, partijnəj kri- tika rəŭ zəņņ, erdədņ komi liŕaturaəš burzuaznəj vljanņjassə.

Tani mi lezam sər skolajasľ komi li- teratura istorija jyləš tirovəj programma- ləš medvozza jukədiləš projektə. Celevəj medzəz ustanovkasə voŕŕəm sblə vylə, medəm zugədņ komi liŕatura učastok vyləš burzuaznəj, proletariatlə rəndə idejajas da vljanņjəs.

Komi liŕatura istorija jyləš tajə prog- rammaləš projektə ləšədəma sizi: komi liŕaturasə loə torjədəma kək osnovnəj jukəd vylə: 1) Komi liŕatura Oktəbrsa revolucijaəz, 2) Komi liŕatura Oktəbrsa revolucija vərņn.

Med vozən ŕetčə velədəšjasľ metodo- logija rərtədəm. Tajə zev kolana. Veləd- cəšjasəs kolə prəməja tədmədnə Marks- Engels-Lenin-Stalin velədəməņ da najə ən liŕatura vylə vizədəmnas. Tajə zev kəvkutana uz.

Sblə ponda velədəšjasľ kolə, velədņ kutčisťəz, zuzəda izučiťņ Marks-Engels- Lenin-Stalinləš velədəmsə. Paškəda kolə ispolzujťņ roč kəv vylən marksistskəj kritiŕeskəj liŕaturasə.

Programma məd jukəņs rəĝdən es- tas. SKM-jasľn da mukəd uləssa skolaja- sľn torja voŕjasə komi liŕaturasə velədəm jyləš tajə tirovəj programma podvylən kovmas ləšədņ torja programmajas.

Tajə programmaləš projektə ləšə- dəma komi liŕatura velədəšjasľ, komi Səvetskəj gizəšjasľ da kritik- jasľ vəskazitčəņ. Vidčəsam najəšan indədjas, medəm zvləvylə ləšədņ komi liŕatura istorija kuza marksizm-leninizm poduv vylən programma.

(Komi Pedinštitut).

I. Oboturov.

Projekt

Sær skolajasъь komi literatura istorija jъьsъь tipъь- vъьj programma (medvozъьza jukъьdъьsъь)

I. Kъьvъьpъьrtas (vvedennъь).

1. Metodologijaа pъьrtъьdъьm. Marks, Engels, Lenin literatura jъьsъьsъь. Literatura kъьzi dejstvitelnoъьstъьsъь tъьdmalъьm medъьm sijъьs vezъьnъь, sъь vъьlъь aktivnъьjъьa vozdejsъьtvujъьnъь. Lenin literaturayъьn da iskusstvoъьn partijnoъьst jъьsъьsъь. Literaturalъьn klassъьvъьj pъьkъьsъьsъь.

Iskusstvoъьn da literaturayъьn specifikayъьs—ovraz. Formalъьn da gizъьd pъьkъьsъьslъьn (soderzannъьsъь) problemaъьs. Stil kъьzi klassъьvъьj tъьsъьn arudъьdъь. Literaturayъьn socialisъьticeskъьj realizm, sъьvetskъьj dramaturgija kъьpъьdъьm-paъьskъьdъьm vъьsna tъьs.

SODTъьD. Velъьdъьsъьjaskъьd nuъьdъьnъь lek-cija—sъьrni, sъьrъьda progavotajъьtmъьn.

Velъьdъьsъь literatura:

Svognik „Marks и Engels о искусстве“, 1933 г., издание издательства „Советская литература“.

Lenin literaturayъьn partijnoъьst jъьsъьsъь.
Literaturnъьj enciklopedijaъьs stajъьajas:
„Литературоведение“, „Ленин и литература“,
„Маркс и литература“.

Lunъьcarskij, SSSR-sa Sъьvetskъьj pisatel-jas Sojuъьzsa Orgkomitet plenum vъьlъьn (pojavъьr 1932 vo) dramaturgija jъьsъьsъь doklad.

II. Komi Sъьvetskъьj literatura— socializm strъьitъьmъьn

jon vorop.

SSSR-ъьn, eъьe Komi oblaъьstъьn socializm strъьitъьm da xudozestvoa literaturalъьn oъьeestvennъьj funkciyaъьs. Literaturalъьn roлъьs kulturnъьj revolucija nuъьdъьmъьn. Klassъьvъьj tъьs socializm strъьitigъьn da sълъьn xudozestvoa literatura front vъьlъьn. Komi literaturalъьn istorijaъьs da aъьnija munъьmъьs kad (sovremennoъьst). Vozъьza epochasa kulturnъьj nasledstvo jъьsъьsъь Leninlъьn velъьdъьm, Komi literaturnъьj nasledstvosъь kriticeskъьj vidlalъьm (pereravotajъьtmъь) jъьsъьsъь problema.

Ortsъь vokъьsan nacionalnъьj da pъьkъьsъьsaъьnъьs socialisъьticeskъьj Komi literatura kotъьrtъьmъьn. Nacionalnъьj kultura da literatura kotъьrtъьmъьn VKP(b)-lъьn politikaъьs. Lenin-skъьj nacionalnъьj politika vъьsna kъьk front vъьlъь literaturayъьn tъьskaъьm. Komi literaturayъьs burzuaznъьj, nacional-sovinisъьticeskъьj tenedncijajajъьs erdъьdъьm da najъьkъьd tъьska-ъьm.

Veladčšjasľ, eae veladčšjasľ, literatura:
Stalın „Leninizmlen voprosjas“. Nacionalnáj vopros jľbš glava.

Stalın. 16 partsjezd vľbn VKP(B) CK-len polıtotcot da vęřja kľv (partija nacionalnáj politika jľbš viřtalęm injas.)

Leñin. RKSM 3-ęd sjezd vľbn viřtalęm.

Stalın. 17 partsjezd vľbn VKP(B) CK-len polıtotcot. Komi oblařtuvsja 13 partkonferencijalen řemičev jort doklad da sľ kuza rezolucija.

(Stav taję literaturajs em Komi kľv vľbn).

III. Vaz Komi gizęd

14-15 nemřa gizędprasjas komijaslęn. Gizęd pasjas loęmlęn socialno-ekonomičeskęj pomkajasľ. řtepan Peřymskęj lęn komi gizęd lęřędęm medľm, vřzędnľ komi kľv vľę jenľ eskan molıtvajas da s. v. Religioznęj komi gizęd řtepan Peřymškej kiľn, kľzi komi uzalľřjasęs narřitan da uvtřrtan әrudđę. řtepan Peřymškej, kľzi moskovskęj kņazjaslęn, feodaljaslęn agent loķtęma komi jezsę pękәritň. řtepan Peřymškej Komi uzalľř jęzęs komi kņazjas da komi ozřř jęz otsęgęn pękәritľř, uvtřrtľř. Komi burzuazija ideolog—G. S. Lľtkinlęn ыlędęm, vľřtękę řtepan Peřymškej „Komijasęs jugdędľř“. řtepan Peřymškej lęřędęm komi gizęd **ezvęv massęvјęn**, vęli kus popjasęn religioznęj gizędęn. Komi religioznęj gizęd vřřęm da sľlęn socialno-ekonomičeskęj pomkajasľ.

SODTӘD: Nuędnľ lekcija—řorņi, progavotkatęg:

Veladčšľ da veladčšjasľ literatura:

Енгельс. Происхождение семьи, частной собственности и государства. Глава 1-я.

Ульянов. Очерки по истории народа Коми, стр. 43-44, 47-58, 59, 62-68, 73.

Подоров. Очерки по истории народа коми и пермяков Т. I, стр. 67-73 вкл. 95-106.

IV: Komi uzalľř jęzlęn poetičeskęj tvorčestvoľs (vaz mořdan kľvjas da řľlankľvjas).

Sar vľařt da roč i komi eksploatorjas uvtřrtęm, narřitęm đęřji komi uzalľř křęřanalęn poetičeskęj da prozaičeskęj tvorčestvoľs. Folklorlęn zanřjas da nalęn sođęzañđęs. Mořdan da řľlan kľvjasľn komi uzalľřjasľř una řo vořa řękľd, peľmđ olęmsę petkędęm. Sarjasęs, kņazjasęs, popjasęs, ozřřjasęs řęralęm. Komi vaz legendarnęj gerojjas jľbš řľlęm da mořdęm. Fantastika mořdan kľvjasľn řękľd đęjstvitelnořťřřľřęm, kokņiřľk olęm jľbš fantazirujtęm. Komi poslovicajasľn, nędkľvjasľn častnosobstvęnņičeskęj ideologijasę petkędęm. Vaz folklorlęn әnija kadę oveestvennęj značęnđęs. Әnija kadę komi uzalľř jęzlęn poetičeskęj tvorčestvoľs da sľlęn klassęvęj pękәsľs. Kulackęj folklorkędťskařęmlęn kolaniľnľs. Komi folklor xudožestvoa literaturaj: Lebedevlęn, řima Veñlęn da mukęd gizęřjas tvorčestvoľn Komi folklor čukәrtľřjas; Kuratov Iv. A. Lľtkin řtepan Jogor, řakov, Lebedev, Cember da mukędjas.

SODTӘD: Veladčšľskęd kolę nuędnľ lekcija, a sľvęřň řorņi. Torjęn pasřň burzuaznęj učonęjasľř—Lľtkin, řakov, Vixman da mukędjasľř komi folklor kuza čukәrtan uzjas da najęľř řľlęmsę ispolzujtň komi folkloršę burzuazija interęsjasľn.

Veladčšjasľ da veladčšjasľ literatura:

„Литературная газета“ за ноябрь и декабрь 1933 г. folklor jľbš stattařas, zametakas.

Folklornęj material Lľtkin řtepan Jogorlęn, I. A. (Vřzęd sľľř gizęd čukәř, 1889 vo), Lebedevľř M. N. („Tun“, „Buraň“, „Kәrtajka“, „Nľvpulęn suvgęm“ da mukęd), Cemberlęn řvorņikjas (1912 vo 1913 vořa).

G. A. Starcev. „Komi Folklor“, Komi GIZ 1933 v.

V. Kapitalizm dərşə komi lıteratura

I. 19 nemın komi pişmen-noş da lıteratura (pır-tankıv).

Komi gizəd loəmlən socialnəj da ekonomičeskəj pımkajası. Komi jəz pıekın kapitalizm noga otnoseñnəjas paşkaləm, klassjas vıle torjaləm (differenciya), komi burzuazija çuzəm da vıdməm. Komi jəz pıekın rodovej da feodalnəj otnoseñnəjas vaşkaləm. Komi uzalıb jəzlən pravatəm, uvtırtəm oləmı. Komi nacionalnəj intelligencijalən loəm. Samoderzavnəj stroj dinə da Komi nacionalnəj kultura teçəm dinə komi intelligencijalən otnoşıtçəm.

Komi intelligenciya pıekın kık idejnəj viz (napravleñnə): **revolücionno-demokratıçeskəj** (Kuratov Iv. Al.) da **burzuazno-liberalnəj** (Lıtkin Egor Şter.), kızı komi kreştanstvolən da Komi burzuazijalən ideologjası.

Lenin koncepcija roç kapitalizm kık tuj kuza səvtəm jılbı. Roşşijaın, siz-zə komijas pıekın, kapitalizm prusskəj da amerikanskəj tuj vəsna tı. 19-əd nemın Roşşijasa kreştanalən, eə komi kreştanalən, kıpədcəmjas. Komijaslən kolonialnəj oləm.

SODTƏD: Nuədnp lėkcija da şornı Velədısb lıteratura.

„Ленин. Сушность Аграрного вопроса в России“ том 15.

Ленин, „О двух путях“ том 17.

Н. Вавад. „Ленинская концепция двух путей развития капитализма в России“ Издание Коммунистической Академии.

Г. С. Лыткин „Зырянский край при епископах пермских“ 1889 году (vidlavnp kriteçeskəja).

Velədısbjası da velədcısbjası:

Ujanov, „Очерки по истории народа Коми“ 1932 г., Архангельск, Партиздат.

Podogov: „Очерки по истории народа Коми“ том. I и II

II. Kreştanskəj gizıbı—Kuratov Iv. Al.-lən tvorçestvo (1839-1877 v.)

Xudozestvoa komi lıteratura medvozsa kotırtıbı da gizıbı, medvozsa poet, raznoçinec, narodnik Kuratov Ivan Alekşejeviç-lən tvorçestvoı. Kuratov uvtırtəm, liçkəm komi gəl kreştanalən ideolog da şılbı. Sar, pomesiççeј vıaştıbı pañda kıvbırjas: „Pəmbı“, „Pıbı“, „Ətçıd zev mem“... da mukəd. Sijə-zə kıvbırjasıbı narodniçeskəj məvpjası. Kuratov tvorçestvoıbı Nekrasovskəj motivjas. Kapitalizmıbı pañda gizədjas „Zarı“, kapitalizm strojıbı progresşivnəj torşə pıddı puktıtəm. Sarskəj karsa bıurokratiyalıbı pañd suvtəm (kıvbırjas „Gređsa bıv karsa varinı“, „Generallı“ „Bur mort una bur jəz pıekıbı“ da mukəd). Melkoburzuaznəj realizm Kuratov tvorçestvoıbı lirika. Patriarhalnəj feodalnəj stroj dərşə komi şiktıbı, komi gəl olıbıbı şəkıd oləmsə petkədəm („Gəl zon“, „Zakar ordı“, „Şintəm pələ“ „Pərgı bıv“ da s. v. (Kapitalizm otnoseñnəjas komi şiktə pıgəm da paşkaləm da sıjə Kuratov kıvbırjasıbı petkədəm („Zakar ordı“, „Zarı“, „Gəl zon“ da mukəd). Kuratovlən sogə uşəm (pessimizm, upadoçniçestvo) uvtırtəm kreştanstvolıbı da raznoçinnəj progresşivnəj intelligencijalıbı içət vınlunsə (slaboştə) samoderzavijə da pomeiçjasıbı pañda tıbıbı petkədəm Kuratovlən saşira da sılən klassəvəj pıekəsbı.

SODTƏD: Kuratovıbı tvorçestvosə kolə vıra tədmavnp da velədnp. Velədcısbjasıbı şetnp zıpıd tədmədəm. Rekomendujtçə velədnp kıvbırjasə deklamirujtnp, miçaa bıddıbı.

Velədısbjasıbı da velədcısbjasıbı lıteratura:

Kuratov Gizəd çukər, Komi GIZ, 1932 vo vızp indəm kıvbırjas.

Sen-zə Oboturovlən vozkıv.

III. Lıtkin Şteran Jogor—Komi burzuaznəj gizıbı, uçonəj

Lıtkin Şteran Jogor kıptıbı komi burzuazijalən ideolog. (Zedıdika şetnp sıjə bıografija jılbı vıştaləm). Revolücionnəj narodniçeskəj kıpədcəmıbı ətdortçəm və

гън реакција нoга либералъяс тuj вьлэ сув-
тэм, сар правителствокэд итцэм, да ськэд
этэе коми узалыс жэзэс пемдэднъ зилэм.
Льткинлэн националистическэж либерализм,
сар правителстволыс корэм, медьм коми
кьв школajасын велэдэм пыр комияс ку-
зиснъ льдднънъ коми кьв вьлнъ сэмьн
женль ескана кнigагяс. Лтькин коми кьв
вьлэ да сажас вицко кнigа вузэдьс. Тажэ
петкэдлэ роц да коми експлоататоржаслыс
эувжэн коми узалыс жэзэс увьртэмса,
пемьд луньн најээс колнъ зилэмса.

Тэем „узалэмьс“ Степан Jogорэс
сар правителствошан, caricaшан оскэм. Лть-
кин узжасын велікoderзавнэж совињизм
(коми кьв пыр зилэм коми жэзэс роцмэд-
нъ, коми исторія вьлэ роц бурзуазнэж ис-
торикжас визэдэмнас сэгласитцэм). Коми
жэз пьекьн классжас кост тьсжассэ пьдди
пукьтэм, роц феодалжаслыс да сар прави-
телстволыс паньд коми узалыс жэзлыс кь-
рэдцэмжассэ признайтэмьс цэвтцэм. Коми
кьв тэдмалэмьн (языкознанцэньн) „ва-
коми“. Коми џма бурзуазнэж школа лэщэдэм.
Тажэ родвьлнъ медвоzza грамматика лэ-
щэдэм. Религиознэж вокшаң коми кьвжассэ
овжашнитэм (визэд сьлыс slovarжассэ).
Коми фольклор цукэртэм i сизи, медьм
педожднъ сижэн сарэс, поржасэс да сиз
возэ. Октаврса революция вэргьн Лтькин
Ш. Jog. коми национал-совињистжасын, тор-
жэн-џин Илја-Ваšэн (визэд сьлыс „Коми
гизьсжас“ кнigасэ) кьрэдэм. Илја-Ваš вьлэ
Льткин Степан Jogоршаң ьзд влїжанцэьс.

Содтэд: Нуэднъ сэмьн лекция, прога-
вотка оз ков.

велэдьсь литература:

Улянов „Очерки по истории народа коми“.
Подоров: „Очерки по истории народа коми“.
Пермяков, том I, стр. 67-73, 95-106: т. II гла-
ва о Г. С. Лыткине.

Лыткин Г. С. Зырянский край при епи-
скопах пермских (тэдмашнъ критическэжа).

Илја ваš-Коми гизьсжас“, (тэдмашнъ jona
критическэжа).

Зугьл. Илја-Ваš,—коми бурзуазуэж националист
(Вэргезьс, № 63 да 64), „Udarnik“ № 1—2,
1934 во.

Коми бурзуазнэж гизьс—Закон Палалей-Калэ (1865-1926 во.)

Закон бурзуазиялэн идеолог, писател,
реакционнэж ушонэж, idealist, революционнэж
двизенцэнь паньд муньс. Войвьлнъ капита-
лизм кьртэмль сьлыс. Закон требуйтэ, ме-
дьм коми муьн вэлинъ капиталистическэж
промьсленнэж предпrijаттэжжас, капиталисти-
ческэж (kulackэж) визму узалан фермажас.
Сижэ петкэдлэ коми шиктэн капиталистическэж
отношенэжас паšкалэм, коми натуралнэж
хожајство сьронда варкалэм, коми креш-
таналыс пролетаризируйтцэм (Оцержжас: „Бого-
словскэж завод вьлэ“, „Belokolunickэж
завод вьлэ“, „Ваšилей Кудрас“ да сиз
возэ.) Законлэн ideal—торьд кулак-
кэж овмэс да коми капиталистжасыс кьрэ-
дэм. Кьртьс рогоцэж да революционнэж
двизенцэнь pondis zugэднъ Законлыс ideal-
жассэ, сьлыс классэ бурзуазияэс, кодлыс
ideologijасэ доржис Закон. Закон (Pитерса
олыс) повзэ каржасын жошмыс классэвэж
тсьжасыс. Сь ронда сижэ зилэ пьсьлнъ дејст-
вителноштыс капитализман вэргэдтэм вој-
вьн priroda вьлэ, џимкодашэ вьлавьлэн,
сьлэ kosmos жьлыс, велэдэ, тэдмашэ коми
ваз олэм, protestуйтэ пролетариат кьрэд-
цэмль, оз радејт гьргьс industriaлнэж каржа-
сэс, мунэ наукаль, техникаль паньд
да с. в.

Татыс тэем настрожэнэжасыс, петэ
Законлэн реакционнэж индивидуалистическэж
романтикаль, лирикаль. Закон повзэма
пролетарскэж революциясь да сь ронда
ушкэдцэ женль ескэмэ, миштикаэ. Октавр-
са революцияль паньд сувтэ да пьсьлэ
велэжжас динэ, emigracijaэ. Кувтэзыс
вэли пролетариат да узалыс крештаналыс
врагэн. Законлэн коми интеллигенция вь-
лэ влїжанцэьс.

Законэс коми национал-совињистжасын
оскэм, торжа-џин Илја-Ваšэн, кьзи коми
бурзуазнэж националистическэж критиклэн да
гизьслэн оскэм („Коми гизьсжас“ кнigаьн).
Коланлуньс национал-совињистжасыс ердэ-
дэмьн. Коми национал-совињизм—проле-
тариат диктатураль, социализм стрэйтэмль па-
ньда идеология.

Sodtəd: Rekomendujtə sər skolajasən Zakov jyls səmn vəpn lekcija—šornj, kətəni erdədn reakcija noga burzuaznəj pəkəssə Zakov gizədjəssə da erdədn kontrrevolucionnəj komi nacional-sovivistjaslės ɣlədčəmjasə.

Velədsjaslės literatūra:

Подоров—„Очерки по истории народа Коми“ и Пермьяков т. 2 стр. 313-318 (Zakov jyls glavaj).

Ульянов: „Очерки по истории народа Коми“ стр. 115, 118, 173-174 (Zakov jyls vištaləmjās.)

1905-1917 v. v. kadša posni burzuazijalən gizəsjas—Lebedev Mix. NIK., Tima-Ven da mukədjās.

1. Ənija səvetskəj gizəsjaslən M. N. Lebedevlən da Tima-Venlən Oktavrsə revolucijaəzša tvorčestvoəs. Idejnəj kəptəms Lebedevlən reakcija noga vištəən („Burač“ nima) vozə nuədana gizədjəsəz („Komi zvojlun“ 1913 v. da mukəd.) 1905 voša revolucija porazənnə vərən gizədjās. Lebedevlən vašna „Bzd da ičət čeri“, kəzi protest sar vlašən 1905 voša revolucijasə verməm vylə. Tajə vašnaən pesimizm noga, ušana vɣvod. „Bzd čeri“ l ermis „ičət čerias“ i vɣtəkə pyr loə sizi— „ičətjaslės“ loə pəkəritčəpn „bzđjaslės“. Tima-Ven „Sojdannik“ nima (1908) vo kɣvburən təcəm-zə ušana idejəəs. Tajə pisatəljəsə sija kadə ez adzəpn proletariatlės

jonmana vɣnjassə, ez adzəpn vozə vylə revolucionnəj dvizenənləs kəptəmsə da burzuazijaəs proletariatən verməmsə. Najə reališticeskəja petkədisəpn aslanəs kɣvburjasən komi gəl kreštəninlės šəkəđ uzaləmsə da oləmsə, burzuazijaən uvtərtəmsə. Lebedev čuksalə „Komi zvoj lunpn“ (1913 v.):

„Dugdam mi lok jəzəš povpn.“

Lok vylə əšpnm mi lok!“

„Gəllən šlan kɣv“ (1913 vo) kɣvburən: Lebedev vəkəda suə:

„Me kət gəl, ičət mort

Nekodəs og povz!“

„Miča pɣv“ nima kɣvburən Lebedev vaz olas noglės rapəđ suvtə, dorjə pravatəm, uvtərtəm komi pɣvəvəjasəs. Tajə kɣvburjasə sija kadə vələnə vozə nuədənaən.

1912-1913 vojasə A. A. Semberən „Komi mojdankɣvjas da šlan kɣvjas“ komi kɣvvləpn lezəm da slən progresšivnəj sija kadə značənnəəs.

Velədsjaslės literatūra.

Sember—„Komi mojdan da šlan kɣvjas. Tima Ven.—Gizəd cukər, medvozza tom., „Sojdannik“ kɣvbur.

Oboturov I.—Tima Ven tvorgestvo jyls statə (vizəd „Udarnik“, 1933 ɣo № 9-10)

Lebedev gizəd cukər, medvozza tom. (regəđ petas pecatəs)

Oboturov

Мил. № 14

Pionerjas Oblastuvsa vjuro plenumlan savetskaj komi gizysjas dina cukastcam

Gizys jortjas! Mi, plenum vovsa delegatjas jona sornim det-kaj xudozestvennoj literatura jyls. k d vlye usalye az celadlan, pionerja-lan, veladcybsjastlan narja kadnas, kor partija, robocej klass da stav strana pastasa uzilye jaz corbda byskasnye kap talistyceskaj element kolasked, k assjastam soci listyceskaj ovestvo stratem vasma, kryptisnye gyrys trebovanjnas, por uny-k-i unyky naly kutisnye kovlye seeam nigajas, kodjas eska aslanys xudozestvoa kvvjan vely otsalonye naly vylunja uzyn, veladcamy, partja da komsomol byd uzyn praktyceskaj otsag setamy, otradya bur uz svytdamy da s. v., krypts koram pjesa vlye, vist vlye, kvvbur vlye, vlye slyankv vlye, kodjas eska cel das, pionerjasas veladisyne kosasnye sija neluckyasked, kodjas anez-na emes naje uzv.

Celadjas ani a nlye adzany, kucam gyrys varzadcamjns naje uzyn vermase tny xudozestvennoj niga, no celadyslye taje xudozestvennoj nigaby i oz tny. Najeddyne rocy nigajas, romanj s, vlydsamjator, my samy surne kypod ulas, byddanye 1001 nyc-sa da stav fa kazijaazys, a seeam nlye rzyk liter. tura, detka, xudozestvennoj liter. tura naly av, savetskaj detkaj pisateljaslye bydlystam pesty oz ovlye, medsa nln komi nacy nalnoj detskaj xudozestvennoj literatura—nigajas, vlstas, kvvburjas, slyankvjas byddanye oz udajtyvlye, sy vasma, my naje aruay. Enz ta ket aty burzyk komi nacionalnoj detkaj niga. Aruay-i pere odas rocy da inostrannaj bur detkaj gizysjastlan.

Pisatel jortjas! Mijanly, plenum vovsa delegatjaslye, daj tjanlye eae. kole jandys- tag veskyda suny, my mjan uzyn taje

vlyty byd susytamtor, sad guran, kodas zyk-pyr-zo kole tnyne—bur nigajas ani pionerjas da veladcybsjas asny-nln korany.

Kole indny, my komi literatura gel arsenalys mi adzylam detkaj nigajas: Vlye Palye—Partizan Vana, Neverovylye—Taskent—nana kar—perevod Vborovlan, Zamojskilye—vistjas, Novdinsa Vittorilye—kvvburjas, J. Kolegovilye—kvvburjas da s. v. Taje gizadjas valny zavoditcamen detkaj literatura paskedamy, no taje zavoditcamys ez azlye, a kutis kusnye Vazan- nln panisnye sornl Ovono, Izdatelstvo da gizysjas, my kole lezny celadlye xudozestve nej svornik, no svornik anez-na avu.

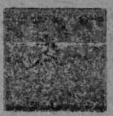
Mi, pionerjas da pionerjasan vesked- lyszjas, koram gizysjasylye, Ovonoilye da Izdatelstovilye, my taje svornikse kole lezny regydyk kadon da seeam gizadjas- san, kodjas eska vermisyne otsavny celad uzyn, naly olamsa gagarvonye, najeen gyrys uzjanye otsasny. Kole ne samy svornik lezny, mi koram, medym regularnaja peccatjlye celadlye kolona gizadjas, komi nacionalnye jas, rocy vlye vuzadamas, bydan niga pjesa, slyankv, naje med vely- ny ne samy xudozestvennoj, a atee- l klass vost boksan josas, med naje otsalisyne celadlye icatysan lagavny da kosasny klassovaj vragjasked. Vols kad, kor mijanly sessa oz nln poz ovny kijas lezany, mijanly kole zbyvlye veskedny xudozestvennoj oslunsa xudozestvennoj gizada arudda celad pely olam. Taly voçakvjan vermas lony bur xudozestvennoj detkaj niga. Nadejcam, my komi savetskaj pisateljas taje v. çakvysa setasny.

Plenum vovsa delegatjas.

Redkollegija: П. П. ДОРОНИН М.
ИЗЮРОВ И. П. П. П. П.

Отв. редактор Н. П. ПОПОВ.
Отв. секретарь Ф. ЗАДРИН.

НХК Коми
1-1а

SUZƏDƏJ— LƏDƏJ!

XUDOZESTVOA SƏVETSKƏJ LİTERATURA KOMI Ž U R N A L „UDARNİK“

LEZƏNB VKP(b) OK lən KULTURA da LENİNİZM PROPAGANDA OTDEL da KOMI SƏVETSKƏJ PISATELJAS SOJUZLƏN PRAVLƏNNƏ.
PETƏ BƏD TƏLƏŞBN ƏTƏD.

„UDARNİK“ zurnal petkədlə Komi muyn, Vojnyv krajyn da SSSR-yn socializm strəitəm, tədnədə səvetskəj roc da komi xudozestvoa literaturəən, təkəşə klassəvəj vragjaskəd da najə agentjaskəd partija generalnəj tujviz vəsna, tuədə koş partija nacionalnəj politikaş kezəmjaskəd, velikoderzavnəj sovinizmkəd da məstavvəsa nacionalizmkəd.

„UDARNİK“ vələdə da bədtə tom vyl gızvəsəş. „UDARNİK“-yn peçatəjtəpnə vıştjas, kəvburjas, oçerkjas komi səvetskəj pisatəljaslən.

Bəd udarnikl, vərəzəşlə, kolhozniklə kolə suzədnə „UDARNİK“ dəj gıznə sejtə aslənəş, kəzi najə təkəşənb socializm strəitəm vəsna.

SUZƏDANDON:

- 3 tələş kəziə — 1 sajt 50 ur
- 6 — 3 sajt
- 12 — 6 sajt

Torja nomerlən donbs 50 ur

SUZƏDNƏ POZƏ BƏD POSTƏVƏJ OTDƏLƏNNƏBŞ.